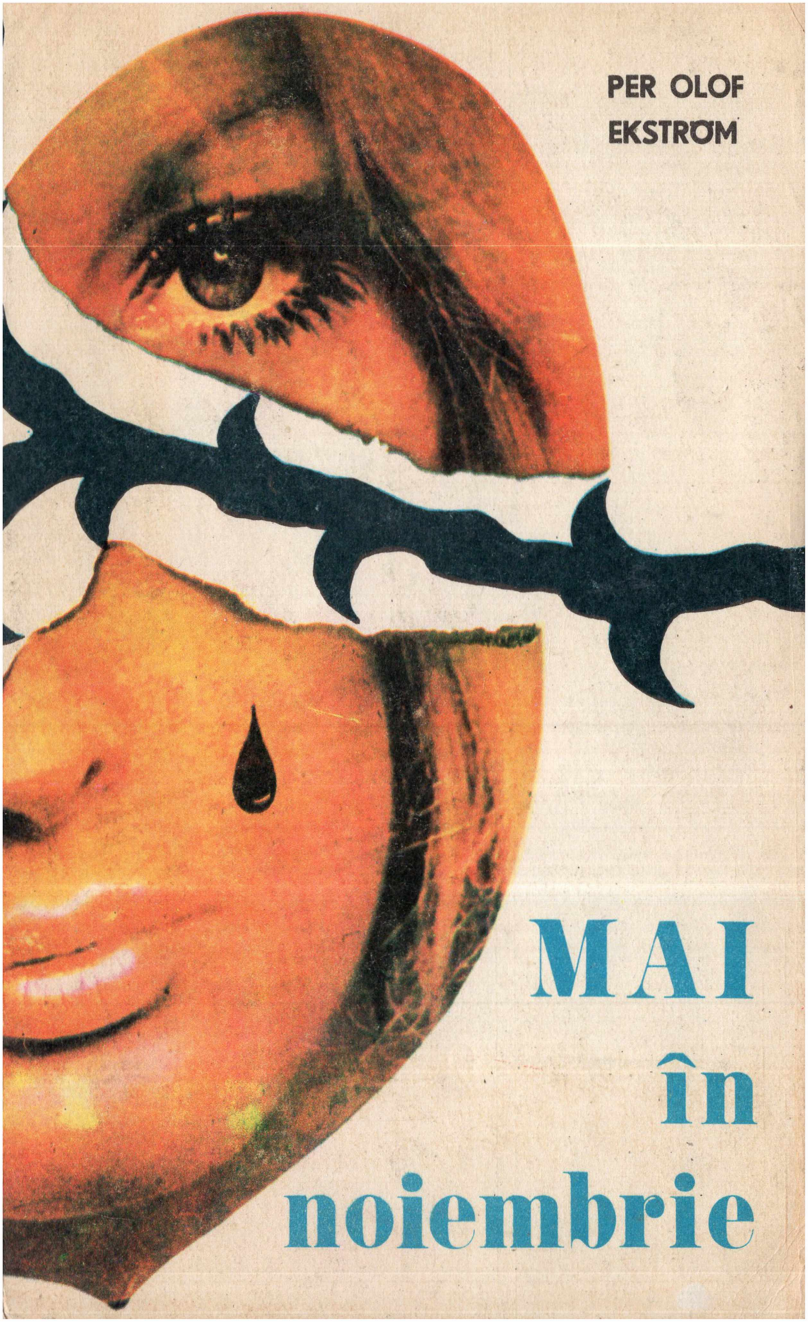

PER OLOF
EKSTRÖM

MAI în noiembrie

Titlul original al romanului „Mai i november", al scriitorului suedez Per Olof Ekström, apare paradoxal cititorului neavizat. Numele eroinei, Mai, poate fi confundat ușor cu numele lunii mai. Se pare că aceasta este și intenția autorului, care dorește în același timp să sublinieze contrastul dintre primăvara plină de speranțe, cînd s-a născut Mai, și un noiembrie tîrziu, încărcat de ploaie rece, ceață și întuneric, cînd se desfășoară drama.

Ca o floare gingașă, care se ofilește și dispare în atmosfera plină de miasme otrăvitoare, tînăra Mai nu rezistă într-un mediu acuzat de lipsă de omenie. Nu întîmplător, în vîrtejul ademenitor al vieții de metropolă ea se simte părăsită, însingurată.

O rază de lumină caldă, omenească apare în calea ei, în zilele mohorîte ale lui noiembrie. Va fi prea tîrziu ? Pictorul Torkel se silește din răsputeri să o ajute. . .

PER OLOF EKSTRÖM

Mai în noiembrie

PER OLOF EKSTRÖM

MAI în noiembrie

ROMAN

Traducere
de
PER OLOF EKSTRÖM
și
BARBU ALEXANDRU EMANDI

EDITURA „JUNIMEA" IAȘI
1974

CUVÎNT ÎNAINTE

Scriitorul suedez Per Olof Ekström *a devenit cunoscut și în țara noastră încă de acum cîțiva ani, cînd editura „Univers" a tipărit romanul* N-a dansat decît o vară, *în traducerea Mariei și a lui Petre Banuș. Apariția cărții în librării fusese precedată de rularea filmului cu același titlu, care suscitase interesul publicului românesc față de un „love story", mai înainte ca trista poveste de dragoste, ecranizată după romanul lui Eric Segall, să se bucure de cunoscutul succes.*

Per Olof Ekström *s-a născut în 1926, în satul Gestad din Suedia, din părinți agricultori. După un curs elementar de șase ani, a intrat să-și facă ucenicia la o fermă din același sat. Avînd o puternică vocație literară, a început să scrie și să publice, încă din adolescență, schițe și articole în presa locală. La 18 ani, în 1944, a publicat un roman foileton. În 1947, i-a apărut romanul* Singuraticul, *cu care a obținut primul succes de librărie. Paralel s-a ocupat de studiul limbilor engleză și germană și a activat în diferite organizații culturale. În 1949, a apărut romanul său* N-a dansat decît o vară, *care a fost tradus în 24 de limbi. În 1951, s-a înscris la Facultatea de litere din Stockholm. Dornic să schimbe mediul și să învețe „pe viu", și-a întrerupt „studiile academice" și a pornit într-o serie de călătorii în Europa. S-a stabilit apoi în Germania Democrată, unde a lucrat, în calitate de colaborator extern, la Radio Leipzig și la Televiziunea din Berlin, păstrînd, în același timp, contactul cu editorii săi din Suedia. În 1959, s-a înapoiat în patrie, unde, timp de zece ani, s-a ocupat de cultivarea pămîntului în satul natal și a continuat să scrie. În 1968, s-a mutat la Stockholm. În urma unei călătorii în România, în 1970, Ekström a manifestat o deosebită atracție pentru limba română. A urmat la Facultatea din Stockholm un curs de limba română și apoi, în 1971, a audiat cursurile de vară de la Sinaia.*

Deosebit de fecund, în cei 30 de ani de activitate pe tărîmul literelor, Per Olof Ekström a semnat 26 de romane și un mare număr de nuvele, schițe, scenarii, eseuri, articole de critică și de polemică.

În afară de romanele de debut mai sus arătate, se cuvin a fi menționate și altele, care au marcat etape mai importante din creația scriitorului : Istoria unui viorist *(1950),* Cînd cineva

iubește *(1953)*, În cercul lor *(1955)*, Duduia Berit *(1956)*, Fluturele și focul *(1959)*, 13 august *(1962)*, Vendela *(1963)*, Amprenta bestiei *(1967)*, Johannes stihuitorul *(1968)*, Cine e nevinovat... *(1969)*, Arsenic și împărtășanie *(1971)*, Mai în noiembrie *(1973)*

Indiferent de subiect, de tehnica tratării și de stilul fiecărui roman al lui Ekström, o privire generală asupra întregului edificiu al operei sale descoperă o permanentă preocupare spre evidențierea luptei dintre vechi și nou, biciuirea și ridiculizarea, pînă la virulența pamfletului, a unor moravuri și mentalități retrograde, a prejudecăților, vitriolarea lipsei de solidaritate socială, într-un cuvînt demascarea unor tare specifice societății de consum.

Per Olof Ekström își alege de predilecție temele din viața rurală, bineînțeles a Suediei, pe care o cunoaște cît se poate de amănunțit, ca unul care a trăit mult timp în acest mediu, dar abordează și tratează cu aceeași pricepere și cu o mînă tot atît de sigură lumea și viața orașului, cu diversitatea ei de probleme și de tipuri.

N-a dansat decît o vară *este istoria unei iubiri candide dintre un tînăr orășean, Göran, candidat la studenție, și Kerstin, o fată simplă de la țară. Iubirea durează doar o vacanță de vară și are un sfîrșit tragic, în urma unui accident care pune capăt vieții fetei. Acțiunea se desfășoară pe un teren unde are loc, în același timp, o luptă deschisă între oameni cu concepții înaintate și indivizi îmbîcsiți de idei reacționare.*

În Istoria unui viorist, *Helmer Lysvik, fiul unui fermier, este un violonist de talent, care visează să devină virtuoz. Împotriva dorinței tatălui, el pleacă la oraș pentru a-și desăvîrși pregătirea. Bizuindu-se însă mai mult pe „relații" și pe „intervenții" decît pe studiu temeinic și serios, Helmer sfîrșește prin a fi un ratat. Se înapoiază în satul natal, dar oamenii îl privesc cu dispreț, ca pe unul care nu-și mai poate găsi locul alături de ei.*

Aceeași atitudine de conservatorism și același fenomen de respingere a unui „corp străin" se observă și în romanul Cînd cineva iubește. *Un pictor se reîntoarce în satul natal, unde încearcă o mare dezamăgire, deoarece obștea nu-l recunoaște, considerîndu-l „un artist". Mentalitatea retrogradă merge pînă acolo, încît și tînăra pe care pictorul o iubește și care are vocație pentru teatru și literatură devine victima unor intrigi și calomnii odioase. În cele din urmă, pictorul se simte nevoit să părăsească satul.*

Per Olof Ekström insistă în zugrăvirea și, subsecvent, în satirizarea unor idei înguste, care, cu 15—20 de ani în urmă, stăruiau încă în mentalitatea țăranilor suedezi. De regulă, în aceea a vîrstnicilor. Lupta dintre vechi și nou se dă, de fapt, între cei trecuți de patruzeci de ani și cei tineri sau foarte tineri. În condițiile date, tendințele de emancipare și de ridicare intelectuală ale noii generații sînt, în mare parte, înfrî-

nate și înfrînte, soldîndu-se uneori cu adevărate drame. În puține cazuri, eroii au voința și puterea să se salveze.

În Fluturele și focul, *o tînără de douăzeci de ani, Eva-Lotta Bergström, pleacă din satul ei cu gîndul de a deveni actriță. După o serie de încercări, jucînd teatru într-un grup de artiști amatori, ea reușește să se angajeze ca interpretă principală într-un film. Întreprinderea dă faliment și Eva-Lotta este concediată. Profund dezamăgită, fără mijloace de existență, ea se înapoiază în satul natal. Părinții, frații și surorile îi înțeleg situația, dar țăranii o privesc ca pe o „destrăbălată", fiind una care „a jucat teatru". În cele din urmă, ea nu mai poate suporta oprobriul și se înapoiază la Stockholm. Este sigură că marele oraș, în ciuda dezamăgirii pe care i-a produs-o, este totuși locul care îi oferă cele mai multe șanse de a-și împlini vocația de actriță. În afară de aceasta, Eva-Lotta este posesoarea unui însemnat capital, tinerețea ei cuceritoare.*

Încă un caz de înfruntare a mentalității obtuze este romanul Duduia Berit. *O țărăncuță de nouăsprezece ani face practică la un spital din orașul vecin, cu intenția de a se califica asistentă medicală. Berit este foarte frumoasă și e curtată cu insistență de tineri, dar ea nu-i bagă în seamă, zicînd că aceștia nu sînt adevărați bărbați. Ea iubește un văduv trecut de patruzeci de ani, care întîmplător îi este rudă prin alianță. Familiile celor doi, precum și opinia publică resping căsătoria lor, din cauza diferenței de vîrstă. În cele din urmă, bărbatul se convinge că este timpul să renunțe la prejudecăți, să nu mai țină seama de „gura lumii" și să-și ducă viața mai departe alături de femeia iubită.*

Romanul acesta vrea să fie un protest la adresa tendinței literaturii suedeze (din perioada 1950—1956, sub influența romanelor scriitoarei franceze Françoise Sagan și ale altor scriitori), de a privi viața ca un fenomen fără finalitate, preocupările de mai bine ale oamenilor fiind zadarnice într-o lume deprimată în care splinul este starea normală.

În Vendela, *autorul folosește tușa satirică, spre a înfățișa aspecte negative ale măsurilor, uneori necorespunzătoare, luate în vederea transformării și ridicării Suediei de la nivelul de țară semiagricolă la acela de țară industrială.*

Romanul Amprenta bestiei *este tot o dezbatere a problemei agrare. Atitudinea proprietarilor de pămînt reacționari și filistini, printre care se numără și personajul central al romanului, dau naștere la conflicte de proporții. Fermierul care a dat afară un tractorist este tras la răspundere de către Sindicat. Pînă la urmă, ferma este „blocată", neavînd posibilitate să-și desfacă produsele și să se aprovizioneze cu cele necesare, iar fermierul se sinucide. Rezolvarea pare facilă și nu este tipică pentru aceste rămășițe retrograde, care, de regulă, își apără redutele cu înverșunare.*

Johannes stihuitorul *este o reconstituire romanțată a vieții poetului Johannes Olsson (1818—1886). Cu toate că era fiul unui fermier destul de avut, totuși el a luptat deschis și intransigent pentru revendicările proletariatului rural suedez cu „arma" sa, poezia. A refuzat să scoată un volum pentru motivul că editorul îi cerea să facă niște modificări care veneau în contradicție cu ideile lui. Apropiat de sufletul poporului și cîntăreț al suferințelor lui, Olsson era o prezență supărătoare pentru latifundiari și acoliții lor, care îl numeau „fiul dracului". În acest roman, ca și în altele, precum* N-a dansat decît o vară *și* în cercul lor, *se evidențiază influența puternică pe care o exercită clerul pentru menținerea concepțiilor mistice.*

Romanul Mai în noiembrie *a apărut în primăvara anului 1973, la editura Zindermans. Traducerea de față este cea dintîi într-o limbă străină. Este de reținut faptul că aproape toate romanele scriitorului Ekström au fost traduse în numeroase limbi și s-au bucurat de succese de librărie și de critică.*

Subiectul romanului este simplu și s-ar putea rezuma în cîteva propoziții: Mai Hakansson, o tînără de douăzeci și doi de ani, foarte sensibilă și precar înarmată împotriva vicisitudinilor vieții, recurge la o soluție desperată, după o serie de eșecuri și de dezamăgiri, datorate nu numai carențelor organizării sociale, dar și ingratitudinii, falsității și lipsei de grijă a celor din jurul ei, începînd cu părinții.

Dar dacă țesătura epică este neînsemnată, în schimb investigațiile de ordin social și psihologic abundă și dau economiei romanului o nouă dimensiune, pe verticală. Din ce unghi și în ce mod prezintă autorul un caz de inadaptare în condițiile societății de consum, în speță din mediul mic burghez? P. O. Ekström nu-și asumă sarcina să mînuiască el însuși bisturiul fin cu care disecă situațiile date, precum și psihologia personajelor, ci prin intermediul a două dintre acestea — anume alese dintre cele mai puțin implicate în viața eroinei — care întreprind o veritabilă operațiune detectivă: pictorul Torkel și prietena acestuia. Investigațiile nu ajung să stabilească precis mobilul gestului desperat al tinerei Mai Hakansson, precum și gradul de implicație și de răspundere morală a personajelor prezentate, lăsîndu-se cititorului latitudinea să reflecteze singur și să deducă vinovații, după ce va fi luat cunoștință de caracterele și de comportamentul acestor personaje. Este, în fond, o dezbatere pe plan social și etic a problemelor luptei pentru existență, cu evidențierea contradicțiilor specifice mediului. Cititorii și majoritatea criticilor suedezi au întîmpinat apariția cărții „Maj i november" cu mare atenție și interes. Faptul nu poate fi trecut cu vederea.

Într-o vreme cînd literatura a început să alunece periculos spre formele de expresie care merg pînă la anihilarea ei, pînă la antiliteratură, și cînd se vorbește tot mai insistent despre „alienare", „angoase", „aneantizare", semnale de alarmă pentru

soarta umanității, un scriitor nordic ne propune o literatură lucidă, în forme tradiționale, care dezbate probleme de importanță vitală pentru viitorul unei societăți bazate pe spiritul de echitate și denunță cu curaj obstacolele ce stau în drumul realizării acestei societăți.

Per Olof Ekström n-ar putea fi încadrat într-un anumit curent literar sau școală ; practică o proză realistă, de acțiune, în genul scriitorilor Hemingway, John Steinbeck, William Faulkner, dar, în același timp, o proză de analiză și de introspecție cvasi-proustiană.

Dintre scriitorii suedezi contemporani, Per Olof Ekström își găsește afinități cu Wilhelm Moberg, Sven Delblanc, Lars Forsell. Per Anders Fogelström și Gunnar Adolfsson.

BARBU ALEXANDRU EMANDI

I

Prima şi singura mea întîlnire cu gazda lui Torkel a fost un şoc. Mă aşteptam să fie bătrînă. Mi-a deschis uşa o fată frumoasă, înaltă, blondă, suplă, cu o înfăţişare ca în visul unui bărbat căsătorit şi plictisit. Încerc totdeauna o senzaţie neplăcută cînd mă uit în sus la faţa unei reprezentante a sexului din care fac parte. Fata a zîmbit — surprinsă, gîndeam eu, şi foarte incomodată — şi m-a întrebat dacă doresc să-l aştept în camera lui. Respira repede şi s-a scuzat pentru dezordinea din casă : covoare şi carpete trîntite într-un colţ, aspiratorul în mijlocul încăperii, firul din priză încolăcit ca un şarpe în jurul picioarelor noastre, în acest hol cu tapetul în culori extrem de ţipătoare, acoperind cei patru pereţi.

Un cîine roşcat, un *schäfer*, cu o pată albă pe cap, a intrat cu un aer detectiv şi apoi s-a oprit la oarecare distanţă, adulmecînd şi mîrîind adînc, ca din burtă. Fata a dat numaidecît animalul deoparte şi a continuat să-şi ceară scuze „pentru nimic“ şi, de fapt, pentru tot :

— Rex nu face rău, el vrea numai...

— Lăsaţi-l să mă adulmece, am spus, zîmbind.

Ea rîse cu toată gura, lăsînd să se vadă un şir de dinţi albi şi masivi. Obrajii rotunzi făceau nişte gropiţe adînci, foarte frumoase. În clipa aceasta, fata putea să personifice imaginea pe care o are toată lumea despre moravurile suedeze, destul de candide dealtfel.

Cu cîinele, însă, era ceva în neregulă. Părul i s-a zbîrlit, buzele i s-au încreţit deasupra colţilor albi care sclipeau. Nu mă temeam atît de mîrîit, cît de intenţiile infernale ale monstrului. Figura fetei deveni palidă şi exprima o totală neputinţă în faţa acestei surprize. S-a bîlbîit, mai înainte de a putea să spună :

— Rex, marș la locul tău!

Dihania s-a retras, descurajată, în dosul unei uși, dar fără să mă slăbească din ochi, căutînd înapoi.

Clipele de tăcere mi se păreau imense. Simțeam o transpirație rece și mă întrebam cît timp putea bestia aia să mai stea liniștită după ușă. Voiam să fug îndată și să-l aștept pe Torkel în orice loc afară de acela. Atunci, fata a început să vorbească mașinal, ca sub presiunea unei panici. Mi-a spus istoria locuinței ei și, după aceea, istoria casei. Necazuri cu proprietarul... El pretindea că are dreptul să confirme calitatea fiecărui locatar, condiție care însemna, de fapt, că nimeni nu avea voie să subînchirieze. Odată cu aceasta, proprietarul a majorat chiriile și celelalte contribuții. Fata mi-a mai spus apoi ceva, dar foarte puțin clar, despre niște procese. Amenințați să fie scoși din casă, oamenii nici nu mai aveau curaj să se miște. Ceva mai mult, unii au început să privească cu ochi răi pe cei care au avut totuși îndrăzneala să ia chiriași în apartamentul lor. Dar Torkel a reușit să scape cu bine — și fata a surîs oarecum forțat, nervos — deoarece el nu-și pusese numele pe ușă... A început să-mi istorisească după aceea întîmplări din viața ei. Aveam impresia că vorbea mult nu atît din teama absenței zgomotelor, cît din grija de a acoperi mîrîitul cîinelui din spatele ușii. Avalanșele de expresii, impresii și imagini m-au ametit. Cel puțin o jumătate de oră a trăncănit fără pauze. Între timp, am izbutit să strecor cîte un „E, într-adevăr, posibil?“ sau „Oh, foarte interesant!“, mai mult din politețe. Renunțasem la orice încercare de a canaliza fluxul cuvintelor și de a mă lămuri dacă unele amănunte din vorbăria ei se refereau la împrejurările de aici sau de altundeva. Am încetat cu întrebările de politețe. Un cuvîntel de-al meu făcea să curgă adevărate rîuri de sunete din gura ei.

Retragerea în camera lui Torkel a fost ca o anestezie după durerea vie pe care o simțeam în urechi. „Cum poate el să reziste?“ m-am întrebat. „Și-a schimbat, oare, caracterul sau ce s-a întîmplat?“

Prima mea impresie despre frumusețea înfloritoare a fetei a devenit mai ușor de suportat. Mi s-a părut că

nu-şi privea tinereţea ca un dar, ci ca o suferinţă. Şi, pe deasupra, era lipsită de orice rafinament. Trupul îi era suplu şi nu lipsit de graţie, însă ţinuta lăsa de dorit. De fapt, nimeni nu are dreptul să judece o femeie surprinsă acasă făcînd curăţenie. Dealtfel, mişcările ei, ca ale unui mînz nesigur pe forţa picioarelor, puteau să fie socotite un rafinament. Tinerele de astăzi au adoptat toate stilurile odată cu lipsa intenţionată de stil. Gîndeam uneori că nu numai *hippies*, unii studenţi, unele studente şi huliganii trebuie să fie spălaţi din cap pînă-n picioare cu săpun caustic şi cu peria... Desigur însă că nu gîndeam bine. Fata asta mi-a lăsat convingerea că era foarte curată, învăţată cu duşurile şi cu baia, iar lipsa ei de stil nu mi-a mai părut intenţionată. Un drac foarte iscusit în arta de a face asociaţii mi-a şoptit la ureche : „Fată mare de la ţară, de pe vremea bunicii !“. Dar nici răutatea asta n-a fost destul de convingătoare pentru a fi luată în serios.

Nu mi-a plăcut niciodată să umblu la lucrurile altuia. Lăsasem în pace şi portofelul fostului meu soţ, dar în acel moment nu am putut să rezist la tentaţia de a răsfoi schiţele şi desenele lui Torkel. Lucra la coperta unui roman. Ideea lui se realizase în imaginea unei femei. Era o *lady* cu obrajii subţiri, cu ochii mari, adînci, cu o faţă foarte expresivă. Nu am găsit nici o trăsătură asemănătoare cu a acelei fiinţe plină de viaţă, teribil de activă, care umbla cu aspiratorul în hol. S-a oprit aspiratorul. A venit Torkel. Mi-am ţinut respiraţia, ascultînd.

— Bună ! a salutat el.

— Bună ! Ai musafiri...

— Cine ? a întrebat Torkel încet, dar foarte aspru.

— Este o bătrî... o doamnă mai în vîrstă şi dînsa...

— Cum se poate ?

Mi s-a părut că vocea lui nu era numai mirată, dar şi uşurată. Aluzii ? Subînţelesuri ? Doar schimbul de cuvinte a fost normal, ca între oamenii care se cunosc. Singurul lucru detestabil a fost comportarea cîinelui. Javra s-a rostogolit ca o pisică pe podea, s-a ridicat în faţa lui, s-a rostogolit din nou, a alergat prin hol, a scheunat de bucurie ca şi cum ar fi cîntat. Torkel era

neschimbat. A intrat în cameră zîmbind, cu ochii atît de plini de veselie, încît am prins curaj.

— Îmi închipuiam că trebuie să fii tu.

— Voiam numai să văd cum stai. Te deranjez ?

— Deloc, deloc...

Conversația a continuat pe același ton. Fraze politicoase. Eram teribil de amabili unul cu celălalt. În acest timp, fata a legat cîinele ăla blestemat și a dispărut. Între Torkel și mine se ridicase însă un zid care nu permitea vreo îmbrățișare.

— E mai tînără decît crezusem, domnișoara Mai a ta, m-am silit să spun. Și e drăguță. Are vreun prieten ?

— În spatele ei se ascund, desigur, niște băieți... mi-a răspuns Torkel foarte calm, netulburat de întrebarea mea. Nu trăda nici un gînd ascuns și nici nu a încercat să mă ironizeze pentru curiozitatea mea. A continuat să zîmbească : E adevărat că nu am văzut pe nimeni, niciodată, în casa asta, dar din cînd în cînd ea își petrece noaptea la un cunoscut...

În hol, putusem să văd ceva din interiorul unui dulap. Garderoba fetei mi se păruse destul de sărăcăcioasă. Niște bluze și rochițe, cîteva pulovere, ale căror modele și culori erau cu totul demodate. Văzusem totuși două rochii de seară și o „robe-pijama" de mătase pentru reuniuni elegante. Ca trei exemplare din pasărea paradisului aflate printre ciori. Am spus :

— S-ar părea că păsărica asta face, din cînd în cînd, vizite la persoane distinse.

Torkel mi-a răspuns :

— Dar cînd ? Nu știu. Impresia mea este că nu are prea mulți bani.

— A încercat să împrumute de la tine ?

— Nu, categoric nu. Deși toată săptămîna asta nu a avut nici un pic de mîncare în casă. Și-a făcut doar cafele, o mulțime de cafele.

Tonul moderat și închis al glasului lui de bas mi-a trezit în tainițele întunecate ale sufletului amintiri pe care n-aș fi vrut să le mai am.

— Cum se face că știi așa ceva ?

— A ! m-am înțeles cu ea privitor la bucătărie, frigider și cămară. Le împărțim. Tot ceea ce se găsește în partea ei sînt niște borcane cu mîncare pentru cîine. Află că Rex are o blană mai bine îngrijită decît părul stăpînei. Uneori, Mai face o mină de parcă ar vrea să-mi spună ceva... Dar ea, mă-nțelegi, vorbește cu greu... foarte ciudat... Vreau să spun că fetele din zilele noastre sînt destul de pricepute, știu prea bine cum se folosesc cuvintele, dar ea... Eu însă nu vreau s-o deranjez cu întrebări fără rost.

— Ai niște idei fanteziste ! l-am întrerupt. Nu-ți imagina că fata asta suferă de foame. Așa ceva nu există în Suedia de azi. Duduia asta îmbucă ceva în oraș, desigur, și pe la cunoștințele unde le doarme din cînd în cînd.

Torkel și-a strîns buzele, cu un zîmbet ironic.

— „Îmbucă !“ a repetat el, imitîndu-mă. „Le doarme !“. Faci în adevăr eforturi să te ții la curent cu vocabularul.

— Și nu sînt ?

— Sigur că da. Cer mii de scuze pentru îndrăzneala mea.

Am făcut eforturi să-l scot din casă, să mergem în oraș la un restaurant, la teatru, la un concert, la cinema, la o distracție oarecare.

— Te rog să nu te superi, a pretextat Torkel, dar sînt deja în întîrziere cu coperta asta.

— Ți-ar conveni să lăsăm pe mîine...?

— Hm ! să amînăm ședința asta... a îngăimat el.

Ar fi trebuit să-mi apăr demnitatea mea de femeie și să plec. Dar m-am ridicat pe vîrful picioarelor și l-am sărutat pe obrazul roz ca de copil, încadrat de barba lui roșcată. I-am răspuns, stăpînă pe mine, că puteam să ne întîlnim mai pe urmă, dacă va dori să petrecem împreună o seară plăcută și dacă va avea timp și pentru mine... Cuvintele mele au rămas fără răspuns. Torkel s-a interesat numai dacă i-au venit scrisori prin poștă pe adresa mea.

— Nimic, i-am răspuns, menajîndu-i nervii.

Am coborît foarte încet scările, oprindu-mă la fiecare etaj „Umblă Mai ore întregi prin oraș cu cîinele

ei ?“ era singurul lucru la care mă gîndeam. Atunci, am auzit lătratul gros al dulăului. Am făcut astfel, încît să ne întîlnim lîngă ușa din stradă. Fata mi s-a părut foarte frumoasă, în lumina electrică slabă, la marginea întunericului plin de ceață. Părul îi era încărcat cu perle lichide. Singurul defect al ei era probabil acela că vorbea foarte mult, prea mult. Dar există, oare, niște limite ale răbdării bărbaților cînd sînt căzuți ? Cîinele a mîrîit la mine. Fata l-a ținut cu lanțul, certîndu-l. M-am uitat împrejur și pe urmă am spus :

— Am putea să mai facem amîndouă o plimbare cîteva clipe ? Aș vrea să vă spun ceva între patru ochi...

Zîmbetul fetei a înghețat. Mi-a răspuns, trăgînd aer în piept :

— Sigur că da ... Să mergem !

Afară, în stradă, bătea vîntul, trăgînd pînza fină a ceții și picăturile de ploaie prin strîmtoarea îngustă dintre casele înalte de piatră și cărămidă. Am tresărit sub rafalele umede. Din cînd în cînd, simțeam privirea furișă a fetei. Probabil că tăcerea mea îi apărea ca o pietrificare. Mă gîndeam că trebuie să-i pară foarte bine. N-am spus nici un cuvînt pînă am ajuns la un loc mai liniștit din cartier, unde încep copacii înalți ai parcului.

— Cum se poartă desenatorul, ca chiriaș ?

Mi-a răspuns deschis :

— Este foarte cumsecade. Își face singur curățenie în camera lui. Niciodată n-a făcut scandal, dar ... a adăugat cu un accent de teamă.

— Dar ... ce ? Am întins un braț prietenos pe umerii ei, dar l-am coborît înspre talie. Spuneți ! Puteți să aveți toată încrederea în mine, fără nici o rezervă.

Cîinele m-a pus imediat în gardă cu un lătrat infernal și eu m-am pregătit să iau mîna de pe față, dar Mai l-a certat, ca și cum *schäferul* ar fi fost un copil obraznic, iar ea o mamă grijulie care nu putea să înțeleagă de ce puiul ei iubit se purta atît de urît cu o tanti atît de bună...

— Spune-mi tu, încercai să o apropii.

Cuvîntul „tu“ — după cum am observat — a operat ceva în sufletul ei. Nu mai era atît de încordată și a devenit parcă mai încrezătoare. Rămăsese totuși ceva din îndoiala ei. Am început să vorbesc cu Mai despre parc, despre stîncile din mijlocul parcului, despre căsuțele străvechi, rămase pe dîmbul din partea de nord. Conversația aceasta a mai apropiat-o. Mi-a mărturisit că acolo, în parc, putea să se plimbe ore în șir, pînă seara tîrziu.

— Dar niciodată fără el, nu-i așa ? am arătat spre Rex.

Mai scuturâ din cap :

— Aproape niciodată ! a replicat aproape șoptit.

Apoi nu a mai spus nimic. Ultima mea întrebare a făcut-o să tacă. Observam clarobscurul străzilor și întunericul din parc. Nu era greu de ghicit ce se putea întîmpla. Brusc, începu să vorbească :

— Vreți . . . vrei . . . vrei, într-adevăr, să mă asculți ?

— Bineînțeles, draga mea !

— Foarte curios ! a zîmbit ea. Toată lumea mă jignește pentru că vorbesc prea mult și asta mi se întîmplă mereu, de foarte mult timp . . .

— L-ai lăudat pe chiriașul tău, am întrerupt-o, însă la urmă ai adăugat un „dar“ și după asta ai tăcut. De ce ?

— Torkel mi se pare atît de . . . rezervat. Îi este teamă să nu fie deranjat. Mă fac neobservată și încerc să-mi țin gura cînd desenează el sau cînd mi se pare că este tare ocupat cu vreo problemă sau că are de rezolvat o chestiune nouă . . . Și pe urmă . . .

Am întrerupt-o din nou :

— Este punctual cu chiria ?

— Sigur că da.

— Hm . . . totuși . . .

— Pînă în clipa asta, da, mă asigură fata. Dar de ce mă-ntrebi ?

Am simțit cum s-a enervat. Corpul ei subțire tremura sub haina învechită, prea grea. Îmi dădeam seama că fata era prea slabă pentru înălțimea și vîrsta ei. Am întrebat-o dacă bănuiește de ce Torkel nu vrea să-și pună numele pe ușă.

— Nu știu, mi-a răspuns, inspirînd cu putere.

— Primește multe vizite de femei ?

— Nu... Ești prima care îl vizitezi !

Am rîs puțin, atît cît trebuia.

— Desigur că el încă nu se simte... acasă. După experiența mea, toți bărbații știu să joace foarte bine rolul de *gentleman* la început...

Mai s-a desprins brusc de brațul meu și s-a postat în fața mea, după ce a făcut cu repeziciune doi pași și o întoarcere pe loc fulgerătoare. Cîinele a mîrîit ca din fundul iadului. Ochii ei mari străluceau înfricoșați în întuneric :

— Ce vrei să-mi spui, de fapt ? Ce informații vrei să-mi dai ?

— Desenatorul este un individ care se ascunde.

— E un criminal ! ?

Un „da" era ispititor, dar spusesem deja prea mult. Pe urmă, știam că sînt foarte multe femei care se manifestă bizar, atunci cînd se încearcă îndepărtarea unui bărbat din viața lor. Am spus doar :

— Nu. Nici vorbă... Sînt numai niște complicații... Organele de poliție și procuratura îl urmăresc pentru întreținerea a trei copii mici...

— El mi-a povestit că este divorțat, că fosta lui soție a rămas cu locuința și că și-a adus și prietenul acolo, dar că ea n-ar mai vrea să se recăsătorească, fiindcă și-ar pierde propria întreținere, astfel că el este obligat să suporte întreținerea copiilor, dar ei nu-i dă nici un ban !, mi-a spus fata pe nerăsuflate.

— Oho ! Istoria lui Torkel e mult mai complicată. Citește scrisorile astea !

Am scos corespondența lui Torkel din poșeta mea : o adresă de la poliția taxelor și impozitelor și două scrisori din partea avocatului soției. Întunericul a fost însă liniștitor. La lumina slabă a unui felinar s-a putut citi doar antetul imprimat pe plic și în capul hîrtiei. Fata s-a uitat și a rămas îngîndurată, cu privirea fixă, aproape crucișă.

— Ce vreți de la el ? mă întrebă brusc.

— Aș vrea să-l conving că dacă noi doi am merge împreună mai departe, ar fi mult mai bine pentru el să

se împace cu familia, sub semnul onoarei, și să se achite de obligații, decît să dea loc la scandaluri și la procese în fața tribunalului, precum și la articole defăimătoare în ziare.

Fetei îi clănțăneau dinții.

— Îmi este foarte frig !

S-a întors spre casă. Am mărit și eu pașii, încercînd s-o însoțesc. Nu-mi era frig deloc. Am fost chiar nevoită să-mi scot mănușile și să deschei doi nasturi de la haina mea de blană. La poartă, Mai îmi dădu o mînă subțire, pe care am simțit-o albastră de frig și de emoție.

— Noapte bună ! îmi spuse ea încet și intră repede înăuntru. A rămas apoi ca o statuie lîngă poartă. Ciinele îmi arăta colții. Pe urmă, monstrul s-a ridicat cu labele pe pieptul fetei, privind-o în ochi, ca și cum voia s-o chestioneze. Mai era din fire nesigură pe ea sau era doar acum plină de întrebări ? Am plecat de acolo prin ceața tulbure și prin ploaie. Fata rămăsese pe loc sub bolta porții. „Mai are un suflet extrem de sensibil" gîndeam eu. Cred că trebuie să-i fie foarte utile, îmi spuneam, informațiile pe care i le-am dat. În definitiv, tînăra Mai trebuia să fie tot atît de tare și de versată ca toți indivizii de acest gen, tineri și bine pregătiți . . .

* * *

Nu-mi mai găseam liniștea, de cînd Torkel se mutase la Mai. Locuința mea de trei camere ar fi fost destul de încăpătoare pentru noi doi. Toate sforțările mele din ultimul timp nu făcuseră însă decît să distrugă ceea ce fusese mai frumos în relațiile noastre. Torkel începuse să tacă și să se poarte nepoliticos. Seara aștepta ora culcării cu nerăbdare și încerca să adoarmă repede, pentru a scăpa de mine. Uneori, îmi luam de lucru acasă, dar în zilele astea el nu putea să lucreze. Pleca adesea în oraș, fără să aibă vreo treabă sau un motiv întemeiat, ci doar așa, numai să-și piardă vremea. Cînd veneam de la serviciu, fie bine dispusă și încercînd să povestesc o întîmplare hazlie petrecută în biroul meu, fie supărată și dorind să fiu dezmierdată sau întîmpinată cu cuvinte de mîngîiere ca să uit că avusesem o zi neplăcută, tocmai atunci Torkel ținea să nu fie deranjat. Atunci era inspirat.

Atunci avea treabă. Atunci desena ca un nebun, răspunzîndu-mi urît chiar și cînd îl întrebam ce face.

„Nu dorești să te relaxezi și să fii ceva mai amabil ?“ l-am întrebat. Mi-a răspuns că ocupația lui nu era ca un serviciu de la ora nouă pînă la cinci, ca și cum ar îmbrăca o haină veche, obișnuită, pe care să o scoată în momentul cînd termină munca. „Mă simt foarte bine cu serviciul meu ! am protestat. Se întîmplă, din cînd în cînd, să-mi aduc și eu de lucru acasă : ori servieta plină cu acte, ori capul meu plin cu gînduri. Dar cîteodată omul trebuie totuși să se destindă, să mai evadeze un pic de la locul lui de muncă și să trăiască în societate“. Torkel îmi răspunse : „Trebuie să fiu prezent cînd îmi vine inspirația, chiar și la miezul nopții... Cîteodată trec zile în șir, fără să pot trage o singură linie reușită“. „Atunci, am replicat, ești și mai prost dispus !“ „De ce nu înțelegi că în clipele astea trebuie să gîndesc ?“.

Explozia se produsese. O ceartă ordinară, urîtă, sinistră. Cearta asta stăruise deasupra noastră și se declanșă ca un tunet, după o singură observație din partea mea : „E foarte agreabil să te aștepte cineva cînd vii acasă. Nu cunosc ceva mai descurajant decît niște camere goale“. Atunci, Torkel a răsturnat masa de desen. Se făcuse alb ca varul și din fața lui palidă se holbau niște ochi plini de ură, ca de strigoi. „Află, strigă el, că pentru mine este o desfătare să găsesc acasă camerele goale. Atunci nu mai risc să fiu rupt din gîndurile mele cu acest zgomot care se numește vocea omenească“. Dar asta n-a fost totul. La cearta ce-a urmat, am ajuns să ne scormonim pînă în fundul măruntaielor, să ne dăm pe față gîndurile cele mai intime și să ne mînjim unul pe altul cu lăturile jignirilor de tot felul. Pomenisem pînă și de funcțiile organelor noastre sexuale, de felul cum sforăim noaptea, de defectele și calitățile mele, de calitățile și de păcatele lui... Nu făcusem nimic pe calea asta nefericită și, ca și cum nu ne-am fi certat destul, bătălia noastră a luat o formă mai tranșantă : „Nu mă iubești ! îl acuzam. Nu poți să iubești deloc, fiindcă singura ființă din viața ta care te interesează este... Torkel. Mama copiilor tăi a trebuit să trăiască, alături de tine, într-un

iad. Nu mă miră deloc că femeia asta s-a făcut a dracului, că e răzbunătoare, ranchiunoasă și cum vrei să-i spui!" Îl făcusem prost și stupid, egoist blestemat, monstru, diavol cu chip de om. El nu se lăsă: „Să iubesc o femeie ca tine? Fir-ar a dracului de femeie! Am învățat de la viața asta aspră că tocmai egoiștii cei mari scot ochii altora pentru defectul lor. Și, afară de asta, nu pot să înțeleg cum e în stare o femeie în toată firea să chiuie tot timpul despre iuuubiire..." Torkel zbierase „iubire" ca o capră bolnavă. Sfîrșitul a fost că și-a luat toate lucrurile și s-a mutat la un prieten pictor. Am jurat plîngînd că nu voi mai avea de a face niciodată cu un bărbat. După numai cîteva zile, începui să mă tem că-l văzusem pentru ultima oară. Dar dacă făcea prostia să mă caute, atunci aveam de gînd să-l blestem.

La cîteva săptămîni, m-am hotărît să mă reped la el ca o leoaică și din reacția lui să-mi dau seama ce trebuia să fac cu animalul ăsta bărbos împotriva căruia ridicasem toate baricadele mele de femeie. Dar, după o lună și ceva, am capitulat. Aproape că uitasem cuvintele rele și insultele. Torkel mi-a spus că luptase mult cu dorința de a reveni la mine. Cred că nu mințea. Reîntoarcerea lui fusese ca un marș victorios.

După prima noapte de dragoste sălbatică, însă, totul apăru din nou tot atît de jalnic și de fals. Inspirația i-a dispărut. Am fost obligată să admit că prezența mea îl stînjenea, dar îl uram fiindcă se purtase oribil. Învățasem, ce-i drept, să tac, să nu-l mai deranjez pe „desenator" și să devin mai insensibilă la înțepăturile lui. Ne angajam în discuții serioase pentru a salva ceva din iubirea noastră, dacă mai era posibil. „Dragostea nu există" repeta el. „Fenomenul dragostei e un mit, iar proștii de oameni se înșeală mereu căutîndu-i un sens". Negarea celui mai nobil dintre sentimente era o cruzime, pe care — cel puțin eu — nu aș fi arborat-o la lumina zilei. „Vezi totuși ceva la mine", l-am provocat. „Dacă nu ai vedea, nu ai fi acum aici și te-aș crede". La acestea, Torkel a făcut o mină atît de nenorocită, încît mi s-a făcut milă. „Țin foarte mult la tine, pentru mai multe motive", mi-a declarat el. „Îmi place

grozav să mă plimb cu tine prin oraş. Avem şi acasă seri încîntătoare. Aş putea să spun că nu cunosc femeie care să se ofere mai bine...". „Destul, destul..." murmuram, plăcut surprinsă. „Dar unde e dragostea? a continuat, schimbînd tonul. Unde este nebunia plăcută despre care se spune că ne poate face să uităm de noi înşine şi să trăim unul pentru celălalt? Să ne simţim, adică, neoameni şi stingheri fără perechea noastră. Există, în adevăr, aşa ceva? Sau poate noi doi nu sîntem făcuţi pentru a simţi împreună? Visasem să fii pentru mine Femeia. Soţia mă desconsidera fiindcă nu eram angajat într-un serviciu cu orar precis. Tu, în schimb, eşti salariată şi încadrată în toată regula, slavă domnului, şi cu toate astea eşti mai boemă decît mine". Sporovăiala lui mi se părea ridicolă. Cum mai lucrează imaginaţia, răstălmăcind uneori chiar şi calităţile cele mai de preţ! Sîntem în stare să facem o catastrofă din micile greşeli, care nici nu pot fi numite păcate. Cu vitriolul unor astfel de cuvinte ne împroşcasem, eu şi fostul meu soţ, unul pe altul. Ceva din otrava asta am turnat şi în urechile lui Torkel şi recunosc că el a fost cel mai răbdător. Eu am mers prea departe, făcîndu-l poltron, libertin şi vagabond. Ne-am certat aproape toată noaptea. Asta m-a îmbolnăvit, dar cu toate acestea cred că a folosit la ceva. Într-un tîrziu, neputînd suporta ideea că totul s-a sfîrşit între noi, i-am promis că-l ajut să-şi înfăptuiască dorinţa care îl frămînta de mult timp: să-şi facă, în fine, un atelier, unde să se bucure de izolarea mult rîvnită pentru a *crea*. Mie nu-mi rămînea altceva decît să mă resemnez într-o teribilă, îngrozitoare singurătate... Mă mai consolam cu gîndul că aveam posibilitatea să-l văd din cînd în cînd şi că întîlnirile rare l-ar fi făcut, poate, să mă dorească din nou... Torkel, însă n-a admis nici un compromis. A şi rîs: „Vrei un gigolo? Găseşte-ţi-l în altă parte!". Pentru măgăria asta, i-am tras o palmă. El mi-a interzis să mai intervin în viaţa lui. Nu mi-a dat voie cel puţin să dau un anunţ la ziar pentru o cameră mobilată. Pe aceasta, m-a înştiinţat el, dealtfel, putea să şi-o plătească din buzunarul lui. Cu alte cuvinte, îşi exprimase voinţa să fie complet independent. Această

atitudine nu l-a împiedicat totuşi, mai pe urmă, să-mi dea noua adresă, exact ca un cadou. Şi acum, iată surpriza : o gazdă foarte tînără ! Se culcase cu Mai ? Cum putea fi altfel ? Fata n-avea nici urmă de rid pe faţă. Oare ea îşi încuia uşa noaptea ? Dar Torkel ? De cîte ori trebuie s-o fi văzut alergînd la baie numai în chiloţi şi sutien ! Afară de asta, se foloseau împreună de bucătărie, de frigider şi de cămară. Bucătăriile astea mici, comune, sînt strașnice ocazii de apropieri, şi chiar din cele mai intime. Declaraţiile lui mai vechi, că nu-i amator să-şi complice traiul cu gazda, cred că fuseseră de mult uitate. Apetitul sexual şi potenţa lui îmi erau foarte bine, chiar dureros cunoscute. Diferenţa de vîrstă ? Dacă ne-am fi cunoscut mai de mult, Mai putea să fie fiica noastră. Dar este, oare, diferenţa de vîrstă vreo piedică pentru bărbaţi ? Ei nu prea au prejudecăţi. Ocaziile potrivite, interesul, gustul contează mult mai mult. Probabil că mica Mai visa, ca şi altele, să aibă un bărbat mai vîrstnic, serios, puternic, înţelegător. În orice caz, o fată ca ea nu putea să rămînă indiferentă la ochii şi glasul lui Torkel. În timp ce îl aşteptam pe el, în holul cu tapetul acela de prost gust, mă gîndeam că Mai trebuia să-l fi văzut tot acolo, atunci cînd l-a cunoscut, dar sub aspectul lui liniştit şi de omenie. Bine că s-a găsit cineva care să-i deschidă ochii cei albaştri şi naivi.

II

După o săptămînă, într-o sîmbătă pe la amiază, Torkel a venit la mine. A nimerit tocmai cînd mă întorsesem din oraș cu ceva cumpărături. A luat loc la masa din bucătărie, aprinzîndu-și o țigară. Mai tîrziu, mi-am adus aminte cum îi tremurau mîinile. Am încărcat frigiderul pentru săptămîna viitoare, cîntînd și făcînd pași de dans.

— Vrei o cafeluță ?

— Desigur, mi-a răspuns ca de obicei pe un ton degajat, dar în momentul cînd m-am îndreptat spre aragaz, a izbucnit : Am venit direct de la Spitalul Sud. Am fost acolo cu Mai. A luat o cantitate imensă de comprimate azi-dimineață.

M-am apropiat de el. Avea chipul foarte palid și părea extrem de impresionat, după strălucirea ochilor.

— Și e în pericol mare ?

— I se oprise respirația cînd am găsit-o eu. Torkel mi-a istorisit totul cu un glas pierdut și fără să mă privească în față : Am încercat să-i fac un masaj la inimă, continuă el. Își recăpătase ceva din culoare, dar nu-i simțeam pulsul. Am intervenit cu maximum de iuțeală, așa cred. La o jumătate de oră după ce chemasem Salvarea, Mai a fost internată. Medicii și infirmierele, vreo șase-șapte fantome în alb, au luat-o în primire și au dus-o alergînd la camera de reanimare.

— Fata asta... care mi s-a părut atît de veselă, atît de optimistă, de... invulnerabilă ! Spune-mi totul, de la început. Întîmplarea asta pare să aibă un dedesubt interesant.

Torkel m-a privit cu curiozitate :

— „Dedesubt interesant !“ m-a imitat el. Dacă aș fi avut cea mai mică bănuială despre ce a fost la mijloc... Dar de unde ?

— La ce oră ai găsit-o ?

— Pe la zece și jumătate.

— E singura dată cînd ai văzut-o astăzi ?

— Nu. A venit un mandat poștal pe la ora opt. Am bătut la ușa ei și mi-a răspuns imediat, zicînd că aștepta mandatul ăsta și că e binevenit. După aceea, a plecat în oraș foarte grăbită. La ora nouă și ceva, s-a înapoiat, și atunci am întîlnit-o din nou, în bucătărie. Torkel și-a dus mîna la frunte : era însă complet schimbată ! Nu voia să mă privească. Avea obrajii roșii și am avut impresia că plînsese. Aș fi vrut să o întreb dacă are vreo problemă încurcată și puteam să-i fiu de folos, dar n-am îndrăznit. Am schimbat doar cîteva vorbe. Mi-a spus că va pleca din oraș și că nu știe cînd se va întoarce. Presupun că nu avea nici un motiv să mă mintă pe mine. Îmi povestise alteori, cu lux de amănunte, despre călătoriile ce făcea, fie cu mama, fie cu tatăl ei, prin Europa și prin țară, iar din cînd în cînd ca invitată din partea rudelor și... mai știu eu ?

Torkel a făcut un gest vag, în semn de autoironie :

— De ce n-am mai rămas cu ea și m-am înapoiat în camera mea de lucru ?

Cafeaua dădea în fiert. Am aranjat masa. El stătea ca paralizat, cu mîinile împreunate la marginea mesei, și continua să-mi vorbească despre Mai cu aceeași monotonie. Vocea lui îmi părea străină. Chiar și fața îi era schimbată :

— Pe urmă, am auzit-o la baie. Făcea duș, probabil.

— Se înțelege, am răspuns. Dacă voia să plece...

— Exact... Torkel m-a privit fără să mă vadă : la un moment dat, cam după ora zece, cred, telefonul a început să zbîrnîie teribil. S-a întrerupt puțin, cam atît cît se poate forma un număr, și a început să sune din nou. Ducîndu-mă să liniștesc blestematul de telefon, am găsit ușa pe jumătate deschisă și, încă din hol, am zărit-o pe Mai în pat. Am crezut mai întîi că doarme și că sforăie în zgomotul ăla infernal. Intrînd în cameră, am observat că era lividă și că respira precipitat. Nu știu dacă mă crezi sau nu, dar în răstimpul celor cîteva secunde cît am alergat pînă la patul ei, Mai a încetat să respire Nu mai avea puls și ochii nu-i mai reacționau. Începui numai-

decît să-i dau ajutor, atît cît mă pricepeam... „Omul ăsta are gheață în vinele lui — îmi ziceam — în timp ce eu mi-am pierdut de mult calmul și sînt în stare să sar și pe pereți". Torkel continua : într-o jumătate de minut, Mai aproape și-a recăpătat culoarea. A mai respirat o dată, de două ori... În tot timpul ăsta, telefonul țîrîia îngrozitor și nu știam cum să fac să eliberez aparatul ca să anunț Salvarea. Am lăsat-o pe Mai și m-am dus la masă, să ridic receptorul. O voce de femeie bătrînă debita teribil de mult și de repede. „Mai nu e acasă", am răspuns. Ea voia să știe cînd a plecat, și unde, și pentru ce, și pentru cît timp. A întrebat apoi dacă Mai a lucrat în ziua aceea, dar tot ea și-a dat răspunsul „sigur că nu, fiindcă atunci ar fi plecat de-acasă înainte de ora opt". „Nu mai am timp pentru dumneavoastră ! am strigat. Mă așteaptă cineva". Dar necunoscuta a continuat · „Formez numărul și las să se facă apelul, apoi întrerup și chem din nou. Așa insist eu, cînd vreau să vorbesc cu cineva". Acolo, pe pat, Mai se învinețea. Ce dracu' e de făcut, ca s-o forțez pe bătrînă să elibereze telefonul ? Mai îi promisese că se duce la ea ca să-i facă curățenie, fiindcă aștepta musafiri. „Dar e numai zece și jumătate, doamnă" am strigat în receptor. „Cînd vine acasă, am să-i spun să vă dea un telefon". N-avea nici un rost să-i spun că Mai trăgea să moară alături de mine. Nu trebuia să știe toată lumea tragedia ei. Am pus receptorul pe masă și am continuat cu masajul la inimă și cu respirația artificială.

— Ai nervi de oțel, am observat.

— Din cînd în cînd... trebuie să-i am. Nu cred că aș fi putut să o scot la capăt altminteri. Cînd Mai a început să respire și fără ajutorul meu, am ridicat din nou receptorul. Femeia vorbea, vorbea fără întrerupere și probabil că nici nu observase lipsa mea. Mi-a spus niște cuvinte care mi s-au întipărit în cap : „Sper că Mai nu umblă prin oraș după prostii... Acum e fată destul de mare și trebuie să știe cum să se poarte...". M-am răstit la babă : „Ajunge !" și am trîntit receptorul pe furcă, dar l-am ridicat din nou. După zece minute, a sosit Salvarea. Dar pînă la apariția dubei, telefonul sunase fără întrerupere. La primul semnal din stradă,

am deschis ușa, apoi am alergat spre patul unde zăcea Mai și am ajutat-o din nou să respire.

Torkel a ridicat privirea. Ochii lui căpătaseră o culoare închisă. A reluat :

— Am fost impresionat cînd am început să-i dau ajutor. Îmi păruse destul de împlinită la corp, așa cum o vedeam mișcîndu-se prin casă, dar — doamne ferește — fata era numai piele și os ! Cînd îi făceam masaje pe inimă și trebuia să apăs pe coșul pieptului, mă temeam în fiecare clipă să nu-i rup vreo coastă. E, într-adevăr, foarte slabă. Băieții de la Salvare au ridicat-o fără nici o greutate.

— Ai mers și tu cu Salvarea ?

— Desigur. Parcă văd și aud încă urletul sirenei, comunicările prin radio, tubul de oxigen, eforturile de reanimare... Nu credeam că avea să meargă totul atît de repede, deși baba, cu telefonul ei, mi-a răpit cîteva minute prețioase.

I-am servit cafeaua. El și-a pus zahărul și a început să mestece cu linguriţa, neatent la ce face.

— Am promis celor de la spital că voi încerca să aflu de urgență și să le comunic datele privitoare la Mai, adică numele, data nașterii, ocupația și tot ceea ce-i interesa. Ar fi vrut să vorbească cu părinții ei și, eventual, cu alte rude mai apropiate. M-au întrebat ce fel de comprimate a luat și bineînțeles că n-am știut... Hai, te rog, cu mine acasă !, mă invită el cu o mutră foarte îngrijorată.

Sufletul meu striga din adînc : „Nu, nu, nu !". Torkel, totuși, venise la mine și țineam să-i dovedesc neapărat că-i sînt o prietenă adevărată și devotată. Dar, pe lîngă aceasta, mai era și curiozitatea mea aţîţată la culme și tentația de a descoperi un „dedesubt" pe care îl bănuiam.

Îndată după intrarea noastră în casă, mă uitam cu frică în jurul meu și deoarece nu era nici urmă de Rex, l-am întrebat pe Torkel unde-i monstrul.

— A ! Rex a fost dus de-acasă la cineva, încă de joi seara. Camera sinucigașei era mare, luminoasă, însă lăsa o impresie de pustietate. Pe parchet erau întinse covoare ieftine. Într-un colț zăcea un patefon, un aparat vechi

de radio, și în alt colț o mobilă masivă cu televizor cu mic ecran. Patul era așezat în al treilea colț, iar în ultimul se afla un bufet înalt, cu sertare în partea de jos și cu rafturi pentru cărți sus. Alături era o masă de scris pe care stătea telefonul. Două scaune, încă un dulap și o masă stricată constituiau mobile de prisos. Patul era remarcabil. Sub cuvertura croșetată, albă, subțire se vedea o plapumă roșie de o nuanță tandră, caldă.

— Aici am găsit-o, spuse Torkel șoptit. Mai se făcuse frumoasă, se aranjase. Cred că nu era îmbrăcată azi-dimineață, cînd a alergat la poștă. A fugit de acasă numai cu pardesiul peste pijama. Pe urmă s-a gătit, la baie. Își pusese o bluză albă, o fustă albastră și s-a machiat ceva mai tare ca de obicei.

— Domnișoara vroia să arate dulce cînd avea să fie salvată ! făcui o remarcă ironică. De ce nu a încuiat ușa? De ce a lăsat-o pe jumătate deschisă ?

Presupunerea mea era că Mai făcuse astfel, încît să fie găsită în timp util și salvată. Torkel nu împărtășea părerea mea. Era convins că fata fusese hotărîtă să se omoare și de aceea a luat o doză enormă de comprimate.

— După cîte știu, continuă el, Mai nu a mîncat aseară și nici azi-dimineață. De fapt, în ultimele săptămîni mînca foarte puțin. De multe ori, i-am propus să luăm masa împreună, pretextînd că „nu pot să mănînc singur". Mai însă m-a refuzat sistematic. De fiecare dată îmi povestea, amuzîndu-se, cum luase o masă de prînz cu șeful sau cîte o masă de seară acasă la o cunoștință. Cu toate acestea, ea nu îngăduise nimănui să se apropie prea mult. Știuse să-și înalțe împrejur un zid de apărare, și tocmai acest lucru mi-a plăcut mult la ea... Cîteodată, mă temeam să nu-și ia obiceiul de a intra în camera mea și, vorbăreață cum e din fire, să mă înnebunească cu gura ei în zilele libere ! și-a descărcat nervii Torkel.

— Mulțumesc...

El nu a înțeles ironia mea. S-a mai liniștit un pic și a continuat : miercuri am cumpărat o pîine mare și i-am spus că e prea mult pentru mine. Dacă ar vrea... Ea mi-a răspuns „mulțumesc, nu". Alaltăieri seara însă a mărturisit foarte jenată, de parcă făcuse cine știe ce rău,

că a mîncat o bucăţică din pîinea aceea. Torkel a deschis o pungă de plastic, în care se afla o pîine aproape întreagă şi mi-a arătat : „Uite ce puţin a luat !“

Dulapul, masa şi scaunele din bucătărie erau albastre, de o nuanţă plăcută la vedere. Într-un colţ, pe un ziar vechi, se afla strachina cîinelui. Fereastra dădea spre curte. Deasupra unui acoperiş, vizavi, se înălţa o cupolă verzuie de biserică. Ceasul din turn arăta ora două. Mai încolo, se zăreau cîteva turle ascuţite şi clădirile mai înalte din City. Zgomotul circulaţiei semăna cu melopeea mării auzite din depărtare. Am deschis cămara şi am întrebat, din simplă curiozitate, ce rafturi aparţineau fetei. Nu erau chiar goale de tot. Se găseau acolo nişte pachete cu puţină făină şi cu praf de cartofi. Adică nişte alimente pentru mese sărace, la care se adăugau doar laptele şi munca de preparare. Ce era cu fata asta ? Nu mai avea curaj ? Îşi pierduse orice chef de viaţă ? Ceasul din turnul bisericii a bătut de două ori.

— Probabil că este la mijloc un bărbat, am spus.

— Vom afla noi. Orice s-ar spune, Mai e destul de atractivă, găsi el.

A rămas nehotărît lîngă uşă. Simţeam o teamă de nestăpînit. Torkel era parcă din ce în ce mai străin de mine, ca şi cum se dusese undeva, departe, unde nu mai era loc pentru fiinţa mea.

— Fir-ar al dracului să fie ! a început să afurisească el. Ieri am avut, nu ştiu cum, presimţirea că se întîmplă ceva rău cu ea. Am şi întrebat-o pe Mai dacă avea necazuri. Mi-a răspuns că era cam obosită după serviciu. Venise devreme acasă, mai înainte de ora cinci. De obicei, vine după opt. Clinica are şi program de seară. „Dacă ai cumva nevoie de sprijinul meu. . .“ m-am oferit eu. Mai însă m-a privit dintr-o parte şi mi-a zis numai „nu am nimic“. După asta, a intrat în camera ei, dar eu am rămas cu aceeaşi presimţire nefastă. Îmi părea rău şi chiar îmi făceam imputarea că nu insistasem mai mult, ca să scot ceva din gura ei. Dar nu am făcut-o. Eu ştiu bine cît mă supăr cînd cineva încearcă să se amestece în viaţa mea. . .

Torkel a surîs acru. „Știu și eu foarte bine, nesuferitule", i-am răspuns eu în gînd. El a continuat : Azi dimineață m-am hotărît să-i ofer bani pentru mîncare și chiar mă gîndeam : dacă domnișoara o să se supere, n-are decît... Dar atunci a sosit poșta cu mandatul de la „Casa de ajutor reciproc a asistenților medicali", cu clauza „împrumutul va fi restituit la termenele stabilite prin scrisoarea expediată anterior". S-ar putea întîmpla ca tocmai această clauză s-o fi turburat pe Mai. Ce părere ai ?

— E foarte greu de făcut o deducție. Dacă Mai era deja încordată, cea mai mică supărare putea să-i provoace o criză de nervi.

— Cînd i-au venit banii, mi-am zis că nu mai are motive să fie îngrijorată și că cel puțin problema mesei n-o să mai existe. Mi-a mărturisit cu un aer foarte senin că se pregătește să plece într-o călătorie. Nu am întrebat-o unde se duce... Ar fi fost o nedelicatețe din partea mea. Nu-i așa ?

Torkel m-a privit insistent și am putut să-i spun doar :

— Să nu-ți faci mustrări de conștiință din pricina asta. Mai nu e un copil de care trebuia să te îngrijești.

El a rămas pe gînduri :

— Dacă mi-aduc bine aminte, pe la nouă și jumătate a sunat telefonul de două sau de trei ori. Nu știu cu cine și ce a vorbit. La ora zece și jumătate era deja în starea desperată în care am găsit-o aici...

Torkel m-a privit din nou. Strălucirea bolnavă din ochii lui mă impresiona grozav. După o pauză, a reluat pe un ton și mai agitat :

— După zece sau poate cincisprezece minute de cînd începuse zbîrnîitul înfiorător al telefonului, mi-am dat seama că ceva nu era cum trebuie. Plutea în atmosferă o amenințare, un duh rău. Am vrut să ies în hol, de curiozitate, dar m-am abținut. Îmi ziceam : fata se pregătește de călătorie, iar eu o deranjez învîrtindu-mă pe lîngă ușa ei. Am fugit întotdeauna de situațiile ridicule și le-am evitat pe cît am putut. Cu un surîs amar, a adăugat : de unde dracu' să-mi treacă prin cap pentru ce fel de călătorie se pregătește Mai !

Pe pervazul ferestrei, în camera ei am găsit două pahare de apă goale şi nişte flacoane şi tuburi de medicamente. Am citit etichetele împreună cu Torkel. Am găsit mai întîi un tub pentru zece tablete „Doleron“ şi încă un tub gol pentru cincizeci de „Pentymal“ . Mi-a venit o idee :

— N-ar fi bine să scotocim în lada de gunoi ?

— Sigur că da. Facem şi o însemnare cu ceea ce găsim.

Am pus pe podea în bucătărie o bucată de hîrtie pe care deşertam tuburile găsite. Am aflat în lada de gunoi încă un tub de „Doleron“ şi un flacon de o sută de tablete „Meprobamat“, prescrise în oraşelul de provincie Hedemora, pe numele Maria Högberg. Am mai găsit un tub, însă fără etichetă. Am dat şi de ambalajul unei perechi de ciorapi-chiloţi. Toanta asta mică — mă gîndeam eu — ţinea întotdeauna să fie îngrijită şi curată. Torkel m-a strigat din cameră şi mi-a arătat un flacon intact cu o sută de „Doleron“. Reţeta fusese semnată de acelaşi medic, însă de data aceasta chiar pentru Mai, pentru Mai Hakansson în persoană. Am stat şi ne-am uitat la bateria de flacoane şi de tuburi de pe masă.

— Această enormă cantitate de otravă deodată ! a suspinat Torkel.

— Colosal de mult „Dorelon“ ! Dentiştii dau de obicei cîte un singur comprimat pacienţilor care au dureri mari în timpul consultaţiei. Numai pacientului în care doctorul are deosebită încredere îi dă două tablete pentru acasă : una pentru seară, cealaltă pentru a doua zi dimineaţă... Cîte tablete o fi înghiţit duduia ?

— Dacă toate ambalajele au fost intacte cînd a început să ia, atunci... în jur de două sute, dintre care vreo treizeci de „Doleron“.

— De ce nu s-a atins de flaconul cel mare ?

— Cred că nu a mai putut... a replicat Torkel cu amărăciune.

În timp ce încerca să dea un telefon, am deschis garderoba şi am început să cotrobăiesc, fără să ştiu precis ce caut, în buzunarele rochiilor şi ale hainelor, pe rafturile de sus şi de jos, peste tot, însă fără nici un rezultat. După ce a vorbit cu spitalul, Torkel a venit în hol să-mi spună :

— Mai doarme profund. Este încă în camera de reanimare.

Nu știu nici doctorii ce să spună...

Am avut senzația ciudată că se aprinde o lumină în interiorul meu. M-am întors numaidecît cu spatele la Torkel, ca să nu mă observe. Mi s-a părut și el transformat. N-am mai putut să schimbăm nici un cuvînt, căci ne-a deranjat soneria de la intrare. După ce m-am refugiat în camera lui Torkel, el a dat drumul vizitatorilor. Erau doi inși de la poliție, îmbrăcați în haine civile. Torkel, mai calm decît m-am așteptat, a răspuns la toate întrebările și a comunicat tot ce știam noi. Polițiștii au plecat, mulțumind pentru informațiile primite, și Torkel a apărut, arătîndu-mi poșeta gazdei :

— Am căutat în ea cu polițiștii... Niște cosmetice pentru machiaj, un pieptene, un plic cu pilule anticoncepționale, dozele pe o lună, din care trei deja consumate, o sută zece coroane și pașaportul. Cînd au văzut polițiștii fotografia ei, unul a spus : „Seamănă foarte bine cu fata pe care am găsit-o ieri !“

Telefonul a sunat iarăși. Torkel a ridicat receptorul, apoi mi-a făcut semn să vin și să ascult o dată cu el. O voce de femeie arțăgoasă făcea să tremure receptorul din mîna lui Torkel :

— E nemaipomenit ! Mai trebuia să fie de mult aici, să-mi spele rufele și să-mi facă curățenie. Musafirii mei vin peste o oră și ea nici nu visează... Ce mă fac ? Sfinte dumnezeule, ce mă fac ?

Torkel a astupat cu palma receptorul și mi-a șoptit : e moara stricată de azi-dimineață.

Cînd femeia s-a oprit o clipă ca să respire, Torkel a putut să întrebe :

— Cu cine am onoarea să vorbesc ?

— Mă numesc Maria Högberg, doamna director general Högberg.

Mi-am amintit imediat că era numele descoperit de noi pe eticheta de la flaconul cu comprimate.

— Doamnă Högberg, a răspuns Torkel scurt, Mai Hakansson s-a otrăvit cu comprimate și am dus-o la spital.

Bătrîna a început să sufle greu și să se bîlbîie.

— Asta ce-nseamnă ? Nu vine astăzi deloc la mine ?

— Nu. Mai Hakansson este într-o stare foarte gravă, sub aparatul de respirație artificială ...

Torkel a vorbit apăsat și răspicat, semn că nu mai avea mult pînă să-și iasă din fire.

— Ce înseamnă asta ? repeta bătrîna întrebarea. Mai rămîne acolo mult timp ? În casa mea e o dezordine insuportabilă ! Nu știți că sînt invalidă ? Da... Stau în scaunul ăsta de treizeci de ani. Soțul meu, directorul general, știți că iese la pensie. Nu e prea sănătos, are și el ceva cu inima... O ! E teribil cu Mai ! Dumneavoastră mi-ați creat un șoc, să știți. Numai de n-ar fi ceva prea grav cu fetița...

— Doctorii nu pot să spună nimic deocamdată.

— Nu, nu, domnule, nu vă bateți joc de mine. Fata a fost călcată de o mașină, sau a fost violată, sau altceva... Eu nu pot să cred că a luat comprimate. Și afară de asta, cum a putut ea să și le procure ?

— Printre alte lucruri, am găsit aici nu flacon mare cu „Meprobamat" prescris de doctorul Rönnlund din Hedemora unei anumite doamne Maria Högberg.

— Asta-i culmea ! O insinuare absurdă ! Nici nu mai știu cît a trecut de cînd am fost ultima oară la doctorul ăsta. Cum îndrăzniți să spuneți un neadevăr despre o doamnă bolnavă și bătrînă ?

— Flaconul a fost expediat de farmacie acum șase zile, doamnă Högberg. Am găsit însă și un flacon de tablete „Meprobamat" prescrise tot de doctorul Rönnlund, medicul dumneavoastră, pe numele Mai Hakansson, chiar acum patru zile.

— Asta nu se poate ! Eu sînt foarte prudentă cu păstrarea medicamentelor. Le țin ascunse cum nici nu vă închipuiți, mai ales de copila asta naivă și neștiutoare! Ea a găsit probabil vreo rețetă veche. Asta e singura explicație, fiindcă n-aș putea să gîndesc ceva urît despre Mai. Fata nu a luat niciodată nimic de la noi. Cred că eu și soțul meu sîntem singurii oameni care se poartă frumos cu ea.

Torkel a întrebat-o cu o stăpînire de sine care m-a mirat :

— De ce trebuie să ascundeți comprimatele cînd Mai e la dumneavoastră ?

— Fiindcă s-a mai otrăvit o dată.

— Cînd ?

— Acum trei ani, poate chiar patru. În orice caz, înainte de a intra în casă la noi. Noi nu avem copii. L-am avut numai pe Olli, pe care l-am pierdut. Era un *schäfer* minunat, extraordinar, așa ca Rex... Acum am grijă mare de soțul meu. El se plimbă mereu cu Rex, dar se vede că s-a plimbat mai mult decît trebuie. De fapt, mă tem să nu se întîlnească cu cineva și să bea bere. Știți... eu urăsc din toată inima alcoolul și...

Torkel a intervenit :

— Poliția și administrația spitalului vor să ia legătură cu părinții fetei. Nu cumva știți cum se numesc și unde locuiesc ?

Mă gîndeam că dacă baba nu răspunde repede și precis, Torkel se înfurie și face țăndări telefonul. Răspunsul a venit însă imediat și am putut să notez numele și numerele de telefon ale părinților.

— Gîndiți-vă, a continuat bătrîna, Mai e a doua dintre cunoștințele noastre care... Săptămîna trecută s-a sinucis fiul celei mai bune prietene. Avea și el douăzeci și doi de ani, exact ca Mai. Dar el s-a dus la pădure cu masina, unde și-a montat un furtun de la evacuare în cabină... Și acum, fata asta ! Cine o să fie al treilea ? Fiindcă e foarte adevărat că o nenorocire nu vine niciodată singură. Cînd s-au întîmplat două, vine și a treia, ca o scrisoare prin poștă, cum spune soțul meu. Dumnezeule mare ! Numai de nu i s-ar întîmpla și lui ceva ! Stau aici, în scaunul ăsta cu roți, în casă este o mizerie de nedescris și musafirii pot să vină în orice moment. Dar flaconul cu comprimate... Cum o fi putut să ajungă în mîna nefericitei ? Se poate crede că fata a furat flaconul sau rețeta, dar așa ceva eu nu pot să cred niciodată...

Madam Högberg a vorbit și iar a vorbit... M-am dus între timp la bucătărie după țigări, am fost și la toaletă vreo cîteva minute... Ea continua să vorbească,

Torkel o asculta cu o răbdare de sfînt. Dar din nisipul cuvintelor a putut să cearnă și puțin aur. A aflat astfel că Mai nu era în relații prea bune cu părinții ei. Tatăl o invita în familia lui cea nouă, o dată sau de două ori pe an. Cu mama ei vorbea la telefon din cînd în cînd. Raporturile dintre mamă și fiică erau însă atît de încordate, încît convorbirile telefonice se terminau mai întotdeauna cu trîntirea receptoarelor.

— Fata e atît de neglijentă ! s-a plîns Maria Högberg. Nu e deloc gospodină. E necesar să o supraveghez foarte atent, dacă vreau să ...

Tokel și-a ridicat sprîncenele. Era clar că bătrîna mințea. Mă uitam numai la ordinea și curățenia din hol, din camere și din bucătărie.

După sfîrșitul convorbirii, Torkel era ud de transpirație. M-a întrebat, ștergîndu-și fruntea :

— Crezi că o interesează pe doamna Högberg dacă Mai trăiește sau moare ?

— Hm ! Cred că o interesează, totuși, puțin. Dacă Mai îi făcea curățenia în casă înainte de a lua pilulele, atunci nenorocirea ar fi fost mai suportabilă.

Torkel a format numerele de telefon ale părinților, dar nu a răspuns nimeni. S-a trîntit în cele din urmă, istovit, pe un scaun și privea fix înainte, într-un gol în care numai el vedea ceva. Cu un glas obosit, Torkel mi-a destăinuit :

— Acum cred că s-a terminat cu incognito-ul meu, după ce mi-am dat numele și adresa celor de la poliție, de la spital ... A ridicat din umeri și a adăugat : poate că e mai bine așa. Dacă se întîmplă ceva grav cu Mai, n-aș vrea să se întrebe poliția din ce motive m-am ascuns.

— În schimb, ai să trăiești din nou cu riscul să fii urmărit de avocatul fostei tale soții, iar organele de impunere ale fiscului să te sîcîie iarăși. Adevărul este că investigațiile fiscului ajunseseră pînă la mine. Iarna trecută m-am trezit acasă cu un tînăr foarte politicos care mi-a pus niște întrebări. Asta s-a întîmplat atunci cînd mă despărțisem deja de Torkel, după cearta mea

cea mare cu el. Am recunoscut că Torkel stătuse un timp sub acoperișul meu, dar că s-a mutat și habar n-aveam unde stă. De fapt, nu mințisem deloc. Pe urmă, nu m-a mai întrebat nimeni nimic. În afară de ultimele scrisori, care i-au venit lui Torkel pe adresa mea, avocatul și chiar cei de la impuneri l-au lăsat, un timp, în pace. Venitul lui Torkel era atît de neînsemnat, încît nu merita prea multă osteneală. Torkel se uita la mine și mi-a zîmbit în barbă :

— Ce importanță mai au fleacurile astea, acum ?

III

Căutam o pungă de plastic pentru flacoanele şi tuburile de medicamente pe care trebuia să le ducă la spital. În acest timp, a sunat din nou telefonul. Convorbirea n-a durat prea mult. Torkel a întrebat mai întîi cine este şi după aceea a dat cîteva relaţii. Pînă la urmă, l-am auzit îngînînd din cînd în cînd cîte un „da" şi „am înţeles".

— Încă nişte bucăţele pentru mozaicul nostru, mi-a spus el după ce a pus receptorul jos. E doamna Hansson, care stă chiar în blocul ăsta. O cunoaşte pe Mai de cînd s-a născut. Înainte ca fata să împlinească doi ani, părinţii s-au despărţit, şi micuţa a rămas în grija bunicilor, care locuiau tot aici. Bunica fetei a murit în ziua de Crăciun, acum şase ani, iar bunicul s-a dezinteresat cu totul de creşterea ei. După ce a terminat şcoala elementară, Mai a fost nevoită să muncească, fiindcă bătrînul nu-i dădea nici să mănînce. „O ducea greu, sărăcuţa de ea", a încheiat madam Hansson.

Am îndrăznit să fac o presupunere :

— Probabil atunci a fost prima ei încercare de sinucidere...

— Cred că atunci. A scăpat-o bunicul ei, după ce o nenorocise cu zgîrcenia lui. Fata a avut concediu medical. Mai tîrziu, s-a mutat la mama ei, şi de acolo la familia Högberg. După ce a murit bunică-su, Mai a locuit din nou în apartamentul ăsta, făcîndu-şi contract pe numele ei. Uite că ziua de azi ne-a adus unele amănunte interesante. Torkel a zîmbit, uitîndu-se atent la mine, şi a continuat : baba asta e convinsă că nu există nici un bărbat în viaţa fetei. Zice că a văzut-o pe Mai mereu singură. Se ducea doar cu Rex în parc dimineaţa, înainte de serviciu, şi seara. Mi-a mai spus că a avut destule necazuri cu chiriaşii ei.

— Nici un bărbat! am exclamat, încercînd să-mi amintesc un lucru foarte important, dar nu izbuteam să-l scot la lumină din groapa uitării.

Torkel și-a amintit :

— Aici în casă, într-o seară, după ce m-am jucat cu Rex și m-am împrietenit cu el, am stat de vorbă cu Mai. Ea mi-a spus că fusese atacată odată în parc și că asta nu s-ar fi întîmplat dacă acest cîine devotat ar fi fost cu ea. Nu am vrut să-i cer amănunte, dar părerea mea este că Mai a fost victima unui viol. Nu cred să fi scornit o poveste ca să se facă interesantă. Dealtfel, nu se vede clar că e o ființă distrusă sufletește și că se ferește de contactul cu lumea? Desigur că pățise ceva și își lua măsuri de apărare. Așa se explică și faptul că păstra în geantă pilule anticoncepționale.

— Stai, că mi-am adus și eu aminte de ceva, am intervenit. Acum o săptămînă, cînd te așteptam pe tine, Mai mi-a povestit că locuința ei fusese total neglijată în ultimii doi-trei ani și — zicea ea — „reparația era gata atunci cînd m-am întors de la Maternitate".

— Era foarte bine să fi știut așa ceva mai înainte, a murmurat Torkel.

— Uneori, nu strică să fie cineva vorbăreț, dar fata asta vorbea mult prea mult și eu n-am putut s-o mai ascult. Am lăsat să curgă torentul de cuvinte și m-am refugiat în camera ta.

Torkel s-a încruntat o clipă, dar nu mi-a adresat vreun reproș, precum mă așteptam, ci a continuat să reconstituie :

— „Chiriași cu complicații..." spunea doamna Hansson. Cineva s-a oferit, în primăvara asta, să zugrăvească apartamentul și să pună tapete noi, dar și-a bătut joc de treabă și a înșelat-o pe Mai cu o sumă de bani. N-am înțeles pentru ce s-a făcut cheltuiala asta, cînd locuința era destul de curată.

— Mi se pare și mie ceva fără sens, mai ales că s-a pus pe toți pereții același tapet de fond, în culori foarte tari, de un gust execrabil, am completat eu arătînd spre hol.

— Oribil! a încuviințat Torkel. Eu mi-am obișnuit ochiul cu mizeria asta. Să știi, însă, că este un tapet

destul de scump. A ridicat apoi un colț al covorului din camera ei. Pe parchet erau stropi de var de la zugrăvirea tavanului. Torkel a fluierat uimit, ca și cum cine știe ce descoperise. E adevărat că Mai nu m-a lăsat la început să intru în camera asta, spunîndu-mi că parchetul este neîngrijit. Totuși, după cîteva zile, ea a lăsat ușa deschisă. Erau așternute pe jos covoarele astea de pai.

Telefonul a sunat din nou.

— Fir-ar să fie !... a sărit Torkel enervat.

După o clipă, el mi-a făcut semn. Mi-am apropiat urechea de receptor, cum mai făcusem o dată. Era tot bătrîna Högberg.

— Soțul meu a venit acasă. Este complet nebun ! Vrea să se ducă neapărat la spital. Ce să facem noi acolo ?

S-a auzit imediat o voce bărbătească :

— Problemele de genul acesta sînt greu de înțeles pentru o femeie. Acum hotărăsc eu. Trebuie să facem ceva pentru Mai și noi sîntem cei mai apropiați.

Cele două voci se amestecau în așa fel, încît nu mai pricepeam nimic. Totuși, din cele cîteva crîmpeie deslușite, mi-am dat seama că bătrîna Högberg era mai cu cap decît bărbatul ei.

— A înnebunit de tot, repeta baba. Vrea să-mi ia receptorul din mînă și să telefoneze după taxi. Dar dacă Mai doarme atît de profund, ce rost mai are să ne ducem la ea ! Nu-i așa ?

— Aveți dreptate. Însă în momentul cînd Mai se va trezi, va fi pentru ea o mare bucurie să vadă prieteni în jurul ei.

Bărbatul strigă exasperat :

— Mă duc la spital, ca să-i învăț pe cei de-acolo cum trebuie s-o îngrijească pe Mai. Dacă nu vrei să mergi cu mine, mă duc singur.

— Sfinte dumnezeule ! striga bătrîna. Cred că Ludvig al meu s-a cherchelit. Și eu, care îl păzesc să nu bea și să n-aibă bani la el. Unde naiba o fi găsit de băut ? Am auzit apoi cum s-a răstit la el : Da, da... Vreau să merg cu tine. Nu te las să te duci tu singur...

Gîndește-te și la inima ta. Am să te însoțesc, să știi! Ascultă! Îți mai spun o dată, cretinule! După o clipă, baba s-a adresat din nou lui Torkel: De ce mi-a făcut Mai figura asta sinistră? Din ce motiv?

— Din mai multe, cred eu, a răspuns Torkel pe un ton amar. Cunoaște prea mulți oameni cu inimă bună... lipsă de bani și apoi... cred că ...

Madam Högberg și-a interpelat din nou bărbatul:

— Cîți bani a cerut Mai cu împrumut?

El a mormăit ceva din care s-a auzit numai „o sută de coroane". Apoi o ridicat brusc tonul:

— Termină odată cu asta, maimuță bătrînă!

— De ce n-ai vrut să-i dăm banii ăștia, Ludvig? Dacă va afla lumea că n-am ajutat-o pe fata asta și că medicamentele pe care le-a înghițit sînt de la noi?

Soțul a întrerupt-o:

— Cine a spus „nu" azi-dimineață? Nu tu? Eu n-am mai avut timp să spun nici o vorbă. Și... mai întîi de toate, Mai trebuia să învețe să fie mai econoamă, așa cum trebuie să fie orișicine...

— Dar o sută de coroane nu era o sumă. Uite acum ce s-a întîmplat!

La capătul firului a început un tărăboi de nu se mai putea înțelege nimic. Am auzit-o totuși pe babă în cele din urmă, răstindu-se:

— Nu, nu, categoric nu! N-ai să te duci la vecini să dai telefon! Eu termin acum.

Ți-ai găsit! L-a întrebat pe Torkel:

— Este adevărat că Mai era terorizată de familia Borgman? Fata mi-a spus de mai multe ori că viața ei ar fi fost foarte liniștită dacă Borgmanii încetau să-i mai scrie și să-i telefoneze referitor la niște chestii nebunești și să o amenințe într-una... așa că nu e de mirare că viața ei...

Bărbatul vocifera lîngă aparat. Femeia însă continua să debiteze cu rapiditate: Aș putea să vă asigur că Lena Jonsson, colega sărmanei Mai de la clinică, bătrîna asta care umblă nebună după bărbați, poartă o vină mare în nenorocirea asta. Mai a primit sute și sute de pastile de la ea. Baba și-a îndulcit glasul, făcînd pe

mironosița. Mi-ați face o mare cinste, un mare serviciu, dacă ați veni la mine cu flaconul acela. Îmi este imposibil să mă mișc din scaunul ăsta.

— Îmi pare foarte rău, dar e prea tîrziu, răspunse Torkel, ținînd într-o mînă punga de plastic cu comprimate. Doi criminaliști au plecat de-aici acum cinci minute.

Maria Högberg a scos un țipăt sfîșietor. Am crezut că moare, dar în secunda următoare l-a strigat pe soțul ei :

— Ludvig, merg cu tine. Cheamă repede un taxi !

Telefonul a fost, în fine, eliberat și Torkel și-a dat o palmă peste frunte :

— Dacă Mai are multe cunoștințe din astea, nu-i de mirare că a luat atîtea hapuri.

Aveam impresia că se face coadă la telefonul acela, căci a zbîrnîit numaidecît din nou. Torkel a luat receptorul cu stînga, iar cu dreapta mi-a scris cu creionul pe bloc-notes : „Britta Lindwall". Era cît pe-aci să strig de uimire, notînd alături : „Lindwall e casiera de la întreprinderea noastră !". Torkel și-a ridicat o sprînceană. Își spunea, probabil : „Ce mică e lumea !". Am început să ascultăm amîndoi cu mare interes :

— Am primit un telefon de la doamna Maria Högberg. Ce e cu Mai ? În ce stare se află ? Credeți că scapă ?

— E prea devreme să putem spune ceva.

— E de necrezut ! E groaznic ! Știți dumneavoastră, e o fată atît de bună și de curată, atît de nevinovată și de dulce... Cînd mă gîndesc mai ales cum trăiește și cum se comportă tineretul din ziua de azi...

Parcă o aveam în fața ochilor pe domnișoara Britta Lindwall. În vîrstă de cincizeci și cinci ani, îmbătrînită înainte de vreme, foarte credincioasă, aș zice chiar habotnică, extrem de generoasă și mai totdeauna bine dispusă. Am luat de multe ori prînzul împreună. Din cauza unui accident suferit în copilărie, poartă o gheată ortopedică și merge în baston. Îmi mărturisise odată : „Am vrut din toată inima să am copii. Dar dumnezeu n-a vrut să cad pe capul unui bărbat, așa invalidă cum sînt. Mă mîngîi cu nepoții mei".

Ea nu-l văzuse niciodată pe Torkel, dar știa că am un prieten și mă dezaproba în privința aceasta, ca una care nesocoteam morala. Nu acceptase felul meu de viață, cînd fetele de la întreprindere au discutat odată despre apucăturile desfrînate și unele aspecte licențioase ale moravurilor. Cu toate acestea, cred că ține mult la mine. Într-o discuție pe care am avut-o cu Britta Lindwall, ea a admis, la un moment dat, că „corupția are etica ei". Eu căutasem să-i demonstrez cu argumentele unei morale „à rebours" că și moravurile corupte servesc la ceva : ne pun în alarmă. Lindwall vorbea precipitat, arătînd indignare. Am fost chiar mirată de accesul ei de furie :

— Nu se poate altfel ! Mai a luat tabletele de la familia Högberg. Sub ce formă ? Nu știu, dar mie nu-mi intră în cap că Maria Högberg e atît de neglijentă cu medicamentele ei. Se poate întîmpla să-i fi dat chiar ea comprimatele nefericitei copile. Și ce fel de om este doctorul ăsta care prescrie unui pacient cantități uriașe de doctorii otrăvitoare !... De ce-o fi făcut Mai gestul ăsta desperat ?

— A rămas fără bani și mai sînt, probabil, și alte cauze... a încercat Torkel să dea explicații. Ceea ce nu înțeleg este că familia Högberg, care pare să fie destul de bogată, nu prea i-a dat fetei ajutor de-a lungul anilor... Cu toate acestea, acum...

— Știu că Maria o certa mereu pe Mai fiindcă i se părea că nu muncește de-ajuns. Zicea că a luat-o în casă numai de milă și... altele. Cît despre bani, nu i-a dat niciodată și nici nu i-ar fi dat, chiar dacă murea de foame. Și Högberg e un egoist tot atît de mare ca ea. Îmi pare foarte rău că trebuie să spun asta. Dar datoria oamenilor este să nu mintă niciodată... De fapt, Högbergii nu aveau atîta nevoie de Mai, cît de cîinele ei. Domnișoara Jonsson, colegă cu Mai la clinică, a fost aceea care a recomandat-o soților Högberg atunci cînd le murise cîinele. După aceea, Maria a convins-o pe Mai să se mute la ea împreună cu Rex. Bineînțeles că Maria are un mare talent să profite de bunătatea oamenilor. Așa se face că fata asta a rămas la ea, deși nu

era mulțumită. Care altă fată de astăzi s-ar învoi să muncească pe gratis s-o îngrijească pe Maria, să spele rufele și vasele, să-i facă la miezul nopții cafele și să alerge cu scaunul pe roți de colo pînă colo, prin tot orașul, după toanele doamnei Högberg... Alta era soarta fetei, dacă n-ar fi fost singură și lipsită de apărare. Mi-e milă și de Maria, vă rog să mă credeți. Dar nu e frumos ca omul să se folosească de o boală pe care o are, ca să exercite un șantaj asupra altora! Nu vreau să spun cumva că Mai a făcut greșeala să se spetească muncind. Ceea ce îmi displace, însă, este inechitatea și nedreptatea din lumea aceasta. Nu este nici voia lui dumnezeu ca unii din oameni să ia, și alții să dea fără să primească nimic. E o nedreptate strigătoare la cer. Să știți, domnule, că atunci cînd ați stat dumneavoastră cîteva săptămîni în apartamentul fetei, mi-a telefonat Maria Högberg și s-a plîns tare împotriva ei. Spunea că este un „moment de ingratitudine", cum îi plăcea să o caracterizeze, deoarece îi lăsase cheile, spunîndu-i în față că se simte mult mai bine în locuința ei și că niciodată n-ar mai vrea să se înapoieze ca să fie „exploatată și tiranizată". Mi-am dat seama imediat că expresiile astea nu fac parte din vocabularul sărmanei fete și că sînt scornite de Maria. Nu știu cum se face că Mai a început să muncească din nou la familia Högberg și să alerge tot timpul pe degeaba. Eu știu că de-acolo n-a primit nici o coroană.

— Sper, cel puțin, că i-au dat de mîncare, nu? spuse Torkel, mușcîndu-și buzele.

— Din nefericire, Mai n-a fost niciodată prea amatoare să se hrănească. Dacă îi pune cineva o farfurie pe masă, atunci mănîncă, și uneori chiar bine, însă cînd este singură bea o cafea, și atît. Maria nu a avut niciodată grijă de fată. În afară de asta, cheltuiala cu alimentele este mai mică dacă Mai nu mănîncă. Părerea mea este că Ludvig Högberg e mai cumsecade. E un bărbat fin, de fapt, în ciuda faptului că a început să bea tare de tot în ultimii ani. În fața Mariei n-are pic de bărbăție, e ca o cîrpă. Dar în privința banilor, amîndoi sînt atît de zgîrciți!

— Poate să fie o dragoste la mijloc, spuse Torkel. O legătură de care nimeni nu știe nimic și care a dat naștere la această tragedie.

— Nu, asta nu cred. Mai n-a avut de a face cu bărbați. A împlinit douăzeci și doi de ani, dar a rămas cu un suflet de copil, știți, un copil cu adevărat curat și nevinovat. Cît despre frumusețea ei, e complet inconștientă. Îmi aduc aminte că, în vara trecută, am întîlnit-o întîmplător. Fiind foarte cald, fata umbla cu brațele goale și purta o minijupă, cam prea scurtă, pe care i-o dăduse mama ei. Rochița nu i se potrivea, dar cu toate acestea Mai mi se părea de o frumusețe îngerească și i-am spus-o. S-a simțit foarte jenată de complimentul meu. Și știți ce mi-a spus ? „Ooof ! Vă rog să nu rîdeți de mine... Mi-e rușine ori de cîte ori trebuie să mă privesc în oglindă". Chiar așa mi-a răspuns, cuvînt cu cuvînt.

— Într-adevăr, mă surprinde...

— De ce ? Așa este Mai : pudică.

— Și foarte grijulie cu igiena corpului ei. Face baie în fiecare seară.

— Asta mi se pare exagerat, spuse Britta Lindwall. Cred că este un complex. Nu poate să vadă o cadă de baie fără să intre în ea. Și după baie își face întotdeauna coafura... Poate că are și un prieten, dar în orice caz știe să-și tăinuiască dragostea. Högberg e cam libidinos, așa cum sînt mai toți bărbații bătrîni, și încearcă să o mîngîie pe Mai în lipsa Mariei, dar n-ar îndrăzni să meargă mai departe... Așa ceva nu se poate !

Torkel mi-a făcut cu ochiul și mi-a șoptit : „Să nu uităm amănuntul ăsta".

— Situația ei la serviciu nu prea o cunosc, a continuat Britta. Bătrînul dentist e probabil gentil și politicos, așa cum trebuie să fie oricine cu o fată cuminte sau cu o nepoțică. Dentistul tînăr, fiul său, este cam autoritar — după cum îmi spunea Mai — și nu cred că are vreun amestec în viața ei. Despre Lena Jonsson nu știu ce să zic. Mai spusese despre ea în glumă că i s-a părut invidioasă. Dar asta a fost acum cîțiva ani și

o glumă ca asta n-are nici un substrat. Domnișoara Jonsson dă, de fapt, impresia că urăște tot ce e tînăr și fraged.

Torentul de cuvinte a încetat. Britta a cerut lui Torkel îngăduința să telefoneze din nou, mai tîrziu. La sfîrșit, a invocat grația divină pentru Mai și pentru Torkel.

Noi ne-am uitat lung unul la altul.

— Flacoanele și tuburile astea trebuie să ajungă urgent la spital pentru analize, mi s-a adresat Torkel. Hai și tu cu mine, te rog !

Telefonul a început să sune iarăși, dar nu am mai ridicat receptorul. Chipul pictorului Torkel părea umbrit cu tușe tari.

IV

La spital, orele de vizitare se terminaseră de mult și holul de la intrare era gol. Am parcurs niște coridoare, care ni s-au părut interminabile, și am ajuns în fața unui lift. De acolo, am intrat pe un alt culoar, pe care pașii noștri răsunau ca într-o galerie de mină. La o cotitură, ne-am dat seama că greșisem drumul și am fost obligați să ne reîntoarcem. Am urcat apoi cu liftul și, cînd am ajuns în sfîrșit la Secția de reanimare, am constatat că era situată într-o aripă care avea acces direct de la ușa de intrare în spital.. Se vede că, dimineața, Torkel fusese prea agitat și nu mai ținea minte pe unde a călcat. El s-a prezentat la un ghișeu al Secției care arăta ca o cușcă cu geamuri plasată pe coridor. O soră tînără, slabă, cu ochi căprui, a înșfăcat punga cu flacoane.

— Care e situația ?

— Încă nu știm nimic. Pacienta doarme foarte profund. Vă rog să mai așteptați puțin, căci trebuie să vină doctorul. El vă poate spune mai mult și vrea să vă pună niște întrebări.

Asistentele și infirmierii erau în continuă mișcare. Pe coridor circulau brancarde pe roate cu noii internați de urgență. Între pereții aceia albi, am avut senzația cea mai acută a luptei dintre viață și moarte. Îmi udam mereu buzele cu limba. Mă întrebam dacă și Torkel e stăpînit de același sentiment. El părea să fie foarte calm, deși era alb ca ceara. Barba îi era parcă mai neagră, iar ochii i se duseseră în fundul capului, exprimînd o mare îngrijorare. Deodată, coridorul s-a umplut de zgomote și voci. Un bărbat înalt, mai în vîrstă, a intrat cu o femeie instalată într-un scaun-cărucior. Am știut cine erau, mai înainte de-a auzi glasul bărbatului :

— Sînt directorul general Ludvig Högberg. Vrem să știm ce e cu Mai Hakansson și dacă se iau toate măsurile ca să fie salvată ?

Cîteva asistente s-au grăbit, însă altele nici nu s-au sinchisit, schimbînd priviri semnificative. Femeia din cărucior s-a întors spre soțul ei, făcîndu-i observații :

— Taci din gură, Ludvig. Știu mai bine cum trebuie să vorbesc cu duduile de-aici.

— Nu te mai amesteca în treaba asta ! i-a răspuns el. M-ai înnebunit cu gura ta. Acum, lasă-mă în pace, trebuie să văd ce se face aici.

O soră mai în vîrstă, ținînd în mînă un muștiuc ca de instrument muzical de suflat, l-a poftit să păstreze liniștea și să nu mai stea în calea personalului medical. I-a și spus :

— Nu sînteți treaz !

— Nu vorbi prostii ! s-a înfuriat el. Sînt directorul general Ludvig Högberg și tutorele domnișoarei Mai Hakansson. Cer insistent să stau de vorbă cu un medic responsabil.

S-au apropiat de noi. Högberg avea un cap mare, o față cu trăsături pronunțate, foarte masculină, care a răspîndit imediat o atmosferă de autoritate și de prestigiu. Se putea vedea totuși o descurajare în toate manifestările lui. Îi apăruseră deja fire albe, dar sprîncenele erau tot negre.

— Nu ți-am mai spus că este o prostie să venim aici? a scîncit femeia. De ce nu m-ai ascultat ?

— N-ai înțeles nimic, a întrerupt-o el. Asta-i o treabă de bărbat.

Högbergii s-au uitat la noi, bărbatul cu dispreț, iar femeia cu răceală, de parcă eram scoși de sub o scîndură putredă. Fața ei ca de păpușă lăsa impresia de tinerețe, iar mîinile și picioarele îi erau mici și subțiri.

— Ludvig, spuse ea. E curent. Mă trage la piciorul stîng. Fii drăguț și pune-mi pledul cum trebuie.

Bărbatul s-a aplecat imediat asupra ei, iar ea a început să-l dădăcească :

— Prea mult, prea mult ! Mai înapoi ! Așa ! Uite că m-ai lovit la dreptul... Ce dracu' te miști așa de greu ?

El a mormăit. Nevastă-sa a încercat să-l potolească :

— Nu fi atît de nervos și de agitat, Ludvig! Am „Universalul“ la mine. Ia o tabletă și calmează-te.

— Lua-te-ar dracu' cu tabletele tale ! a afurisit-o el, scuipînd. S-a uitat în direcția noastră și a adăugat apoi pe alt ton : Mă gîndeam la Mai, cum s-a...

— Taci! se răsti ea și-și deschise poșeta.

Am putut să văd acolo un flacon mare cît un borcan de dulceață. În flacon erau comprimate de diferite mărimi și culori. Maria Högberg a încercat să pună un comprimat în mîna soțului ei, dar el a respins-o brusc, fiindcă văzuse un doctor care se apropia.

— În fine ! exclamă Högberg și se recomandă pentru a treia oară. Doctorul l-a ocolit, însă, și s-a dus întins la Torkel.

— Dumneavoastră ați găsit-o pe Mai Hakansson și ați adus-o aici azi-dimineață ? se adresă el într-o suedeză stîlcită. Era un bărbat zvelt, cu părul negru, care părea foarte tînăr, dar și foarte obosit. El adăugă : Se vede că sînteți o persoană cu nervii tari. Fără ajutorul dumneavoastră, fata ar fi fost moartă. Ochii lui căprui, luminoși iradiau o căldură sufletească neobișnuită.

Femeia din cărucior și bărbatul ei au tăcut și am citit pe fața lor indignarea. Nu mai știu dacă mă înșel sau chiar am văzut cum li se mișca vîrful urechilor ca la unele animale.

— Îmi dați voie... Sînt Ludvig Högberg, s-a recomandat directorul general a patra oară.

— Nu pot să dau informații persoanelor străine. Vă rog să mă iertați, spuse doctorul.

Femeia scundă și slăbuță a arborat un zîmbet mieros, voit cuceritor. În timp ce străpungea mîna soțului ei cu unghiile, glasul i se modula în sunete de flaut :

— Dar noi nu sîntem persoane străine, dragă domnule doctor... Sîntem singurele persoane din toată lumea care au avut grijă de domnișoara Hakansson. Micuța a fost ca și fetița noastră, de mult, de mulți ani...

— Acum cîteva minute am primit o înștiințare telefonică de la Poliție, a întrerupt-o medicul. Mama fetei este în drum spre spitalul nostru.

— Numai că această femeie nu şi-a împlinit datoria ei de mamă adevărată. A fost ca o mamă vitregă.

Medicul le-a întors spatele demonstrativ şi s-a îndreptat spre Torkel :

— Spuneţi-mi, vă rog, tot ce ştiţi.

Torkel a început să dea relaţii despre Mai pentru a nu ştiu cîta oară. Simţindu-se ofensat, fostul director general l-a privit ameninţător pe doctor :

— Ce funcţie aveţi în secţia asta ?

— Sînt şef-adjunct, domnule.

— Eu vreau să stau de vorbă cu şeful veritabil. Sper, cel puţin, că este un suedez ! Nu admit intervenţii din partea unui medic inferior... Mai Hakansson trebuie să se bucure de cea mai atentă îngrijire şi cer asta insistent şi cu toată energia.

— Ludvig, Ludvig, linişteşte-te! Ce, eşti nebun ? Vrei să o scoată pe Mai de la reanimare ?

— Asta e prea de tot ! sări medicul indignat. Căraţi-vă de-aici sau chem poliţia !

Doi poliţişti în uniformă au apărut în acelaşi moment, ca un *deus ex machina*. În urma lor, o femeie în ciorapi era agăţată de braţul unui domn în ţinută de seară, cu smocking şi macferlan. Ţinea într-o mînă o pereche de sandale aurite, din care una un avea toc. „E mama", bănuiesc eu... În sfîrşit ! Femeia, într-o rochie-pijama de lamé, scîncea lîngă bărbatul acela elegant. Eu mă simţeam ca o biată vrăbiuţă, iar pe Torkel îl vedeam în chip de cioară jigărită, cu haina lui veche tip sport. Mama fetei arăta cam de vreo patruzeci de ani, dar putea să aibă şi treizeci şi cinci, ca una îmbătrînită înainte de vreme, şi chiar cincizeci, fiindcă — după cum se observa îşi întreţinea tenul cu cosmetice de bună calitate.

Ludving Högberg împingea de zor spre ieşire cărucior cu nevastă-sa. Ambii făcuseră cîte o mutră atît de distantă faţă de ceilalţi, încît păreau că nu se cunosc şi că nici n-ar avea dorinţa să se cunoască vreodată.

— Unde-i iubita mea fetiţă ? Vreau s-o văd neapărat!

— Îmi pare rău, doamnă, spuse doctorul, dar nu poate fi văzută.

— Calmează-te, Karin, a rugat-o bărbatul care o însoţea. Stai jos puţin.

— Căutăm pe tatăl ei, a spus medicul în continuare.

Pe obrajii Karinei Hakansson se amestecau lacrimile cu fardul. La cuvintele „tatăl ei" rostite de medic, a făcut o mină schimonosită de ură și a început să strige :

— E un tîlhar blestemat, care se ascunde la fiecare sfîrșit de săptămînă în vila lui de la țară, unde nu are telefon. Dar să știți că el nu s-a interesat niciodată de copilul meu.

Medicul s-a îndreptat iar spre noi :

— Aș vrea să cunosc mai multe amănunte din trecutul ei. Ați spus că a avut „greutăți cu banii" și că a fost „părăsită de toată lumea".

Torkel i-a răspuns, îndulcindu-și expresia amară a feței :

— A fost numai o simplă impresie. Văd că, dimpotrivă, toată lumea se îngrijește de Mai.

Medicul o examina cu atenție pe doamna Hakansson. Ea își plimba ochii de ici-colo și, după ce și-a astîmpărat nervii, a spus :

— Fata cam ducea lipsă de bani și, din cînd în cînd, venea la mine și-mi cerea cîteva zeci de coroane. Eu i-am dat întotdeauna cînd am putut.

— Cînd v-a cerut ultima dată ?

— A fost... nu mai știu precis... acum cîteva zile.

— Și i-ați dat ?

— Desigur... adică... eu am doar salariul meu de secretară, dar tatăl ei are la bani... și totuși nu i-a dat niciodată nimic. E șmecher ca o vulpe. La divorțul nostru, a azvîrlit o mulțime de bani, ca să fie scăpat de întreținerea pe care trebuia să mi-o dea. Fetei nu i-a dat nimic, nici măcar un cadou de Crăciun. Numai eu i-am dat, la fiecare Crăciun, îmbrăcăminte de cîte două mii de coroane. v-a cerut cu împrumut ? Da sau ... ?

— Ați dat fiicei dumneavoastră bani ori de cîte ori

Tînărul medic vorbea ca un polițist, ca unul cu experiență.

— Nu... a îngăimat femeia. Se uita uluită în jurul ei. Ai o țigară, dragul meu ?

— De ce nu i-ați dat ?

Bărbatul ce o însoțea i-a dat o țigară aprinsă gata. Karin a tras adînc în piept. Degetele ei cu unghii lungi,

ascuțite și roșii, erau îngălbenite de fum de țigară. A răspuns :

— Mai e atît de risipitoare ! Eu îi spuneam mereu fetiței mele că trebuie să se învețe să fie mai econoamă.

Medicul nu o mai asculta. A răsfoit dosarul și i-a pus lui Torkel alte întrebări :

— Arăta Mai ca o ființă deprimată ? Sinuciderea a fost premeditată sau a fost accidentală, în urma unei crize de nervi ? Am constatat — adăugă medicul — că pacienta nu e gravidă și nu este nici consumatoare de stupefiante.

Karin a început să suspine în semn de deznădejde, în timp ce bărbatul de lîngă ea încerca s-o liniștească. Cînd medicul s-a interesat de raporturile intime ale fetei, Karin a izbucnit într-un rîs bezmetic, pe care prietenul i l-a cenzurat cu o privire de reproș. Ea s-a aprins :

— Extraordinar ! Fetița mea e un copil nevinovat. Auzi, Mai și raporturi erotice !

— Poate că era deprimată tocmai din lipsa unor relații, a intervenit prietenul ei, dar fără nici un efect. Figura medicului exprima din ce în ce mai multă nedumerire.

— Nimeni n-are dreptul să-mi facă imputări, a strigat Karin Hakansson. Am făcut toate sacrificiile pentru fata mea. Tot ce-am putut, tot ! Lacrimile amestecate cu fardul de pe ochi curgeau șiroaie pe obrajii ei, lăsînd dîre albastre-verzui. Mai se face bine ! Promiteți-mi că fata mea va scăpa.

— Încă e prea devreme. Încă nu putem spune nimic.

Ochii ei s-au mărit și s-a repezit cu ghearele, ca o pisică sălbatică, spre fața medicului. N-a apucat să-i facă nimic, căci două infirmiere i-au ținut mîinile și au tîrît-o cu ele spre ușa din fund. Cavalerul Karinei le-a urmat, cu sandalele în mînă. Medicul și-a trecut mîna prin păr și a spus oftînd :

— E un caz foarte greu.

— Mai ?

— Și ea.

— E fără speranță ?

— Să nu fim prea pesimiști, dar... a luat o doză uriașă de analgezice... Ca de elefant. Cred că s-a lecuit.

Dincolo de ușă, țipetele Karinei Hakansson sfîrșiseră cu un plîns convulsiv.

— Mi s-a spus că este a doua ei încercare de sinucidere.

— Da. Avem dosarul ei. Dar spuneți-mi, vă rog, dacă sînt exacte informațiile pe care mi le-ați dat prin telefon. Scrie aici că dumneavoastră ați găsit-o pe Mai azi-dimineață la ora nouă. Nu se poate. Cred că aici e un patru, prost scris.

— Am văzut-o mai întîi pe la ora opt, și a doua oară la puțin timp după ora nouă.

— După starea pacientei și gradul de intoxicație, eu cred că s-a întîmplat în jurul orei patru, replică medicul cu siguranță profesională.

— Fata nu a mîncat nimic, nici aseară, nici azi-dimineață, a precizat Torkel. Nu știu precis cîte comprimate au lipsit din ambalaje cînd a început să înghită, însă am găsit flacoane și tuburi pentru două sute de bucăți.

Medicul era foarte tînăr și mi s-a părut că era prea încordat și că se ocupa de acest caz mai mult decît de altele. Am avut de asemenea impresia că își punea întrebări care depășeau atribuțiile lui. Torkel i-a dat plicul cu pilulele anticoncepționale, precum și o hîrtie eliberată de „Centrul pentru îndrumarea mamelor". M-a pus pe mine să-l informez pe medic despre discuția mea cu Mai, aceea în care fata spusese cuvintele „cînd m-am reîntors de la Maternitate".

— Foarte interesant, a spus medicul, uitîndu-se pe hîrtie. Torkel a intervenit :

— Eu știu că nimeni n-a auzit de vreun copil. Toți sînt convinși că Mai duce o viață de călugăriță.

— Care sînt raporturile dumneavoastră cu ea ?

— Sînt chiriașul ei.

— Numai atît ?

Fața lui Torkel s-a congestionat.

— Din păcate, da ! a răspuns el tăios. Vreau să spun că, dacă aveam și raporturi de altă natură, nu s-ar fi întîmplat niciodată tregedia asta. Fata ar fi putut să-mi destăinuiască din neplăcerile și din suferințele ei, iar eu

puteam să aflu unele lucruri din viața ei intimă, fără să spună că sînt prea indiscret... Nu știu dacă mă-nțelegeți.

— Înțeleg, spuse bărbatul în halat alb, lăsînd capul în jos. Mi se pare totuși... ieșit din comun ca cineva să poarte altuia atîta grijă fără...

— Astăzi, de la ora unsprezece și jumătate pînă acum am aflat mai multe lucruri despre Mai Hakansson decît în tot restul timpului de cînd o cunosc, a spus Torkel. A adăugat apoi, tremurînd : Dacă știam, înainte de ora opt, numai jumătate din ceea ce știu acum, poate că situația era cu totul alta.

Eu nu mai știam nici ce să cred, nici ce să spun. Parcă încetase să-mi mai funcționeze creierul și preferam să tac.

Spre ieșire, am întîlnit pe soții Högberg, care înaintau greu, din cauza cărucioruluí. Se certau de mama focului, aruncîndu-și insulte care făceau să răsune coridorul gol. Dar în momentul cînd ne-a văzut, femeia și-a confecționat un zîmbet de înger pe chipul ei, în aparență foarte tînăr, și ne-a întrebat :

— Sînteți și dumneavoastră în cursă prin labirintul ăsta ?

— Noi nu, i-a răspuns Torkel.

Sub grinda cenușie de beton din tavan era o săgeată indicatoare iluminată cu neon, pe care nici unul dintre noi, afară de Torkel, nu o văzusem. El le-a arătat Högbergilor direcția opusă. Femeia i-a mulțumit și s-a adresat bărbatului ei satisfăcută :

— Nu ți-am spus eu ?

— Ba eu ți-am spus ție !

Și au început să se certe din nou, apucînd într-o direcție greșită cu cărucíorul. Vorbele lor se auzeau din ce în ce mai slab, pînă ce s-au pierdut în coridoarele de la subsol. Torkel se abținea să nu rîdă, dar nu am vorbit nici unul pînă cînd am ajuns în holul mare de la intrare.

— Poate că e bine să poți să rîzi în nenorocire, a filozofat Torkel.

De îndată ce am intrat în apartament, a sunat telefonul. Era o femeie în vîrstă, care pretindea că o cunoștea pe Mai încă din copilărie. A pus între timp o mie de între-

bări și i-a vorbit de rău pe părinții fetei. A spus și unele lucruri interesante :

— Azi-dimineață, pe la opt și ceva, Mai trecea grăbită pe stradă. De obicei, mă salută foarte frumos, dar acum nici nu m-a văzut. Mi s-a părut că suferă groaznic și mă gîndeam la durerile ei de măsele. E teribil, nu-i așa ? Să fie angajată la o clinică dentară și, cu toate astea, să umble săptămîni în șir cu dureri oribile de dinți, fiindcă nici unul dintre șefi nu voia să o trateze gratis, mai cu seamă dacă era nevoie și de anestezie. Mai moare de spaimă cînd o apucă durerile și tremură în fața dentiștilor.

Torkel și-a notat „comprimate pentru dureri, săptămîni în șir". Bătrîna a continuat :

— Se întîmplă cîteodată ca Mai să vină la mine, înainte de salariu, să-i împrumut ceva bani. Nu prea mult, numai cîteva zeci de coroane, și de fiecare dată ea îmi dă banii înapoi fără să întîrzie. O întreb întotdeauna dacă vrea să-i dau mai mult. Știți dumneavoastră, sînt pensionară, dar niște coroane în plus aș putea să-i dau. Dar fata e foarte modestă. Rîde numai și zice că nu are greutăți și probleme, că se descurcă ea... Și acum, să se întîmple una ca asta ! E groaznic, domnule dragă ! E groaznic !

După ce a pus receptorul pe furcă, Torkel a exclamat:

— Iată, în sfîrșit, și un om printre toți aceștia care fac caz de umanitarism !

— Mai sînt încă trei : Britta Lindwall, tînărul doctor și poate amantul Karinei Hakansson.

— Faptul că bărbatul ăsta poate să țină la o femeie ca ea îl face să scadă în considerația mea, a mărturisit Torkel.

Am continuat cercetările, umblînd prin actele și hîrtiile din birou.

— Nu-mi place treaba asta, zise Torkel. Dar sîntem obligați s-o facem.

Din declarația de impunere am văzut că Mai avea un venit neto între opt și nouă sute de coroane pe lună, dacă scădem impozitele și rata de asigurare socială. Locuința, adică chiria și întreținerea, costa cinci sute de coroane. E adevărat că Torkel plătea jumătate din suma asta. Tre-

buia pus la socoteală și cîinele, care mînca vreo două sute pe lună. Într-o mapă cu buzunare de plastic am găsit niște recipise de amanet : la 3 mai, un inel pentru șaizeci de coroane, la 20 iulie, un ceas de mînă pentru douăzeci și cinci de coroane. În septembrie, a mai amanetat un colier pentru cincizeci și o brățară cu breloc pentru nouăzeci. În octombrie, două inele pentru treizeci de coroane. Cu două zile în urmă, obținuse optzeci de coroane pentru o acțiune.

— Alaltăieri ! am suspinat. Fata asta a luptat cu desperare.

— Dacă aș fi avut măcar o bănuială ! De ce nu am fost atît de deștept să sesizez ! De ce Mai nu mi-a spus nimic ?

Am găsit două librete de economie. Pe unul nu mai figura din primăvară nici o sumă, iar pe celălalt din iarna trecută. Am mai găsit printre hîrtii și o chitanță de la Poliție, pentru o amendă de cincizeci de coroane.

O fi vreo amendă pentru scandal sau beție, am glumit.

Dar Torkel, care nu era în toane bune în acel moment, mi-a aruncat o privire mustrătoare.

Într-o altă mapă de plastic, am găsit niște bonuri pentru vopsea, var, tapete și alte materiale care s-au folosit la repararea casei. Am mai găsit niște scrisori semnate Borgman. Torkel le-a aranjat după dată. La 1 mai, Borgman a semnat scrisoarea aceasta :

Declar prin prezenta, pe onoarea și conștiința mea, că nu am nici o pretenție bănească de la domnișoara Mai Hakansson pentru mîna de lucru la renovarea apartamentului. Costul materialelor necesare va fi suportat de sus-numita locatară, conform înțelegerii dintre noi.

Borgman

Mai a făcut pe această scrisoare o însemnare cu scrisul ei pueril :

„Soții Borgman mi-au luat, în lipsa mea din locuință, o cratiță, un tablou, trei cărți și o linguriță de argint".

Nevasta lui Borgman a expediat o carte poștală, care era ștampilată în iulie.

Domnișoară Hakansson,

Vreau numai să mă apăr de vorbele murdare care leați spus la șefi și colegi mei cum că eu și bărbatul meu țiam furat nu știu ce. Persoanele care a auzit bîrfelile dumneatale la locul meu de muncă vrea să fie martori la proces. Bărbatul meu și eu am tocmit azi un domn avocat pentru judecată din care ai să primești citație zilele astea. Imi datorești bani pentru trei luni de zile curățenie pe scară cum îs nevoită să fac pentrucă nu este datoria mea de chiriașă. Iți scriu ca să știi că țiam plătit chiria pentru două odăi și bucătărie mai puțin 125 coroane că la 13 metrii care este vrei să faci afacere de speculă după lege. Trebuie să dai și bărbatului meu 241 și încă 79 de coroane pentru muncă de reparație. Copia de la factura asta se găsește la întreprinderea tapet pentru tapetele care ai ales singură și ai dus cu mîna dumneatale acasă. Restu de tapet nefolosit sa aruncat în coș care l-ai transportat personal jos în lada de gunoi.

Elsa Borgman

Borgman a angajat un avocat, care a pretins în mod abuziv de la Mai suma de trei sute douăzeci de coroane, la care a adăugat onorariul său de douăzeci de coroane și cincizeci de öre.

Am găsit însă o adresă de la Institutul de Stat pentru ajutor juridic și ne-am lămurit că Mai ceruse asistență juridică gratuită în cauza cu Borgman.

— Vorbesc luni cu toți, a spus Torkel.

O scrisoare cu antetul ziarului „Dagens Nyheter" a fost greu de limpezit. Domnișoara Mai Hakansson era somată să plătească vreo trei sute de coroane pentru niște anunțuri la mica publicitate, și anume : „Închiriez local pentru atelier reparații" și „Angajăm secretară studii superioare, cunoscînd engleza, franceza, germana".

— Încă ceva pentru luni, a bombănit Torkel.

Costul abonamentului la telefon pe mai și iunie se ridicau la șapte sute douăzeci și nouă de coroane.

— Nu ți-a spus nimic despre datoriile astea ? am întrebat.

— Am rugat-o odată să-mi permită să telefonez în oraș. Mai m-a refuzat, sub motiv că fostul ei chiriaș îi lăsase „ca amintire“ o notă de plată uriașă. Totuși, mi-a dat voie... I-am spus că plătesc fără discuție treizeci și cinci de öre, ca la tutungeria de lîngă poartă, dar ea a rîs, spunîndu-mi că se mulțumește cu paisprezece, „conform tarifului“.

— Duduia părea să fie mult mai generoasă decît îi permitea punga, am făcut remarca, în timp ce mă adresam în gînd lui Torkel : Prieten naiv ce ești, ai fermecat-o pe Mai mult mai mult decît ai băgat de seamă sau vrei să recunoști !

V

Zbîrnîitul telefonului ne făcu să tresărim. Era Maria Högberg. Simțeam nevoia să rîd. Soții Högberg au găsit, în cele din urmă, ieșirea și... un telefon.

Ea se plîngea de „personalul nepoliticos" de la spital. Apoi a încercat să dea o explicație, destul de confuză dealtfel, cum a ajuns numele ei pe flaconul de medicamente și a trecut imediat la alt subiect:

— Am descoperit că Mai a lăsat joi seara foarte multă mîncare pentru Rex. Și o cratiță cu carne de calitatea întîi. Îmi aduc aminte și ce mi-a spus fata: „Dacă lui Rex nu-i place mîncarea gătită pentru masă, atunci vă rog să-i dați din carnea asta".

Britta Lindwall, casiera noastră bigotă, ne spusese, de fapt, că Mai cumpăra deseori pentru cîinele ei hrană pe care dădea cîte cincisprezece coroane, iar pentru ea lua alimente de o coroană și cincizeci de öre.

Torkel a întrebat-o pe Maria Högberg ce știe despre Elsa și Tago Borgman.

— O! Sînt, într-adevăr, niște oameni oribili. S-au furișat ca niște hoți în apartamentul închiriat de Mai. Elsa Borgman a spus la început că îi trebuie o camară pentru două săptămîni sau cel mult o lună, fiindcă apartamentul ei este în reparații. Venise singură, dar după cîteva zile a apărut bărbatul ei și un dulău înspăimîntător de rău. În acest timp, Mai stătea mai mult la noi și mai puțin în locuința ei. Dar indivizii ăștia au fermecat-o, nu pot să spun altceva! Au mințit-o că avuseseră și ei o fată care îi semăna și că, din cauza asta, simțeau pentru ea o dragoste caldă și voiau să o ajute cu orice chip. I-au promis că zugrăvesc apartamentul și că pun tapete noi, fără nici o pretenție bănească. Se înțeleseseră ca

Mai să procure materialele necesare. Aici am văzut că ea este o mare naivă. I-a dat bani lui Borgman să cumpere el tapetele şi nu i-a luat nici o chitanţă. El a ales un tapet oribil şi scump, fără să discute mai înainte cu ea. Mai n-a vrut să i se pună tapetul acela, dar Borgman n-a ţinut seamă de ea şi l-a pus pe pereţii din hol. Ea îmi spunea că holul îi era nesuferit din cauza asta, că nici nu mai avea plăcere să deschidă uşa şi să intre. Şi asta n-a fost încă nimic ! El i-a cerut bani pentru „instalaţii electrice" pe care nici nu le-a făcut. A dat nişte anunţuri la ziar pe numele ei. A telefonat ca un nebun. Pe urmă, a cerut să-i schimbe numărul de telefon. I-a schimbat şi broasca de la uşă. Mai a trebuit să spargă uşa cînd a venit din concediu. Atunci Borgmanii au fugit nu se ştie unde, fără să plătească nici chiria, nici telefonul, nimic. Pe urmă, a primit Mai o factură de la „Tapetul" şi asta a fost altă pungăşie a lui Borgman, care a băgat în buzunar banii pentru tapete. Mai a fost la avocat şi la poliţie, dar toţi au rîs şi i-au spus că este o naivă că a avut încredere să dea bani pe mîna oricui şi să nu ceară măcar o chitanţă, aşa că tot ea e vinovată pînă la urmă. De la poliţie a aflat că Borgman este un escroc cu cazier, care a înşelat pe mulţi, şi că este pus iar în urmărire. Cînd Borgmanii locuiau la Mai, femeia avea serviciu, dar pe urmă a fost dată afară şi eu nu mai ştiu nimic de ei...

Şi-a reluat respiraţia şi a început să-l ocărască pe soţul ei, care bombănea fără încetare. După aceea a revenit la tema „flaconul cu comprimate", punînd pentru a şasea sau a şaptea oară întrebarea dacă a fost într-adevăr necesar să fie predat poliţiştilor. Torkel a rîs şi a replicat pe ton sarcastic :

— Îmi pare foarte rău, dar a fost necesar.

Ea a început să gîfîie şi am crezut că-i vine rău.

— La revedere ! spuse scurt şi trînti receptorul.

Torkel îşi reciti însemnările.

— Dacă astea sînt adevărate, atunci individul Borgman nu e prea deştept. Or fi Borgmanii nişte nebuni şi nişte escroci, dar şi Mai este complet lipsită de experienţă şi uşor de tras pe sfoară ! Continua să facă observaţii :

— E curios că fata nu i-a suspectat deloc. A avut un motiv întemeiat? Ar fi trebuit să vadă cu cine are de a face.

— Mie mi-ai spus totuşi că uneori se mai îndoia de onestitatea oamenilor... O păţise o dată cu telefonul.

— Cu mine a fost de la început atît de amabilă şi de cumsecade, încît m-a lăsat să mă folosesc de tot ce are în bucătărie, pînă şi de faţa de masă. Sînt nişte lucruri foarte frumoase în dulapul ei, într-adevăr...

Eu le văzusem deja. Erau cîteva piese valoroase de faianţă veche, pe care le avea probabil de acasă. Altele erau cumpărate recent. Poate că duduia îşi făcea singură zestre în vederea unei căsătorii. Întrebarea despre existenţa unui bărbat începea să-şi facă loc. După cîteva minute, am descoperit un certificat de absolvire a şcolii. Mai a terminat şcoala generală la vîrsta de şaisprezece ani. Avea nota 2 la religie, la limba suedeză (scris şi citit), la istorie, la engleză şi gimnastică, iar nota 1 la matematici, la lucrări practice şi la toate celelalte materii.

— Note excepţionale! am spus în ironie.

Ne-am uitat la cărţile de pe raft. Erau cîteva romane poliţiste, dar şi opere de John Steinbeck, de Richard Wright, de Tolstoi. Torkel îmi arătă „Fiica generalului" de Yael Dayan:

— Mai m-a întrebat dacă vreau să citesc cartea asta. Mi-a spus că o găsea foarte interesantă şi că o căutase prin mai multe librării pînă a dat de ea. Arătai spre alte cărţi:

— Fata cu numai 1 şi 2 la toate obiectele importante citeşte „Sonata Kreutzer" şi „Lumea plăcerilor"! Încă una din ciudăţeniile ei.

Două albume-foto erau aproape goale. Cele cîteva fotografii înfăţişau în cea mai mare parte persoane mai în vîrstă. Am recunoscut pe Mai, cînd era mică, şi pe mama ei. Fetiţa părea foarte slabă, avea un aer timid, uşor zîmbitor, şi un păr blond ciufulit.

Într-un sertar am găsit un teanc de scrisori şi cărţi poştale ilustrate. Le-am împărţit între noi şi le-am citit. Erau mai mult de la rude şi prietene. Cu trei ani în urmă, de Crăciun, tatăl ei îi trimisese o carte poştală din Gran Canaria. Mama îi scrisese din Madeira, din

Rimini și din Mallorca. Tatăl era preocupat de mîncăruri și dă băuturi, iar mama de hoteluri de lux și de „cavaleri generoși". Una din scrisori se termina cu sfaturi părintești : „Să faci numai bine" și „nu uita să-l hrănești pe Rex cum trebuie".

Am citit cu voce tare niște scrisori. Dar nu am descoperit nici un bărbat în toată corespondența aceea.

— Călătorii după călătorii, lua-i-ar dracu' ! se înfurie Torkel. Mai era bună numai să stea acasă cu cîinele.

Telefonul ne-a întrerupt. Era mama fetei. Nu se putea înțelege nimic din ce spunea. În sfîrșit a început să vorbească în locul ei un bărbat, probabil individul care o însoțise la spital :

— Doamna Hakansson vrea să știe dacă ați găsit cumva o agendă a fiicei sale, un calendar mic de buzunar. Ne gîndeam că s-ar putea găsi în el ceva interesant...

— Nu, a răspuns Torkel. Nu am găsit așa ceva.

— Foarte curios... Mai ținea agenda în buzunărașul de sus al poșetei. Asta înseamnă că ea a aruncat agenda. Afară de asta, Karin vă roagă să ne spuneți dacă soții Högberg au mai dat telefon.

— Da, răspunse Torkel. De cîteva ori.

Karin Hakansson striga de alături cu toată puterea :

— Maimuța asta blestemată moare dacă nu dă telefoane !

Bărbatul a lăsat un moment receptorul, încercînd s-o calmeze pe Karin. Apoi i s-a adresat din nou lui Torkel :

— Încercați, vă rog, să o înțelegeți... E șocată, e desperată.

La terminarea convorbirii, Torkel a repetat înciudat :

— „E șocată, e desperată" ! Ferească dumnezeu ! E foarte frumos din partea ei. Dar dacă o iubește chiar atît de mult pe fiică-sa, cum se face că n-a luat-o și pe ea, măcar o singură dată, la Mallorca ? Ideea asta n-a trecut niciodată prin capul doamnei Karin.

Într-o mapă, am găsit diferite chitanțe. Chiar în dimineața aceea, Mai plătise trei restanțe : consumul de electricitate, schimbarea numărului de telefon și

cotizația la sindicat. Se explica astfel lipsa celor nouăzeci de coroane din suma de două sute.

— Mă gîndesc, zise Torkel mișcat, că ultimul gest al fetei a fost să-și plătească datoriile și a avut și grija să lase chitanțele în mapă. Asta cred că s-a întîmplat între orele nouă și zece. Eu am găsit-o în stare de inconștiență după ora zece. Atunci cînd a luat tabletele? Cum putea să acționeze otrava atît de repede? Singura ipoteză plauzibilă este aceea că ea luase mai devreme comprimatele și, în timp ce își plătea datoriile, otrava lucra.

Mă privea fix, cu ochii lui foarte negri, aproape ieșiți din orbite, care îi scoteau în evidență paloarea. M-a întrebat:

— De ce nu a încuiat ușa? De ce a lăsat-o pe jumătate deschisă?

— A vrut să fie salvată... probabil.

— De ce a trebuit să ia cantitatea asta enormă de tablete?

— Cred că a vrut să trezească mila cuiva și n-a avut altă posibilitate să impresioneze această persoană. A fost un fel de semnal de alarmă tras cu putere, am opinat coborînd în adîncul sufletului meu. Poate că a luat mai multe comprimate decît a vrut. Dacă e adevărat că umbla de săptămîni întregi cu dureri de dinți și că se calma cu tabletele astea afurisite, atunci este posibil să fi fost atît de amețită, încît nu a mai știut ce face.

Auzirăm sirena Salvării, de jos, de pe stradă. Urletul acesta ne-a chinuit urechile pînă ce s-a pierdut în zumzetul înfundat al străzii.

— Cîte schimbări se produc în atitudinea omului în împrejurări diferite! Înainte mă îngrozeam cînd auzeam sirena Salvării. Acum țipătul sirenei mi se pare liniștitor, prietenos... nu știu dacă mă înțelegi.

Ceasul bisericii începu să bată. Am tăcut și am numărat.

— De douăsprezece ore este internată, am șoptit.

În acest interval, noi nu apucasem să mîncăm. L-am întrebat pe Torkel ce dorește. Mi-a răspuns că îi este indiferent cu ce își astîmpără foamea. Uitîndu-mă în

frigider, mă gîndeam la alimentele mele de acasă. M-am hotărît să fac niște sandvișuri calde. În timp ce le pregăteam, Torkel a chemat spitalul.

— Nimic nou... îmi spuse Torkel după convorbire.

Am început să mîncăm. El a terminat repede.

— Dacă aș fi bănuit ceva...se tîngui el. De ce nu am luat-o cu forța s-o pun la masă și s-o silesc să mănînce? Trebuia s-o hrănesc cu de-a sila... Putea apoi să se supere pe mine cît de tare voia! Orice complicație era mai bună decît situația asta.

Nu avui nimic de spus. Fumam, uitîndu-ne unul la celălalt. „Voi avea emoții cînd va suna iar telefonul, îmi ziceam. Voi putea să mă stăpînesc?". Tăcerea ridicase un zid între noi doi. Minutele se tîrau încet, ca șerpii bolnavi. Într-o cameră de spital, sub îngrijire serioasă, zăcea o fată cu tuburi la gură și la nas, cu ace și cu pensete la brațe și, poate, și la picioare... Medicii i-au tăiat, probabil, gîtul pentru a-i băga un furtun cu oxigen direct în bronhii. O întreagă aparatură întreținea picătura ei de viață. Nimeni și nimic din afară, nici cele mai sensibile aparate nu puteau stabili dacă acest corp slab și inert va putea rezista. La prima schimbare survenită în starea ei, vom fi anunțați și noi, după cum ni s-a promis.

Ceasul din turnul bisericii, în depărtare, deasupra acoperișurilor, sună de douăsprezece ori. Ferestrele caselor din City străluceau încă în miez de noapte. Torkel, ceva mai calm, rupse tăcerea:

— Pentru noi doi aproape că nu mai sînt secrete privitoare la Mai Hakansson. Nu-i așa?

— Nu.

— Teribil! Cînd am să mă satur de viață, voi avea grijă să nu las nici un singur lucru, nici un rînd scris, din care alții să poată să tragă concluzii despre mine și viața mea.

— Nu te-nțeleg deloc, i-am zis. Am fost cuprinsă de o îndoială care mi-a dat fiori de gheață: nu facem asta pentru binele fetei? Am greșit cumva cu toată treaba noastră?

— Mă frămîntă gîndul că noi doi aveam alte concepții decît Mai cu privire la ceea ce se cheamă mulțumirea în viață. Dacă fata asta nu se va trezi niciodată, ea nu va afla că au fost cîțiva oameni care i-au vrut binele. Desigur, „binele" în concepția lor. Dar dacă se va trezi și va afla acest lucru, n-ar fi exclus să ne blesteme că ne-am amestecat în chestiunile ei personale, în viața ei ! Ce părere ai ?

Încă o dată mi-au lipsit cuvintele potrivite.

VI

Duminica mi s-a părut nesfîrşită. Deasupra acoperişurilor roşii, negre, verzi, stăruia un cer luminat de soarele palid de noiembrie şi totul îmi apărea în culori sumbre şi triste. Am vrut, la un moment dat, să-i propun lui Torkel o plimbare, dar nu am îndrăznit. Puteam să mă plimb şi singură, pentru a scăpa de atmosfera apăsătoare din casă, dar m-am temut de reacţia lui Torkel. El făcea o pasienţă care nu ieşea deloc. Din cînd în cînd telefonau : Doamna Högberg, Britta Lindwall şi vecinii din bloc. Toţi vorbeau fără măsură, fără a spune vreo noutate şi numai din curiozitate. După fiecare convorbire,Torkel strîngea cărţile şi lua pasienţa de la capăt.

— Nu ! strigă el deodată, aruncînd cărţile pe jos. Acum vreau neapărat o ştire !

În timp ce Torkel chema telefonic spitalul, eu adunam cartonaşele colorate de pe covor. înţelesei repede că nimeni nu vroia să dea informaţii. Torkel le-a spus numele lui, adăugînd :

— Eu sînt cel care a venit cu ea la spital ieri dimineaţă.

Abia atunci a primit o ştire :

— Fata face încercări să respire fără ajutor. S-au restabilit şi unele reflexe.

Stăteam pe jos, lîngă picioarele lui, şi am văzut cum bucuria din ochi i se revarsă pe toată figura. În acel moment, m-am simţit foarte prost.

— O mulţime de isterici au vorbit fără rost şi au pus nişte întrebări stupide, mi s-a adresat Torkel pe un ton rezolut, adăugînd : Mama fetei şi cu mine sînt singurele persoane care pot obţine ştiri adevărate de

la spital. Despre tată nu se știe nimic și nici unde poate să fie găsit.

Ludvig Högberg ne-a căutat și el, recomandîndu-se, precum obișnuia, cu gradul de „director general".

— Nu mai tolerez nici un minut dezordinea din spitalul ăsta ! se rățoia el. Tot spitalul mi se pare încadrat cu imbecili și moluște surde. Cînd cer să vorbesc cu un medic, surorile îmi aduc un asistent. Ele au dispoziții în privința comportării, desigur, dar trebuie să știe cînd au de a face cu o persoană ca mine și mai cu seamă că Mai a fost întotdeauna ca o fiică a noastră.

Credeam că Torkel va exploda, dar a putut să se stăpînească. După ce a mai făcut o pasiență și jumătate, a fost chemat la telefon de Karin Hakansson.

— Dacă familia Högberg vă întreabă ceva, vă rog să nu-i spuneți nimic. Absolut nimic ! Mă înțelegeți ? De la spital, indivizii ăștia n-o să afle nimic. Spuneți-le ăstora că, dacă sînt atît de curioși, atunci să-mi telefoneze mie. Spuneți-le asta, vă rog ! Și privitor la cîine, ei nu trebuie să aibă grijă de el nici un minut mai mult. Să nu mai aibă grijă de Mai. Să-l țină numai pe Rex, ca să aibă și ei o victorie ieftină asupra mea. Femeia sughiță în același moment. Torkel aștepta, ținînd receptorul la oarecare distanță de ureche.

— Credeți că fata mea își mai revine ? Răspundeți-mi! Răspundeți-mi !

— Da . . . desigur . . .

— Da ! Da ! Da ! exclamă femeia. Mai trebuie să trăiască ! Ea înseamnă în mintea mea bucurie. Dacă moare ea, atunci mor și eu.

— Fără să mai faceți o călătorie la Mallorca ?

— Ce vreți să spuneți cu asta ?

— Am pus o întrebare, atîta tot.

— Dar ea trebuie să scape, trebuie să trăiască ! Fata mea, mica mea iubită, fiica mea iubită, singura mea copilă . . . Pe urmă, glasul i se pierdu în șoapte. Și tatăl ei, care n-a dat pînă acum nici un semn de viață ! reluă ea. N-a avut niciodată grijă de ea, niciodată, așa ca un tată adevărat. El m-a iubit pînă la nebunie, dar n-a vrut să avem copilul acesta. S-a purtat crud cu fata,

foarte crud, crud de tot ! La al doilea Crăciun al nostru, cînd fetița avea un an și jumătate, soțul meu pregătea în în bucătărie, niște pișcoturi. Știți, dacă-i dai voie să umble în bucătărie, atunci e fericit! Se pricepe și îi place să facă orice fel de mîncare. Mai a vrut un pișcot, dar el a gonit-o cu brutalitate, pe motiv că nu trebuie să se atingă nimeni de pișcoturile acestea pînă la Crăciun. L-am ocărît că nu-i dăduse fetei nici măcar unul, de poftă, fiindcă erau multe, probabil cîteva sute. Atunci m-a înjurat și a început să urle la mine. „Fir-ai a dracului" și, după aia, a aruncat tava cu pișcoturi din bucătărie pînă-n dormitor, așa de înfuriat, că s-au împrăștiat în toată camera și fetița mea a rămas de atunci speriată, nu mai văzuse așa ceva ! Vă dați seama : brutalitatea, cruzimea asta a unui om matur față de un copil de optsprezece luni, propriul lui copil . . .

Femeia a continuat să-și povestească romanul vieții.

— Atunci... atunci a murit toată dragostea mea. Am dus-o pe Mai la părinții mei, ca să-l scutesc pe bărbatul meu de prezența ei. Mi-am dat seama că nu putea s-o sufere, că n-avea ochi s-o vadă. Căsnicia noastră după aia a fost numai de formă, a murit... în orice caz, din partea mea. Dar el, știți dumneavoastră . . . Vocea ei se schimbă deodată și se făcu moale ca o catifea : el m-a iubit mereu și cred că mă iubește și astăzi, însă eu m-am scîrbit și n-am mai avut nimic cu animalul ăsta și n-am să mai am cît voi trăi.

Karin a ridicat tonul din nou :

— Dar pentru Mai, pentru singurul nostru copil, era de datoria lui să dea un semn de viață, măcar acum, la nenorocire, că, oricum, e tatăl ei, cu toate că... vorba aia... singura lui muncă și preocupare în legătură cu Mai a fost să mă aibă, atunci cînd m-a lăsat însărcinată, cu toate că eu n-am vrut să am copil cu el, dar m-a amăgit că vrea să rămînă mereu cu mine și mă iubea ca un nebun . . . Și parcă, mai pe urmă, n-a profitat de mine ? . . . ca acum ! Desigur . . . și el trebuie să aibă grijă de Mai. Trebuie să dorească și el, să-i trăiască fata, căci e tată !

Torkel și cu mine ne uitam unul la celălalt. Dar abia își terminase Karin confesiunile că se ivi o altă voce :

— Lena Jonsson la telefon ! Sînt colegă de serviciu cu Mai... sau, mai bine zis, şefă directă şi bună prietenă cu ea. Am aflat de la doamna Hŏgberg, o cunoştinţă comună a mea şi a lui Mai, despre necazul de ieri.

— Cuvîntul „necaz" mi se pare cam nepotrivit, observă Torkel.

Femeia continuă :

— La drept vorbind, nu sînt prea surprinsă. E o istorie destul de lungă. De fapt, Mai a fost totdeauna foarte neechilibrată şi foarte încăpăţînată, şi avea mereu ceva contra şefilor şi chiar contra mea. Nu era frumos ! Mai ales cînd o fată tînără, ca ea, fără nici un pic de pregătire, avea ca şef un bărbat mai în vîrstă, foarte gentil şi foarte cumsecade. Firește că atunci cînd nu a vrut să-şi recunoască greşelile şi să se îndrepte, s-au ivit certuri şi...

— Ce înseamnă neechilibrată ? a intervenit Torkel. Impresia mea este cu totul alta.

— În faţa dumneavoastră, chiriaşul ei, ea nu şi-a arătat niciodată adevărata faţă. Dar noi, care lucram cu ea de patru ani, o cunoşteam bine. Nu puteai să te bazezi pe ea. De exemplu, de cîte ori n-am văzut-o că scapă din mînă instrumente, seringi şi altele. Cînd i-am dat să prepare un amalgam, ea a făcut o cantitate de zece ori mai mare decît trebuia. Nu suporta să-i facă cineva observaţie, că răspundea imediat cu impertinenţă. Nu ştia să-şi ţină gura. Dumneavoastră ştiţi că asemenea manifestări sînt nedorite într-un serviciu.

Torkel se schimbase complet la faţă. Expresia de dezgust dispăruse. Începu să arate un interes aproape sadic pentru relatările Lenei Jonsson. Era de nerecunoscut.

— Înseamnă că n-am cunoscut-o pînă acum, zise Torkel cu voce blîndă. Dar fiecare om are cel puţin două feţe, bineînţeles.

— Sigur că da ! E adevărat că Mai nu a fost prea bine plătită, cu toate că avea o vechime de patru ani în specialitatea asta, dar ştiţi că ea n-avea şcoală. De fapt, nu merita nici salariul pe care îl avea, dar ne-a fost milă de ea. Numai pentru asta o mai ţineam aici.

Ce fel de serviciu putea să-şi ia ? Ce credeţi dumneavoastră ?

Torkel îi întinse o cursă :

— Am găsit nişte tuburi de comprimate, pe care e scris „probă medicală".

— O ! înţeleg, exclamă femeia. Mai avea obiceiul să-şi procure cîte ceva, din cînd în cînd. Nu vreau să spun că fura, doamne fereşte, dar... aţi observat ceva în direcţia asta ?

— De fapt, nu.

— Hm !... poate că s-a mai ferit de dumneavoastră. În orice caz, Mai era un fel de specialistă în comprimate, dacă mi-e permis să mă exprim astfel. Lua în fiecare după-amiază nu ştiu cîte comprimate şi excitante şi calmante, unele după altele. Odată, nu demult, cînd m-am simţit puţin deprimată, Mai mi-a dat instrucţiuni exacte ce trebuie să iau şi cum să procedez ca să mă simt bine. Cît despre procurarea de comprimate cred că şi Maria Högberg e vinovată. Dealtminteri, Mai nu a fost singura persoană care a apelat la acest elixir al fericirii din flaconul de comprimate „Universal" al doamnei Högberg. Ştiu asta precis de la o prietenă de-a mea care o cunoaşte foarte bine pe doamna Högberg.

Torkel i-a întins încă o cursă :

— Soţii Högberg, însă... am impresia că amîndoi ţin foarte mult la Mai şi au ajutat-o cu multe lucruri...

Răspunsul fu însoţit de un hohot de rîs :

Egoiştii ăştia ! Aş ! Dacă nu aveau vreun avantaj de pe urma ei, nu i-ar fi dat nici cea mai mică atenţie.

— Högbergii s-au îngrijit, totuşi, de Mai... mai mult decît părinţii ei

— Părinţii ei, să vă spun drept, au fost foarte fericiţi cînd au scăpat de ea. Eu, totuşi, nu-i condamn, deşi sînt tot atît de egoişti şi de lipsiţi de inimă ca şi soţii Högberg.

— Mi-a spus cineva că Mai a avut dureri de dinţi groaznice, cîteva săptămîni în şir. Eu n-am putut să cred una ca asta. Asistentă la o clinică stomatologică !

— Poate că au durut-o dinţii, dar ştiam că avea o sensibilitate exagerată şi se plîngea de orice fleac. Fără

discuție că am fi tratat-o noi, însă ea nu știa să se poarte cum trebuie. Ar fi fost frumos din partea unei fete fără pregătire, ca ea, să fie politicoasă și să ne roage, nu-i așa ? Ea nu numai că nu făcea așa ceva, dar era arogantă și atunci cînd domnul doctor a refuzat să-i facă o anestezie locală, Mai a început să se poarte ca o mahalagioaică.

— Cineva mi-a spus că Mai trebuia să plătească în plus pentru anestezie.

— E o minciună. Adevărul este că nu se fac anestezii pentru cariile mici. Doctorul se orientează după reacția pacientului.

— Dar dacă este un pacient sensibil ? Ce faceți, de exemplu, cu cei care intră în panică în momentul cînd îl văd pe dentist ?

— Nu prea avem pacienți de soiul ăsta. În general, ascultă de sfatul medicului.

Lena Jonsson a continuat cu o dizertație despre instalațiile ultramoderne de perforare, care au turație atît de rapidă, încît — pretindea ea — pacientul nu simte nici o durere. Torkel asculta stînd jos, cu un zîmbet ironic pe buze. Cînd femeia a făcut o pauză de respirație, el a întrebat-o :

— Aveți o listă încărcată, domnișoară Jonsson ?

— Nu, nu, deloc. Lucrăm foarte repede și operativ.

— Am nevoie de controlul anual.

— Foarte bine. Dați-ne mîine un telefon, să stabilim ora de consultație.

Torkel îmi făcu cu ochiul.

— Care-i situația părinților ei ? întrebă el.

— Mama o duce cam prost, a răspuns Lena Jonsson. E ospătară nu știu unde. Ea pretinde însă că este secretară. Acum a cam îmbătrînit și cred că nu-i mai merge așa bine cu bacșișul. Fostul ei soț, însă, stă bine. Are o vilă la țară, o mașină luxoasă, se aprovizionează din magazinele cele mai mari, are multe relații, face petreceri, se duce la toate premierele și așa mai departe. Se cunoaște că are bani. Nici Karin nu duce lipsă de nimic : toalete, călătorii în străinătate în fiecare an... Nici unul dintre ei nu se gîndește să facă economii... La fel ca Mai.

O apuca un fel de nebunie cînd avea bani pe mînă. Imediat ce primea nişte coroane, le şi arunca. La salariul ei, n-avea nici un rost să ţină un ciine care să-i mănînce o mulţime de bani. Animalul ăsta o costa prea scump !

— Rex e singurul ei prieten, observă Torkel liniştit.

Lena Jonsson a rîs :

— Avea şi prietenia mea... mult mai sinceră decît a crezut-o şi a înţeles-o Mai. Am încercat totdeauna să fiu alături de ea. Dar ştiţi, Mai nu a apreciat niciodată această grijă. Era chiar nerecunoscătoare şi nemulţumită. Într-o seară, m-a invitat pe mine şi pe o altă prietenă a noastră la ea acasă. Am văzut că făcuse un efort destul de mare să ne dea o masă bună, cu gustări calde şi reci la discreţie, că puteau să se sature şi şase persoane. A avut şi o sticlă de Sherry. Poate că Mai se pregătise pentru mai mulţi invitaţi, nu ştiu, dar în orice caz ne-am distrat bine, şi cred că petrecerea asta a costat pe puţin cincizeci de coroane. I-am spus la urmă : „Totul a fost minunat. Foarte frumos din partea ta că te-ai gîndit să ne faci o seară agreabilă, dar îmi închipui că ai făcut o cheltuială peste puterile tale, pe care nu ţi-o permite situaţia ta". Ei bine, ştiţi că nu a apreciat deloc grija mea ?

— V-a dat, probabil, afară.

— Vă rog să nu glumiţi... Mai s-a supărat grozav.

Ascultasem ca o fiinţă mută, din ce în ce mai consternată. Am scris pe o hîrtie „Dacă aş fi fost eu gazda unui astfel de musafir, mă făceam vinovată de omucidere". Torkel a vrut să ştie dacă Mai era „arogantă" şi cu pacienţii.

— Nu pot să vă spun precis, răspunse domnişoara Jonsson. Era însă prea guralivă şi asta nu e deloc bine. Pacienţii nu au consideraţie pentru categoria asta de asistente medicale. Îi enervează.

— La ce oră terminaţi serviciul seara ?

— Depinde... zise ea.

— Vineri Mai a venit neaşteptat de devreme. Înainte de ora cinci.

— Imposibil ! l-a contrazis pe loc Lena Jonsson. Am plecat amîndouă din clinică la ora şapte fix. Am stat

pînă atunci aici și am sporovăit împreună, ba de una, ba de alta, știți... ca între prietene.

Torkel mi-a făcut din nou cu ochiul

— Tot ce se poate. Cred că mă înșel eu asupra orei, dar, în orice caz, vineri Mai a venit acasă foarte devreme.

Asistenta a schimbat vorba :

— Cum v-am spus de la început, ultima ei prostie nu m-a mirat deloc. Toată săptămîna mi-a vorbit despre cîte o rudă sau despre un cunoscut care s-au sinucis, dîndu-mi și amănunte. Vineri după-amiază, înainte de a ne despărți, mi-a povestit iar un caz și a încheiat : „Gîndește-te numai cît de mulți tineri renunță la viață în zilele noastre !“ În momentul cînd îmi spunea aceste cuvinte, avea o bună dispoziție, de neînțeles.

Torkel desena semne de întrebare și simbolul otrăvii.

— Ați reținut numele meu ? Lena Jonsson... domnișoara Jonsson.

Îi dădu lui Torkel numărul de telefon de la clinică și de acasă.

— Ce spui de asta ? observă el după terminarea convorbirii. Domnișoara s-a folosit numai de imperfect și de perfectul compus, ca și cum Mai ar fi încetat din viață !

— Viperă ! Îmi e și frig și frică. Pot să iau relații despre ea de la Britta Lindwall. Și încă ceva : vreau să mă duc la clinică. Un control asupra danturii nu strică și mă costă nimica toată. Sper că pot să aflu mai mult decît tine, fiindcă ție îți cunoaște vocea și s-ar abține să vorbească despre anumite lucruri care interesează mai mult.

— Nu ți-e teamă că pune mîna pe mine, că mă zăpăcește cu frumusețea ei ? Cine știe cum o fi arătînd ! rise fără chef : Mi s-a părut că are nevoie de distracție. Ce vîrstă crezi că are, după voce ?

— Între treizeci și șaizeci. Dar sufletul ei e plin de ură, crede-mă.

— Aparține categoriei de femei care urăsc tot ce e tînăr și fraged. Parcă astea erau cuvintele casierei de la întreprinderea ta... Nu-i așa ?

— Ura Lenei Jonsson mi se pare îndreptată nu numai împotriva a ceea ce este tînăr şi fraged. Are o sferă mult mai largă.

— De pildă, aluziile pe care le-a făcut, spunînd că Mai ar fi în stare să fure ceva de la mine, completă Torkel cu furie. Mai se sfia să ceară o bucată de pîine! Putea să ia ceva din mîncarea mea şi încă fără să bag de seamă dacă ar fi vrut. La urma urmei, cu frumuseţea şi cu farmecul ei, ar fi putut să umble prin centru, cîteva seri pe lună, spre a ieşi din lipsuri, cu ajutorul unor bărbaţi care dau cîte trei sute de coroane sau mai ştiu eu cît... dacă ar fi avut altă concepţie de viaţă.

Eram de acord. Aşa gîndisem şi eu mai de mult. I-am amintit!

— Mama ei cea bună spunea că i-a dat, la fiecare Crăciun, îmbrăcăminte în valoare de două mii de coroane. Unde o fi stînd ascunsă garderoba asta bogată? În afară de rochiile şi de pijamaua elegantă de seară, tot restul garderobei fetei nu face mai mult de o mie de coroane.

Torkel nu mi-a răspuns. Începuse deja să facă pasienţa care nu-i ieşea niciodată.

VII

Am invitat-o pe Britta Lindwall la mine, să luăm împreună masa de prînz. Invitația mea a făcut-o probabil și mai vorbăreață decît o știam. Am început să mă plîng de dantura mea și i-am spus că vreau să mi-o tratez la o anumită clinică. Britta își dădu părerea, după oarecare ezitare, privindu-mă insistent prin ochelarii ei tari :

— Sînt și alte clinici în oraș, draga mea.

— Mi-a recomandat-o o cunoștință de-a mea... un bărbat. Zîmbii fals : El mi-a vorbit mult, suspect de mult, despre o asistentă sau soră tinerică și foarte frumoasă.

Ochii Brittei, de culoare deschisă și atît de vii, caracteristici figurii ei, s-au întunecat dintr-o dată.

— El s-a referit, probabil, la sora Mai Hakansson. Fata asta a încercat alaltăieri să se sinucidă...

Și Britta începu să relateze ce știa în legătură cu Mai, lucruri pe care le aflasem și eu din convorbirea telefonică a ei cu Torkel. Am înregistrat și unele date noi, iar pe cele mai de mult cunoscute le-am verificat.

— Lena Jonsson și cu mine sîntem de aceeași vîrstă, dar ea pare mai tînără sau încearcă să pară. A lucrat acolo treizeci și cinci de ani. E ridicol de amorezată de dentistul mai în etate.

— Iar el e îndrăgostit de Mai. Nu-i așa ?

Britta scutură din cap :

— Cred că este numai o simpatie, poate chiar o amiciție de la distanță. El o vede ca pe o nepoată. Fiul lui n-are însă o reputație prea bună...

— Și de ce mă sfătuiești să nu mă duc la dentiștii aceștia ?

— Pentru că... sînt foarte scumpi. Pe urmă, nu vreau să spun că sînt ordinari, însă... În orice caz, eu nu mă mai duc la ei niciodată. Mă țineau pe scaun și

îmi băgau în gură fel de fel de instrumente şi de aparate care mă torturau şi făceau un zgomot insuportabil. Dar nu de asta mă plîng. Mă durea spatele şi i-am rugat să mă lase puţin să mă odihnesc. Ei bine, ştii ce grosolănie mi-a spus cel tînăr ? Aţi venit aici să vă trataţi gura sau fundul ? Mai Hakansson m-a privit blînd, cu omenie, dar caţa asta de Jonsson se uita la mine atît de urît, cu ochii ei bulbucaţi, încît mă treceau fiorii şi abia am aşteptat să scap de-acolo...

Înţelesei că doctorul cel vîrstnic prefera să fie asistat de Mai şi că Lena Jonsson, deşi îşi dădea mare importanţă, nu era agreată. Cu tatăl, Mai lucra mulţumită, cu doctorul cel tînăr, cu fiul, era însă mereu nervoasă, neatentă şi parcă simţea o teamă.

— Nu erau prea greu de descifrat aceste manifestări, spunea Britta Lindwall. Mai era necăjită că tînărul se purta astfel, încît lăsa să se înţeleagă că avusese ceva cu ea. Sînt lucruri care, orice s-ar întîmpla, nu trebuie să ajungă niciodată la lumina zilei.

— Dar mie mi-ai spus că este o fată nevinovată şi curată, ca o sfîntă, care n-a făcut niciodată nimic.

— Atunci... poate din cauza asta.

Presupuneri, mă gîndeam, tot presupuneri...

Notele de la şcoală nu însemnau neapărat că Mai e fată proastă, reflectam mai tîrziu. I se poate întîmpla oricui să se izoleze sufleteşte, să se retragă în sine şi să devină extrem de irascibil atunci cînd este persecutat de alţii şi de împrejurări nefericite. La Mai nu era, aşadar, o comportare anormală aceea de a căuta singurătatea şi de a se apăra oricum.

Mi-a fost destul de uşor s-o fac pe Britta, cu limbuţia ei, să-mi vorbească despre familia Högberg. Aveam, ce-i drept, o mulţime de informaţii în această direcţie, însă Britta mi-a dat şi ea unele amănunte interesante :

— În vara aceasta, urma să facem vacanţa împreună la mare, dar Maria Högberg nu a reuşit să obţină cameră.

— De ce ?

— A devenit indezirabilă. E arhicunoscută la toate hotelurile şi pensiunile. Închipuie-ţi : de treizeci de ani stă ţintuită în scaunul ei de paralitică. E adevărat că

își duce crucea cu curaj, dar și profită de pe urma invalidității, speculînd pînă la extrem mila altora. La prima vedere, este fermecător de blîndă și de sociabilă. E o femeie citită, care știe într-adevăr foarte multe lucruri interesante și reușește să se facă agreabilă. Dar să te ferească dumnezeu de istericalele ei! Dacă vede că nu se bucură de toată atenția, într-o societate sau într-un grup de persoane, atunci începe să facă tapaj, să vocifereze, să se agite sau se preface că leșină. Eu, cel puțin, sînt sătulă de teatrul ăsta și nu pot să-i mai suport toanele. Britta a adăugat: Vara asta, am avut primul meu concediu frumos, după nu știu cîți ani. Am fost singură la mare, nu i-am făcut plăcerea Mariei Högberg să o însoțesc. Știu însă că, pentru asta, nu mă va ierta.

Făcu o pauză. Privirea îi era dusă, totuși destul de vie. Am vrut s-o întreb ceva, dar n-am izbutit, căci a continuat: Săraca Mai! Tocmai acolo, la clinica aia, să facă serviciu! Și să mai aibă de a face cu Högbergii, care s-au proclamat tutorii ei! Fata nu a putut să doarmă nici o noapte în tihnă, mai cu seamă cînd avea Maria insomnie. O trezea pe Mai, la două-trei ore, să-i facă o cafea. Se mai întîmpla să fie gata cafeaua, iar Maria să n-o bea. Dar hachițele ei de dimineață? „Înjură atît de urît, că se cutremură și Scaraoțchi!" mi-a spus odată Mai. Și nu numai astea, dar au mai fost, desigur, și alte necazuri care au făcut-o pe biata fată să-și pună capăt zilelor. Sînt lucruri greu de suportat de un suflet tînăr și grozav de sensibil. Britta Lindwall își clătina capul:

— Se pare că noul ei chiriaș, pictorul sau... nu știu ce este și nici nu știu cum îl cheamă, a ajutat-o, i-a mai dat ceva curaj, reluă Britta. Știu precis că, atunci cînd stătuse el acolo numai o lună, Mai a predat cheia de la apartamentul Högbergilor și și-a luat cîinele. Îmi spusese că vrea să mai stea și acasă. Lui Ludvig și Mariei nu le-a convenit deloc asta. De unde să pună mîna pe altcineva care să se sacrifice pentru ei? Cred că în ziua de azi nu mai există o fată care să-și sacrifice atîtea zile și nopți, aproape fiecare sîmbătă și duminică, pentru o pereche de bătrîni bolnavi. Mai mi-a spus de

multe ori că îi era ruşine cînd se ducea cu Maria în oraş. Îi impunea să nu respecte ordinea la cozi şi să apeleze la persoane necunoscute, ca să o ajute să intre în autobuz sau să urce pe scări cu căruciorul. Este interesant că aproape nimeni nu refuza ajutorul, cu toate că Maria se răstea uneori la oameni, striga, înjura...

— Şi acum..., am întrebat-o, a rămas numai Ludvig sclavul ei ? Scena din spital se derula ca un film în mintea mea.

Britta Lindwall zîmbi cam acru.

— Are răbdare de înger, dar are şi asta o limită... Cum de s-a jertfit pentru femeia asta ? E o dragoste ca în biblie, la care nu se aşteaptă răsplată pe lumea asta. Ludvig a avut odată ocazia să fie ministru al industriei, dar Maria s-a opus categoric şi el a trebuit să refuze. Ar fi fost prea ocupat şi nu putea s-o mai îngrijească. Nu mai spun că, toată viaţa, Maria i-a interzis lui Ludvig să aibă „secretară". De aceea a avut tot timpul doar secretar.

Am întrebat-o, curioasă :

— Nu-i aşa că Högberg regretă foarte mult lipsa fetei ? Cînd Mai o însoţea pe Maria în oraş, se simţea şi el mai liber.

— Sigur că da. Dacă Mai ar avea un prieten, situaţia ei ar fi însă cu totul alta. Din păcate, este foarte timidă şi lipsită de curaj. A cunoscut odată un tînăr pe cînd se plimba cu cîinele în parc. El a invitat-o la un film. M-a întrebat pe mine ce să facă. „Du-te !" i-am spus. „Trebuie să-ţi pară bine că a avut cineva bunul gust să te descopere, în sfîrşit, să-ţi aprecieze frumuseţea". Se întîmplă cu ea ceva neobişnuit, aş zice chiar ciudat : îi este ruşine de orice vorbă cu privire la înfăţişarea şi la persoana ei. Asta n-o pot înţelege. O fată atît de dulce ! Închipuie-ţi că n-a vrut să meargă la cinema numai cu el. M-a rugat pe mine să-i însoţesc. Britta adăugă rîzînd : Eu, la cinema ? Mi s-ar părea caraghios ! Dacă m-ar afla fraţii şi surorile de la templul nostru ! Le-am propus să mă însoţească la o „mesă". Mai a refuzat, dar nici la cinema nu s-a dus cu tînărul. După cîte ştiu, cei doi nu s-au mai întîlnit de atunci. Am aflat cînd am întrebat-o acum, nu de mult.

Mai mi s-a părut tare tristă și cam enigmatică. Mi-a zis : „Nimeni nu poate să țină la mine. În clipa cînd înțeleg situația mea... gata !“. Nu pricepeam de ce o fată atît de frumoasă și de aspectuoasă avea probleme de natura asta. O ! Cum s-a putut întîmpla așa ceva ? Groaznic !

Britta fu dezamăgită cînd văzu că pauza pentru masa de prînz se terminase. Dacă n-ar fi trebuit să se înapoieze la serviciu, putea să vorbească toată ziua. Vorbise și așa destul de mult. De fapt ea spusese tot ceea ce ne interesa, pe mine și pe Torkel.

După serviciul de după-amiază, m-am dus direct la Torkel. Bucurîndu-se ca un copil la pomul de Crăciun, m-a informat chiar de la ușă :

— Începe să-și revină ! Respiră fără ajutor, aproape tot timpul !

Mi-am strîns buzele și m-am forțat să-l întreb :

— Doarme tot atît de profund ?

— Da... cred că da. A început să aibă și reflexe.

— Altceva ce s-a mai întîmplat ?

— M-au chemat Högbergii la telefon. Au jucat o piesă cu „ultimele informații“ de la spital. În afară de ei, mi-a telefonat Karin Hakansson. Mama e ca nebună : țipă desperată, înjură... Mi-a spus că nu mai poate să mănînce, nici să doarmă, că stă pe marginea patului, bea bere, cafea, fumează și se uită la telefon, așteptînd vești. M-a întrebat de cel puțin cincisprezece ori dacă Mai se face bine. Între timp, a aruncat blestemul asupra întregii lumi, și mai ales asupra fostului ei bărbat. Karin s-a ocupat și de Rex. „Cîinele va fi salvat din mîinele familiei Högberg“, mi-a spus. În sfîrșit, mi-a telefonat și Lena Jonsson de la clinică și mi-a atras atenția că Mai trebuia să restituie cheia de la cabinet. O altă cățea m-a întrebat cînd va fi liber apartamentul. „Ursul din pădure încă nu e împușcat“ i-am răspuns, și bestia a trîntit receptorul.

M-am așezat pe patul cu așternut alb din camera fetei. Cărțile erau împrăștiate pe masă.

— Ai mîncat ceva ? l-am întrebat pe Torkel.

— M-am căznit să înghit un sandviș... Am pus la punct, însă, cîteva chestiuni în legătură cu Mai. Am te-

lefonat celor de la ziarul *Dagens Nyheter*, ca să lămuresc încurcătura cu anunțurile. Ei au făcut, probabil, o cercetare, și pe la ora patru m-au anunțat prin telefon că nu mai au nici o pretenție. S-au convins că Mai Hakansson nu a avut niciodată nevoie de o secretară calificată în limbi străine și nici nu a avut de închiriat un atelier de reparații.... Pe urmă, am discutat cu avocații. Avocatul angajat de Borgman mi-a spus cinstit că, după părerea lui, clientul este un escroc. „L-am căutat o toamnă întreagă la telefon, dar el nu răspunde. Se vede că a șters-o, fiindcă și scrisorile îmi vin înapoi." Avocatul bietei Mai mi-a spus că dreptatea este de partea ei, însă din păcate nu poate să facă nimic, deoarece fata nu a luat de la Borgman nici o hîrtie la mînă. Tare aș vrea să dau peste Borgmanii ăștia! Să știu și eu cum arată la față...

Torkel mi-a vorbit, după aceea, despre un inel pe care îl amanetase Mai. Dobînda lunară nu era plătită, dar a aflat că inelul nu era încă vîndut. L-am întrebat dacă putuse să deseneze. M-a privit mirat, scuturînd din cap. S-a auzit soneria de la intrare. Am fugit în camera lui Torkel, dar am lăsat ușa pe jumătate deschisă. Era o femeie blondă, în halat alb sub pardesiu, cu o figură roză ca fragii de pădure, cam buhăită și încercănată. Cînd femeia și-a spus numele, Torkel s-a încruntat, dar și-a schimbat subit expresia, încercînd să zîmbească amabil:

— Sînt plăcut surprins! Intrați, domnișoară Jonsson, intrați, vă rog!

— Am venit după cheia de la clinica stomatologică.

Zîmbetul ei fabricat m-a făcut să-mi răsucesc mîinile. Mi-o închipuisem ca pe o femeie în etate, uscățivă, iar nu o Walkirie bine îndopată. M-am retras și mai mult în întunericul camerei, fără să o pierd din ochi.

— Nu pot să v-o dau, replică Torkel. Nu vreau să scotocesc prin lucrurile ei. În afară de asta, nu știu despre ce cheie este vorba...

— Eu știu, zise ea, arătînd cheile ei. Facem o comparație. Și dacă nu se găsește în geantă, atunci este în buzunarul de la pardesiul ei.

Căuta împrejur, cu ochi foarte ageri. „Inspecție", mi-am zis.

— Angajăm o altă asistentă, reluă Lena. De aceea, ne trebuie cheia.

— Ați găsit deja asistenta ?

— Dăm mîine un anunț la ziar.

Cheia se afla în geantă, dar Torkel căuta de formă în buzunarul pardesiului. Între timp, Lena cerceta bucătăria. Torkel s-a dus după ea. Întrebă, în sfîrșit, cu un zîmbet, în ce stare se afla Mai. Torkel răspunse posomorît :

— Starea e aproape neschimbată.

— Cum ? Nici un semn de însănătoșire ? Nici o speranță ?

Vorbele ei sunau atît de fals și era atîta prefăcătorie în glas, încît mi se părea că asist la o scenă de teatru prost. Tonul trăda, în orice caz, o crasă nesimțire și lipsă de omenie.

— Adică...se răzgîndi Torkel făcînd o mină optimistă. Personalul medical are mare nădejde. Mai respiră liniștit, fără ajutor tehnic și reflexele îi sînt normale.

— Atunci ... poate totuși o să se facă bine, și-a găsit Lena Jonsson să însăileze două vorbe de ocazie.

Dezamăgirea i-am bănuit-o după glas, tot atît de bine cît și nesimțirea ei de mai înainte : Aș fi vrut s-o văd la față.

— N-am nici un motiv să nu vă cred, spuse Torkel.

După o pauză, Lena a continuat :

— Apartamentul e foarte frumos. Numai că era prea scump pentru Mai. Avea pe cap și chiriașii ăștia nebuni și criminali... Cu dumneavoastră a fost mulțumită. Aproape imediat după ce v-ați mutat aici, mi-a spus că e liniștită și că este o înlesnire pentru ea. Cît plătiți pe lună ?

— Trei sute.

— Doamne, dumnezeule ! E prea mult !

— Mie îmi convine. În altă parte, e greu de găsit cameră cu acces la baie și la bucătărie.

— Noi, prietenele ei, am sfătuit-o de mult să renunțe la locuința asta și să-și ia cu chirie o singură cameră, pentru ea.

— Locuința asta costă cinci sute de coroane, plus întreținerea. Cu mai puțin de două sute nu poate să-și găsească o cameră.

S-a făcut o pauză. Eram din ce în mai atentă. Nu știu ce anume din vocea și fizionomia Lenei Jonsson îmi lăsase de la început impresia că femeia asta era în stare să violeze un bărbat. Ea îi urmărea cu privirea fiecare gest și am simțit că îl plăcea mult.

— Cred că vă mutați de-aici după scandalul cu Mai. Un om cinstit nu poate să mai rămînă într-o casă unde se întîmplă astfel de lucruri.

— Dar mie îmi place să stau aici, își pierdu Torkel răbdarea, însă se stăpîni imediat și cu același tact diplomatic, adăugă : Să așteptăm încă puțin, să vedem cum se termină.

S-au reîntors în hol. Auzii zgomot de chei. La un moment dat, Lena Jonsson se îndreptase spre ușa în dosul căreia mă aflam. Ce fac ? Mă ascund în garderobă sau îi dau una în cap cu pantoful ?

— Acolo e camera mea ! zise Torkel, cu un ton de interdicție.

Ea se opri puțin dezorientată. Torkel continuă : Cînd v-a anunțat Mai că vrea să plece din clinica voastră ?

— De... de ce mă-ntrebați ? răspunse ea, pierzîndu-și parcă siguranța pe care o avusese.

Se putea însă, după ton, să facă un sondaj. Avea să confirme spusele lui Torkel ? Avea să le dezmintă ? Torkel i-a dat răspunsul :

— M-a informat cineva că Mai căutase în primăvară alt serviciu.

— Da... știu. Bătrîna domnișoară deveni din nou stăpînă pe ea, judecînd după fermitatea tonului : Mai nu a izbutit să se angajeze în altă parte, din cauza lipsei ei de calificare. La noi, s-a certat cu șefii. Făcea scandal că e prea prost plătită și, o dată, a spus că vrea să termine cu noi și cu ocupația asta. Cînd am întrebat-o apoi, după cîteva săptămîni, ce intenții avea, mi-a spus că s-ar putea să mai rămînă încă un timp la noi.

Urmă un moment de tăcere penibilă, apăsătoare. Îi era, probabil, greu să continue, în atmosfera aceea. A reluat totuși :

— Acum cîteva zile sau o săptămînă, Mai a fost iarăși gata să plece. Ba nu... să nu mint... Asta a fost cu

cîteva săptămîni mai înainte, după discuția cu dinții ei, cînd a țipat la șef : „Sînteți datori să mă tratați sub anestezie".

A urmat încă o pauză. Aștepta, probabil, o replică din partea lui Torkel, dar el nici n-a deschis gura și a fost obligată să continue :

— Știți și dumneavoastră, nu-i așa, cîte neînțelegeri sau conflicte sînt posibile într-un serviciu. Dar să auzi astfel de ocări din gura unei fetișcane de douăzeci și doi de ani contra unui domn nobil și învățat, în vîrstă de aproape șaptezeci de ani ! Dacă Mai l-ar fi rugat politicos și frumos, așa cum trebuie, atunci el ar fi fost mai indulgent. Dar în situația pe care a creat-o Mai în persoană, doctorul s-a simțit obligat să-i arate cine e stăpînul clinicii.

— Desigur... răspunse Torkel, cu aceeași amabilitate prefăcută. Am înțeles totul.

— Și atunci Mai s-a înfuriat încă o dată și a strigat că vrea să plece imediat. Dar nu a plecat, precum se știe. Dealtfel, unde putea să se angajeze ? Deoarece nu știam ce hotărîre vrea să ia, am stat prietenește cu ea de vorbă acum cîteva zile... mi se pare joi sau vineri. În cele din urmă, a declarat că avea de gînd să rămînă mai departe la noi.

Lena Jonsson zîmbi satisfăcută, întinzînd o mînă lui Torkel :

— Îmi pare bine că am avut prilejul să vorbesc deschis cu dumneavoastră. Sper că am luminat cîteva puncte obscure, nu-i așa ?

— Absolut.

A mai reținut mîna lui Torkel :

— Ați notat numărul meu de telefon ?

— Da.

— Și adresa ?

— Sigur că da.

— Dați-mi un telefon într-o seară, vă rog... Cînd vreți. Sînt acasă aproape în fiecare seară.

Torkel își retrase mîna, spunînd șovăitor :

— Încă ceva,... o nimica toată, care mi-a trecut prin cap. Sîmbătă dimineața au venit niște bani pentru Mai de la o instituție care se numește „Casa de ajutor reciproc

a asistenților medicali" sau așa ceva... Două sute de coroane.

— Exact, exact, domnule. A cerut un împrumut. Ceruse mai mult , i s-au promis trei sute, dar pînă la urmă i-au fost aprobate numai două sute.

— Din ce cauză ? întrebă Torkel.

Era cu spatele la mine și nu-i puteam vedea fața, însă glasul îi era de om bine dispus și părea nefalsificat. „De ce nu s-a făcut actor ?" îmi ziceam.

— Nu prea vroiam să-i dăm bani, zise Lena Jonsson, rece. Cu toate că Mai primise și altădată...

— Aha ! Și nu i-a dat înapoi ?

— Ba da, bineînțeles. I-a restituit întotdeauna în termen. Dar nu din cauza asta...

Ochii ei nesinceri îi jucau în cap, iar obrajii umflați mi se păreau mai obosiți și mai ofiliți decît cu cîteva clipe înainte. Descumpănirea n-a durat mult și găsi un răspuns :

— Din alte cauze... Din păcate, sînt foarte greu de explicat unei persoane care nu cunoaște bine condițiile noastre.

— Am înțeles, răspunse Torkel de formă. Îmi dau seama.

Ochii Lenei Jonsson se fixară din nou, măriți, asupra lui. Deși mă aflam la oarecare distanță, am descifrat în zîmbetul ei dorința ca Torkel să-i facă o declarație ceva mai personală. Dar el tăcea și vizitatoarea începu să se retragă spre ușă, iar în momentul cînd a pus mîna pe clanță, Torkel îi puse o altă întrebare :

— Ce fel de discuție ați avut cu Mai vineri după-amiază ?

— De ce ?

Observai o umbră de teamă pe figura ei.

— Mai a venit acasă pe la ora cinci, continuă Torkel. Am verificat prin niște vecine cu care a vorbit la poartă. Ele au observat că Mai arăta ca o ființă desperată.

— De cîte ori nu s-a comportat duduia ca o desperată ! replică îndată Lena Jonsson. Vă-nchipuiți... atîtea comprimate mereu ! Și să mai știți încă ceva,

adăugă ea cu un ton confidențial. A dispărut din clinică și un tub de „Fenemal".

Se ridică, așteptînd efectul.

— Dar nu a luat nici o tabletă de „Fenemal", sări Torkel. Am aflat de la spital.

— Pot să știu precis ?

— Analizele nu mint. Și afară de asta, știu și din jurnalul ei.

— Mai ținea un jurnal ?

Lena Jonsson își pierduse suflul.

— Își nota zilnic tot ce i se întîmpla. Vineri a scris ceva care lăsa să se înțeleagă că ... De fapt, nu-i așa că Mai Hakansson a fost dată afară din serviciu ? întrebă Torkel aproape în șoaptă.

Am avut impresia că sora înghite în sec.

— Deloc ! Este exact cum v-am spus. Mai a cerut de cîteva ori să plece de la noi. Pentru că nu voiam să ne încurce și trebuia să știm precis ce are de gînd, am stat cu ea vineri de vorbă. Cînd mi-a spus că vrea să rămînă, nimeni n-a avut ceva contra.

— Acesta este adevărul, domnișoară Jonsson ?

— Vă rog să-mi dați voie să mă uit și eu în jurnalul ei. Aș putea să explic totul, fiindcă ...

— Îmi pare foarte rău, o întrerupse Torkel. Jurnalul este acum în mîna polițiștilor.

Am avut impresia că Lena Jonsson se topește. Obrajii ei nu mai aveau pic de sînge. Culoarea de fragi le dispăruse. Începu să se bîlbîie, încît nu se putea înțelege nimic. Totuși nu s-a pierdut de tot, încercînd să-și mai fabrice un zîmbet. Torkel a schimbat brusc tonul :

— Este o faptă foarte gravă aceea de a căuta să convingi pe cineva că nu are nici o valoare, că nu înseamnă nimic. Este ca și cum i-ai spune că trebuie să părăsească această lume. Fapta este și mai gravă, atunci cînd ființa aceea este o fată care a doua zi se omoară !

Lena Jonsson a deschis ușa și a fugit. Torkel a intrat în camera lui, unde așteptasem în umbră, și mă întrebă :

— Ce părere ai ?

— Că știi să minți teribil de bine !

— Am luat asupra mea niște riscuri și am cîștigat.

— Cum arăta de aproape dama ?

— Ca o femeie nepotolită de șaizeci de ani, care încearcă să apară ca una de treizeci și cinci, dar care nu reușește să fie decît o paceaură de cincizeci.

— Umblă și ea după locuință.

— E a doua pînă acum. Cînd vezi un șobolan, să știi că mai stau ascunși încă zece.

— Dacă drama asta va avea un final zguduitor, o să fii și tu dat afară din locuință.

VIII

A doua zi, Torkel a primit vizita unui mascul. A intrat pe uşă un bărbat înalt, masiv, cu o faţă mare, întinzînd o mînă imensă, moale şi rece, şi s-a recomandat.

— Mă numesc Hakansson.

— Îmi pare bine de cunoştinţă.

S-a aşezat pe patul din camera fetei şi a început să vorbească. Fiindcă îi dădea atenţie numai lui Torkel, m-am dus în cealaltă cameră. Individul însă mă interesa mult, deoarece era tatăl fetei. Am reintrat tocmai cînd spunea :

— ... Asta înseamnă că vom petrece al patrulea Crăciun pe insula Gran Canaria. Mi-aduc aminte că anul trecut... ba nu, acum doi ani, cînd...

Vorbea cu mare însufleţire despre băuturi şi mîncăruri, despre amestecul dintre obiceiurile de Crăciun suedeze şi tradiţiilie spaniole contrafăcute pentru turiştii străini.

— O luaţi şi pe Mai cu dumneavoastră ? l-a întrerupt Torkel.

Hakansson l-a privit mirat :

— Cred că fata va petrece Crăciunul cu mama ei, ca de obicei, dacă se vindecă pînă atunci, bineînţeles.

— După cît ştiu eu, mama şi fiica nu au petrecut nici un Crăciun împreună. Mai făcea, de obicei curăţenie generală pentru Högbergi şi, cînd termina treaba, se înapoia aici numai cu cîinele.

Hakansson scutură din cap, zîmbitor :

— Femei, femei ! Am fost convins că Mai şi Karin... Mai, însă, a fost întotdeauna mai retrasă, este o singuratică. Poate e şi puţin astenică, tară moştenită de la mama ei. Mama şi fiica seamănă teribil de mult, cu deose-

bire că nevastă-mea a fost mai zvăpăiată. Eu mă înțelegeam bine cu părinții ei. Cînd a împlinit Mai doi ani, nu am putut să mai suport cum își neglija Karin fetița. Soacră-mea s-a oferit să aibă grijă de fată și cred că totul a mers bine cît a trăit bătrîna. După aceea, socrul meu nu s-a mai îngrijit deloc de ea. Dimpotrivă. A fost în stare să-i ceară două sute de coroane pe lună pentru cameră, căci locuința era pe numele lui.

Torkel măsura camera cu pași mărunți, de la fereastră la ușă și înapoi.

Prezența lui Hakansson îmi amintea puternic de Mai. Aceeași figură de lună plină, roză, și dinți mari, albi. Glasul ei era clar și subțire și se exprima energic, nervos. Tatăl vorbea însă tacticos, cu un timbru sonor și articula bine cuvintele :

— După un timp, Karin a luat-o pe fată la ea. A mers așa aproape un an. Dar să ferească dumnezeu ce tărăboi mai era ! Se certau groaznic în fiecare zi. Mi s-a părut o minune că au putut să locuiască împreună atîta timp. Hakansson rîse cu poftă, adăugînd : Cînd sînt două femei într-o garsonieră, se înțelege de la sine că una e în plus. S-a și dovedit că așa este. Karin are un pat pentru două persoane, e adevărat, numai că această piesă era rezervată altcuiva decît fiicei. Mai dormea în bucătărie, pe o plapumă. Am auzit că, într-o zi, a fost o încăierare strașnică și că Mai ar fi fost mai tare.

— N-ați invitat-o niciodată, de Crăciun, acasă la dumneavoastră ?

Hakansson ocoli răspunsul, izbucnind într-un hohot de rîs.

— Cred că Mai n-a fost prea singură. Sînt convins că are un băiat sau, poate, mai mulți. Din cea de-a doua căsătorie am trei fete, bineînțeles mai mici decît Mai. Ele sînt pentru mine încă o dovadă demnă de prețuit a felului cum știu fetele din ziua de astăzi să-și aranjeze viața. Chiar și Mai, încă de acum cîțiva ani, cocheta și glumea cu dentiștii ei și am auzit cîteva lucruri despre ea.

În timp ce vorbea Hakansson, reflectam : E totuși posibil ca Mai să fi cochetat cu dentistul cel bătrîn, ca un fel de joc, în ciuda aparenței ei de fată serioasă.

Nu era exclusă o legătură cu dentistul cel tînăr, cu fiul, dar aceasta ar fi fost cu totul altceva.

— Avem în familia noastră un simţ deosebit al umorului, continuă Hakansson. Faţa lui mare, roză, ca de băiat, radia : Şi Mai ştia foarte bine să glumească, să rîdă, să se joace cu cuvintele. Cîteodată era furioasă, atunci cînd nu pricepea poanta... Îmi aduc aminte de o întîmplare din vara asta. Vrînd să ajungă la cabana noastră de la ţară, Mai s-a dus pe autostradă, să prindă o maşină de ocazie. Dar ea aştepta într-un loc unde era interzisă oprirea. Poliţiştii de la circulaţie au invitat-o în maşina lor şi au dus-o pînă la un loc unde era permisă staţionarea şi unde putea să aştepte. Partea nostimă e că patrula i-a aplicat o amendă de cincizeci de coroane pentru „contravenţie la parcare". Ho-ho-ho ! Mai rîdea să se prăpădească de istoria asta şi spunea că este cea mai frumoasă amintire din tot anul.

Mă gîndeam că amenda poliţiei trebuie să fi avut o altă cauză. Probabil că Mai fusese ameţită.

Torkel înşirase pe masă, în faţa lui Hakansson, toate chitanţele de amanet. Omul a înţeles imediat despre ce era vorba, dar se făcea că nu vede şi se uita în altă direcţie. Torkel a trecut la atac direct, spunînd clar :

— Ce facem cu astea ? Un obiect trebuie să fie achitat şi scos chiar săptămîna asta.

Hakansson a părut surprins. Începu să răsfoiască chitanţele, dar nu o nimerea pe aceea scadentă şi le tot amesteca mereu. Picioarele lui se agitau sub masă.

Asta-i ! spuse Torkel fără nici un menajament şi i-a pus hîrtia sub nas. E vorba de un inel de aur. Şaizeci de coroane, plus dobînda. I-a strecurat apoi chitanţa în mînă.

— A ! Poate că-i inelul pe care i l-a dat mama mea cînd a împlinit Mai douăzeci de ani. Cît e ceasul ? Am plătit numai pentru o oră de parcare. N-aş vrea să fiu amendat la un control.

— A trecut cam o jumătate de oră, minţi Torkel, şi adăugă : Dacă Mai a primit inelul de la bunica ei într-o astfel de ocazie, atunci e păcat să fie scos în vînzare la o licitaţie publică.

— Vă rog să vorbiți cu Karin despre asta... Și ea trebuie să facă ceva pentru fata ei. Eu îi dau bani de ziua ei în fiecare an. De la mamă nu primește nimic, afară de ceva îmbrăcăminte, mai ales atunci cînd Karin se satură de vreun model. Știu că e cam greu să stai de vorbă cu „fosta" mea, e cam nervoasă. Nu știu dacă înțelegeți ce vreau să spun.

Cu o indispoziție vădită, se uita la chitanța de amanet, întorcînd-o de cîteva ori și sperînd, probabil, să găsească pe dos vreo clauză de înlesnire a plății. Torkel spuse rar și aproape șoptit, spre a-i atrage atenția lui Hakansson, în cazul cînd acesta n-ar fi fost preocupat numai de propria lui persoană :

— Mai are încă o sută zece coroane în poșetă.

Hakansson se ridică de pe pat. Ochii îi luceau satisfăcuți :

— Uite, domnule ! Fata n-a fost chiar atît de strîmtorată cum ziceați.

— Banii din poșetă sînt restul de la un împrumut de două sute de coroane, pe care le-a primit sîmbătă. Cu celelalte nouăzeci a plătit electricitatea, telefonul și cotizația la sindicat.

— Atunci, luați din banii ăștia pentru inel ! Hakansson puse chitanța pe masă.

— Asta-i probabil procedura cea mai simplă, îl ironiză Torkel.

Hakansson îi aruncă o privire șireată, făcu cu ochiul șmecherește și spuse pe un ton complice : „Ca între noi, bărbații".

— E foarte curios cît sînteți de grijuliu cu Mai !

În acel moment, Torkel era atît de furios, încît m-am temut că îl ia pe Hakansson la bătaie. Dar se stăpîni cît putu și încercă să-l lămurească :

— Mă ocup de Mai din întîmplare, pentru că locuiesc aici. Am intrat vrînd-nevrînd în istoria asta. Trebuia să se găsească cineva să aibă grijă și de biata dumneavoastră fiică !

Hakansson n-a mai făcut nici o insinuare, dar și-a păstrat în colțul gurii și în ochi zîmbetul ironic care îi demasca părerile.

L-am urmărit cu privirile din holul unde am schimbat ultimele cuvinte pînă ce a coborît scara, apoi ne-am dus la fereastră. În stradă, erau două fete în uniformă, controloare de parcaj. Hakansson s-a îndreptat grăbit spre o mașină albastră și a desprins de pe parbriz o hîrtie. Torkel m-a luat de mînă. Ne-am înclinat unul spre celălalt, ca într-o reverență de gavotă.

După aceea, a continuat să mă pună la curent cu noutățile :

— Azi-dimineață am întîlnit-o pe bătrîna care împrumuta uneori pe Mai. Mi-a spus că „domnul Hakansson e un om fin și simpatic", și că „s-a însurat cu o femeie stricată". „Cine se căsătorește — spunea ea — nu poate să fie tra-la-la !" și a adăugat foarte indignată : „Mama fetei este o tîrfă ordinară". Iar la sfîrșit : „Știți că a fost, poate, un ghinion că ați găsit-o pe Mai atît de repede. Numai eu știu ce viață mizerabilă trăia, săraca de ea, și o să mă rog lui dumnezeu să nu se mai trezească niciodată din somnul ei". Mi s-a părut o monstruozitate și m-am înfuriat pe loc, dar baba era de obicei atît de fină și de sensibilă, încît n-am putut să-i spun nimic.

— Fostul meu soț nu era un bărbat prea cumsecade și agreabil, am spus eu. Dar cînd fac o comparație între el și porcul ăsta din turma lui Epicur, atunci parcă îi găsesc și lui calități... Ai jucat magistral scena cu amaneturile. Ai reușit să-l demaști.

— Îmi era totuși teamă să nu ia chitanțele și să spună : „Asta e treaba mea".

— Teamă ? De ce ?

— Fiindcă vreau să scot eu toate obiectele și bijuteriile amanetate și, cînd se restabilește Mai, să i le dau.

Privirea lui fixa un punct din depărtare. Ochii lui străluceau ciudat, ca într-o stare de extaz, și figura îi era luminoasă.

— „Cavalerul tristei figuri" pleacă în lumea largă pentru isprava lui fără seamăn ! am căutat eu să-l tachinez.

Torkel m-a fulgerat cu privirea. După un timp mi s-a adresat :

— Nu vrei să știi dacă am vreo știre de la spital ? Văd că nu mă întrebi nimic.

— Scuză-mă, te rog . . .

Torkel îmi apăru în clipa aceea ca un cîine plouat. Bolborosea :

— Parcă dracu' le-a mîncat cuvintele. N-au decît un singur cuvînt pentru starea fetei : „neschimbată".

Regretam că nu eram în stare să-mi justific lipsa de afecțiune. Căutam să formulez o frază mai de efect, dar nu găseam nimic inteligent. Nu știu cine umblase cu creionul albastru și la vocabularul meu. M-am grăbit să plec din locuința aceea.

IX

În cursul cîtorva zile care au urmat, Torkel s-a interesat necontenit de Mai şi de starea ei. I s-a răspuns invariabil „neschimbată" şi iarăşi „neschimbată". Mi-a reprodus şi cîteva amănunte din cele comunicate de infirmiere : Pacienta putea să respire singură, foarte puţin timp. Fără respiraţie artificială starea ei se agrava.

— Cum ţi se pare personalul medical ? Are vreo speranţă ?

— Starea bolnavei e staţionară deocamdată, însă acest „statu quo" e totuşi periculos.

Torkel mi-a spus de asemenea că nu l-au lăsat în pace telefoanele.

— Pretextul e Mai, spuse el plictisit, dar de fapt fiecare vorbeşte numai de propria persoană.

M-am întrebat de ce nu scurtează convorbirile.

— Dacă oamenii au timp să pălăvrăgească, de ce n-aş avea şi eu timp să-i ascult ? În orice caz, n-am ceva mai bun de făcut acum. Mă înspăimînt însă cînd văd că unii oameni sînt în stare să-şi dezvăluie toate tainele şi să se spovedească la urechea unui necunoscut.

— Probabil că o fac numai în faţa unui necunoscut, zisei.

Cel mai des şi mai mult vorbise Karin Hakansson. Nu a mai pomenit de defectele fostului ei soţ. În schimb, a forfecat şi bîrfit pe cei din familia lui, şi mai ales pe mama şi pe a doua lui nevastă.

— Auzi cum mi-a prezentat-o Karin pe fosta ei soacră, se miră Torkel : „Baba asta a fost căsătorită de trei ori şi a avut o mie de amanţi. Acum, de vreo zece ani, a căzut bolnavă de cancer şi doctorii i-au scos ma-

melele și i-au curățat stomacul. După asta, s-a mai potolit... bănuiesc eu."

— Și ce ne interesează pe noi toate astea? l-am întrerupt pe Torkel.

— Mi-am pus aceeași întrebare.

*

Într-o seară, am descoperit o rană la mîna lui dreaptă. Torkel zîmbea oarecum jenat:

— În sfîrșit, i-am descoperit pe Borgmani într-o locuință dărăpănată și murdară. Nu voiau să lase pe nimeni să intre. Am spus că sînt de la Întreprinderea de electricitate și numai așa am reușit. Mi-a deschis ușa o femeie înaltă și voluminoasă cît o sobă de teracotă. Mi-a spus mai întîi că soțul ei nu este acasă, dar auzisem vorbă și n-am crezut. În sfîrșit, l-am găsit ascuns în dulap. Era un individ slab, prăpădit, mic de stat, de vreo șaizeci de ani. N-am mai văzut un om ca ăsta care să semene aidoma cu un șobolan. Cînd am început să-i pun niște întrebări, a izbucnit în plîns, ca un copil, și mi-a spus că nu e prea sănătos, fiindcă l-au atacat niște huligani și l-au lovit, în cap. Cam aceleași baliverne cu care umblase la Mai și la Biroul avocaților.

Torkel continuă:

— Pe urmă, i-am strîns cu ușa, să-mi povestească ceva în legătură cu Mai, și iată ce mi-au îndrugat: Mai le pusese condiția să repare apartamentul. „Fata e o drăcoaică", au sărit cu vorba amîndoi. După ce s-au mutat în casă, fata i-a terorizat cu apeluri telefonice și cu scrisori murdare. El n-a schimbat broasca de la ușă, bineînțeles, și nici n-a intervenit să se dea alt număr de telefon... Ca să înceteze cu minciunile astea sfruntate, le-am arătat o pagină din cartea de telefon, unde figurau cu vechiul lor număr de aparat. Cînd le-am spus că au cerut să se dea același număr la noua adresă, pe numele Mai Hakannson, femeia Borgman a început să plîngă. Mi s-au jeluit că sînt urmăriți și de poliție și de procuratură, și toate astea numai din cauza acestei fete rele, care i-a reclamat pe nedrept. În timp ce ea trăncănea, el a încercat să mă atace din spate. Atunci l-am

pocnit. Pentru moment, am fost mulțumit, dar cred că a fost o greșeală din partea mea. Ar fi fost mai bine dacă Borgmanii mă credeau reprezentantul unui organ oficiai.

— Le-ai spus că Mai e în spital ?

— Sigur că da. Și le-am spus că, în cazul cînd moare Mai, atunci vor fi amîndoi arestați și acuzați de toate presiunile și mizeriile care au îndemnat-o pe fată să ia această hotărîre desperată. După fraza asta de rechizitoriu, am plecat.

Mai tîrziu, l-am întrebat pe Torkel dacă putuse să deseneze ceva în ziua aceea. A dat din cap în semn de „nu", cum avea obiceiul, însă nu mi s-a mai părut că se rușinează de inactivitatea lui, ca mai înainte

— N-aș fi om, dacă m-aș putea gîndi la mizgălelile mele în aceste zile.

Răsfoia neglijent schițele și le trîntea, ca și cum îi făcuseră cine știe ce rău.

— Zi și noapte să umbli prin casă, să gîndești și iar să gîndești ! Ce se întîmpla, dacă nu eram atît de egoist ? Avusesem destul timp ca să pot afla ceva. De ce am fost atît de indiferent față de soarta acestei fete nefericite ? Zece minute, poate, un sfert de oră înainte de... De ce n-am intrat în camera ei imediat ?

Îmi venea să-l bat. Am strigat la el :

— Ajunge cu fantasmagoriile tale ! Mi-ai împuiat urechile cu întrebările astea neroade, în fiecare seară ! Înțelege odată că totul este așa cum este, că regretele nu ajută la nimic. Degeaba te omori cu gîndul : dacă ar fi fost așa și pe dincolo...

Lui Torkel i se zbîrlise părul. Expresia figurii lui era fioroasă.

— Ești atît de geloasă, încît nu mă lași nici să mă gîndesc la ea ! Știu că doreai din tot sufletul ca eu să nu fi ajuns niciodată să-i mai dau vreun ajutor.

— Ești nebun !

El mă întrerupse :

— Degeaba urli ! Te cunosc destul de bine. Nu vrei să recunoști, nici față de tine însăți, că dorești din fundul sufletului tău infect, vulgar, monstruos, să nu se mai trezească niciodată fata asta...

Am vrut să-i scot ochii cu unghiile. De-abia m-am abținut. Lui Torkel i se tăiase respirația și cred că nu mai vedea nimic în fața ochilor :

— Iartă-mă... nu mai știu ce spun.

După cîteva clipe, reluă :

— Fata stătea acolo, pe pat, cu un geamăt înfundat, de ajutor... Ea știa bine că se poate bizui pe ajutorul meu. Este însă prea mîndră, prea temătoare, are o fire foarte delicată. Nu a apelat la mine niciodată. Chiar a respins ajutorul meu... Cînd mă gîndesc că stăteam ca un nesimțit în camera mea, cu mîzgălelile mele... fără să-mi dau silința să pricep rugămințile ei fără cuvinte...

Era o atmosferă grea. Nu mă așteptam să-l văd pe Torkel în halul acela. Mergea prea departe. Era un exces de zel pe care nu îl înțelegeam. Încercam să-l conving că ar fi mai bine să ieșim puțin în oraș : la un teatru, la un film, la un concert, sau să bem o sticlă de vin.

— Omul are nevoie și de o schimbare de decor...

Torkel bătu cu palma în masă :

— Să nu-ți treacă prin cap cumva că aș putea să mă îndepărtez de telefonul ăsta mai mult de cinci pași!

— Dacă continui în felul acesta, ești tot atît de nebun ca mama ei ! am strigat. Nu înțeleg de ce te simți tu vinovat cu ceva...

Torkel mă rugă să încalec pe mătura mea și să pier din ochii lui. L-am lăsat în pace și am șters-o.

*

Cu două minute înainte de prînz, fata de la centrala telefonică a întreprinderii m-a anunțat că mă așteaptă un domn. Era Torkel. Aproape că mi-a trecut supărarea. Nu dormisem toată noaptea, frămîntată de gînduri. Acuzația lui Torkel că eram geloasă nu mă atingea prea mult. Mă jignise însă profund, considerîndu-mă atît de rea, încît să nu fi dorit însănătoșirea lui Mai. Încercam să-l iert. Era extrem de tulburat, aproape distrus. Nu mai putea să se stăpînească. M-a întrebat dacă vroiam să luăm împreună masa de prînz undeva. N-am putut să-l refuz.

— Am chemat spitalul azi-dimineață, îmi spuse el. Am avut șansa să stau de vorbă cu șeful secției. Mai are acum niște spasme pe care ei le tratează cu tranchilizante. Acestea însă au ca efect paralizarea reflexelor. Dovadă că fata nu mai poate să respire aproape deloc. Doctorul mi-a spus clar : „Este tînără, e adevărat, dar organismul e foarte slăbit. Pulsul este la limită și dacă mai scade încă puțin..."

Torkel se uita cu dezgust în farfuria lui, în timp ce eu aproape mă rușinam de pofta mea de mîncare. El puse pe masă niște giuvaeruri :

— Inelul bunicii... șaizeci de coroane.

Inelul era de aur masiv, cu pietre montate. Solitarul putea fi un mic diamant, dar nu cred că era.

— Pe aceste două a luat în total treizeci, zise Torkel arătînd două inele subțiri de aur.

La unul era montat un topaz, la celălalt o piatră albastră, probabil un safir.

— Un lănțișor aproape la fel cu ăsta am dat fiicei mele cînd a terminat școala, mărturisi Torkel. Aruncă lănțișorul pe masă, ca și cum i-ar fi ars mîna.

Îmi arătă apoi o brățară cu brelocuri : un cățel de aur, un cal, un hornar, o tobă, un papuc fermecat, un paianjen, patru ași, o perlă, o barcă și, în sfîrșit, o inimioară gravată cu litere și cifre :

— Toate lucrurile astea le-a amanetat Mai pentru două sute cincizeci și cinci de coroane, observă Torkel cu ciudă și adăugă printre dinți : Bătrînelul de la casa de amanet m-a sfătuit să nu mă mai amestec în treburile domnișoarei Hakansson și mi-a sups : „Acum o să-și ia nimfa înapoi odoarele ei, pentru o dobîndă de nimic. Cînd mai are nevoie de droguri, vine iar la noi... Dacă nici o casă de amanet nu-i primește mărunțișurile, atunci poate să și le vîndă pe stradă și nu ia mai mult de cîteva zeci de coroane". „Realitatea e mult mai crudă, i-am spus eu, însă ne trebuie două ore ca să-ți povestesc și n-am timp nici eu, nici dumneata. Vreau numai să știi că proprietara bijuteriilor este internată în spital în stare desperată. A încercat să se omoare. A făcut, biata fată, toate încercările, și s-a dus și la părinții ei s-o ajute, iar cînd n-a mai găsit sprijin

nici la aceştia, şi-a pierdut orice speranţă". Ştii ce mi-a răspuns bătrînul? Îţi reproduc textual: „De unde şi pînă unde s-o ajute alţii, cînd şi părinţii nu mai vroiau să ştie de ea? Eu făceam la fel, dacă aveam o fată care ducea o viaţă păcătoasă ca podoaba asta de fată". După această predică, m-a măsurat compătimitor, ca şi cum aş fi fost un ţăran neştiutor şi naiv, care picase în Capitală într-un mediu corupt, de ticăloşi şi de toxicomani. Mi s-a făcut silă şi am plecat.

Deşi mă despărţea de Torkel numai tăblia unei mese, totuşi distanţa pînă la el mi se părea imensă. El nu-mi fusese niciodată atît de străin.

— Bătrînul de la casa de amanet a făcut nişte observaţii nu lipsite de adevăr, am remarcat eu.

— Ce vrei să zici cu asta?

— Părerea pe care şi-a făcut-o despre Mai nu diferă de aceea pe care şi-o fac oamenii în general. Cam toţi gîndesc la fel: un caz de toxicomanie.

— Ce prostii vorbeşti! a sărit Torkel ca ars. Nu m-aş fi aşteptat din partea ta...

L-am rugat să se stăpînească. Persoanele de la mesele vecine şi-au întors capetele spre noi.

— Aş vrea să nu fiu greşit înţeleasă, Torkel. Ştim şi unul şi celălalt că Mai aparţine unei alte categorii. Am auzit amîndoi cînd doctorul a declarat că ea nu e gravidă şi că nu a folosit stupefiante. Ei bine, acest lucru nu-l mai ştie nimeni în afară de noi doi. Oraşul e plin de tineri şi de tinere care se droghează masiv. Cînd o desperată ca Mai încearcă să-şi ia zilele, în felul cum a făcut ea, desigur că nouă din zece oameni cred că e un caz din cele comune şi nu...

— Adevăraţii oameni ar trebui să înţeleagă că aici e un caz din zece, m-a întrerupt Torkel.

— Dar cîţi oameni o cunosc pe Mai?

— Bătrînul de la amaneturi a văzut-o de multe ori.

— Oamenii, de obicei, nu-şi pun imaginaţia şi judecata la contribuţie şi merg în aprecierile lor pe linia cea mai comodă. Dealtfel, e şi greu de cunoscut un om. Cine poate şti cum este Mai, în realitate? Eu mărturisesc că nu. Parcă tu o cunoşti? Cei care s-au oferit pînă acum să dea relaţii despre Mai au vorbit aproape numai despre ei.

— Unde vrei să ajungi ?

— La concluzia că tu trebuie să fii mai prudent în acțiunile și spusele tale. Foarte mulți oameni înțeleg lucrurile greșit. E adevărat că unii dintre ei o fac cu rea-voință, dar rezultatul este același. Și unii și alții, indiferent din ce cauză, înțeleg greșit, umblă cu zvonuri și bîrfesc în dreapta și-n stînga, uneori numai din nevoia de a-și alunga plictisul sau de a-și face de lucru.

Ar fi trebuit să precizez de care anume „înțelegere greșită" îmi era teamă mai mult. Speram că Torkel va sesiza. Eu însămi nu mă simțeam în stare să-i explic în cuvinte destul de clare și, totodată, convenabile pentru el.

Cînd a venit nota de plată, Torkel a schițat un gest de jenă :

— Iartă-mă că apelez... Vrei să plătești aici... pentru mine ? Și adăugă : Dacă nu te superi, te-aș ruga să-mi împrumuți cîteva zeci... Știi... casele de amanet mi-au golit buzunarele.

Nu mai vedeam și nu mai auzeam nimic limpede. Mă simțeam ca un butoi gol, care se rostogolește cu zgomot. Torkel schimba fețe-fețe. Am scotocit în geantă și am găsit niște hîrtii pe care le-am aruncat pe masă :

— Poftim ! Abia am putut să mă stăpînesc și i-am spus rece : Mie îmi plac oamenii cu inimă caldă și generoasă... Dar tu, cu inima ta asta mare, mergi prea departe, dacă nu-ți păstrezi nici cel puțin bani de masă !

Observația mea l-a pătruns atît de vizibil, încît mi se făcuse milă de el. Mă privea cu niște ochi mari și își mușca buzele.

— Ce-ai fi făcut în locul meu ? mă întrebă pe ton scăzut. Ai fost și tu de față, cînd tatăl ei n-a știut cum să scape mai repede de chitanțele de amanet.

Mă sileam să nu scap nici un cuvînt din ce spunea : Nu am întrebat-o pe mama ei, continuă Torkel. Știu că nu are bani. Am telefonat și la Högbergi. La început, bătrînul m-a întrebat foarte mirat : „Mai a avut nevoie de bani ? Dacă ea ne arăta puțină încredere și venea să ne ceară, ar fi primit".

„E de crezut", reflectam eu aducîndu-mi aminte de dialogul soților Högberg, interceptat prin telefon în

prima zi de la începerea investigațiilor : „Doar nu era o sumă importantă, spunea ea. De ce nu i-ai dat ?".

Torkel a continuat :

— Pe urmă, Högberg a început să îndruge vrute și nevrute, din care nu am înțeles mai nimic, în timp ce ea urla din spate, voind să știe cu cine vorbește. În sfîrșit, mi-a spus : „Putem să scoatem noi bijuteriile și să le păstrăm la noi, fiindcă în mîinile ei vor ajunge iar la casele de amanet, mai devreme sau mai tîrziu". „Lua-te-ar mama dracului !" i-am spus în gînd și am terminat cu el.

Torkel lăcrima. Făcu o pauză, apoi :

— Cînd am terminat cu casele de amanet, m-am gîndit că Mai are, totuși, o mamă și am chemat-o pe Karin Hakansson de la un telefon public. Mă așteptasem să se bucure că odoarele fiicăi-si au fost salvate. Ea mi-a spus numai : „De ce ați cheltuit atîția bani ? Puteați plăti numai o rată".

Torkel privi brățara și numără brelocurile :

— Inimioara de aur pe care e gravat „Mai 10/6 1951" a primit-o în ziua cînd a împlinit un an. Întrebînd-o pe Karin de la cine era, ea mi-a răspuns, plină de ciudă, că inimioara de aur era de la tatăl fetei. Pe urmă, mi-a vorbit despre inelul pe care l-a primit Mai de la bunica ei. „Fleacul ăsta de inel i l-a dat soacră-mea în ziua cînd a împlinit Mai douăzeci și unu de ani. Bătrîna nu s-a interesat niciodată de singura mea copilă. Nici nu-i trecea prin cap să-i cumpere și să-i dea vreo atenție. Inelul ăsta se găsea în maldărul ei de bijuterii și de podoabe de tot felul, că avea de-astea... de nu mai știa ce să facă cu ele ! Și așa se face că a avut și Mai parte de inelul ăsta".

Torkel băgă cele cîteva podoabe în punga de plastic și declară grav :

— După ce se trezește, i le dau. Nimeni în afară de mine nu trebuie să se amestece în treaba asta !

Am smuls blana din cuier cu atîta furie, încît s-a rupt o bucată din ea. Torkel veni după mine :

— Nu te supăra, te rog, îngăimă el cînd mă ajunse.

— Șterge-o și lasă-mă-n pace pentru totdeauna !

X

Iarna ataca orașul cu oștiri de zăpadă viscolită de-a lungul străzilor. Puzderie de fulgi zburători se învolburau în jurul felinarelor și a farurilor și se topeau în mîzga negricioasă de pe caldarîm.

Făceam lungi plimbări, obositoare, pînă mi se făcea milă de mine și ajungeam la desperare. Din cînd în cînd, treceam pe strada unde locuia Torkel. Odată, pe la unu din noapte, m-am oprit pe trotuarul de vizavi. Pe fațada mohorîtă, am văzut o singură fereastră luminată. Priveam spre ea, vorbind cu mine însămi : „E acolo... Și bine-înțeles e ocupat cu pasiența lui blestemată, care nu iese în vecii vecilor !“ Aș fi putut să intru într-o cabină de telefon și să-l sun, ca să-mi deschidă poarta. M-am abținut, din teama că nu mă primește. Mă așteptam să-și ia revanșa, deși el fusese acela care mă bănuise de o josnicie : aceea că speram să dispară Mai. Eram eu vinovată ? Atunci cînd am vrut să-l ajut și să-i plătesc chiria pentru atelier, el m-a refuzat categoric. Dar cînd și-a dat și ultimii ôre ca să scoată bijuteriile amanetate, atunci a găsit că sînt destul de bună ca să-i dau bani. Mulțumesc, nu, stimate domnule Torkel !

M-am înapoiat acasă.

Într-o seară, am fost în vizită la o prietenă. Fiul ei, în vîrstă de douăzeci de ani, locuia acolo. Avea o chică mare, cam neîngrijită, și profesa idei radicale. Era pornit împotriva întregii societăți, și mai ales împotriva indivizilor care trăiesc numai pentru propriul lor interes. Tînărul citea de preferință cărți de dezbatere a problemelor social-economice și pamflete la adresa burgheziei. Pînă una-alta, micul anarhist era întreținut de mama. Tînărul însă nu era prea consecvent cu principiile lui,

căci ştiuse să-şi ia un aparat de fotografiat care costa o mie de coroane şi un patefon stereo cu magnetofon, care costa patru mii, bineînţeles din banii mamei.

Fiica prietenei mele era căsătorită şi tocmai venise în vizită împreună cu soţul şi cu copilaşul ei. Ceva mai tîrziu, a apărut şi un sculptor din cercul lui Torkel. Am băut vin roşu şi am mîncat saleuri cu brînză. Mă dusesem acolo ca să mai uit de necazurile mele. Jurasem în faţa oglinzii că nu voi spune nici un cuvînt despre Torkel sau despre Mai.

Dintr-o dată, cum stăteam adîncită în fotoliul meu, am început să deapăn toată întîmplarea cu fata asta care încercase să-şi curme firul vieţii. Mă ascultau toţi fără să clipească.

— Nu e adevărat ! exclamă prietena mea. Aşa ceva nu se poate. Oameni atît de reci, atît de cruzi, nu există.

— Dacă aş fi citit într-o carte despre mizeria şi suferinţa omenească, l-aş fi acuzat pe scriitor de pesimism şi de fantezie morbidă, am zis eu.

Fiica începu să plîngă. Nu spuse nimic, dar îi curgeau lacrimile încet pe obrajii bucălaţi şi moi. După puţin timp, se linişti :

— Nu trebuie să fie lăsată pe mîna acestor monştri. Datoria noastră este s-o ajutăm, să-i arătăm prietenie.

Dacă Mai se va restabili, mă gîndeam, se va găsi atunci cineva care să-i poarte de grijă. Vreun individ care să o păzească bine, ca un animal gelos, să nu lase pe nimeni să se apropie de ea. Grija asta ar fi şi pentru mine o binefacere...

— Drama asta e tipic suedeză, interveni sculptorul, prietenul lui Torkel. Cred că nu mai există nicăieri oameni atît de indiferenţi unul faţă de celălalt.

— Sînt convins că drama asta e posibilă şi la Paris, şi în alte oraşe mari, unde oamenii sînt prea numeroşi pentru a putea să aibă grijă unul de altul.

Prietena mea a completat :

— Oameni neglijaţi şi părăsiţi se găsesc pretutindeni, draga mea. Cum a ajuns Mai în această situaţie, cînd are părinţi, colegi de serviciu, cunoştinţe ? Ruben are perfectă dreptate, făcu ea, arătînd spre sculptor.

Atunci tînărul cu chică și cu idei radicale își lăsă chitara pe pat, în camera lui, și apăru în pragul ușii :

— Societatea e de vină, nu-i așa ? începu el să-și desfășoare pledoaria. După ce a căutat să aducă argumente în sprijinul ideilor lui, ne-a privit de sus, cu superioritate.

— Nu sînt de părere că Mai este o victimă a întregii societăți, am replicat. Eu cred că este o victimă a indivizilor egoiști, reduși, răi care, din păcate, fac parte din societate. În relațiile lor cu Mai, și părinții, și Högbergii, și colega ei de la clinică s-au purtat ca niște ticăloși. Dacă îl iei însă pe fiecare în parte, pare să fie un om normal, cu funcția și cu aportul lui în societate. Karin Hakansson, mama, dacă minte cînd susține că e „secretară", își face totuși bine treaba ei de chelneriță. Face și impresia unei femei simțitoare dealtfel, ca atunci cînd a venit ca o desperată la spital, împreună cu amicul ei. Hakansson, tatăl, este șeful Serviciului personal la o întreprindere mare. Probabil că nu ar fi ajuns aici, dacă nu era un om capabil și muncitor. Högberg, de asemenea, a fost director general la o societate. Fiecare din toți ăștia, întîlniți pe stradă, în metrou, în autobuz, la o coadă, indiferent unde, face parte din mulțime și se comportă la fel cu tine și cu mine, lăsînd impresia unui om normal și cumsecade. Se vede că Mai este mult prea sensibilă și nu suficient de pregătită ca să se descurce în viață. Nu a putut să ia parte la praznicul acesta, unde fiecare mănîncă lacom, nu numai din porția lui, dar și din a altora. Și pe deasupra, atunci cînd era la mare strîmtoare, ea nu cerea sprijin de la nimeni. Credea că reușește singură.

Tînărul ideolog s-a ridicat din nou, sigur de sine :

— Fata asta e o jertfă pe altarul societății noastre de consum. Mecanismul ei blestemat s-a complicat și se complică din ce în ce. Treizeci la sută din membrii acestei societăți nu se mai pot întreține din salariul lor. Numai birocrații și tehnocrații sînt de vină !

Mama lui începu să rîdă :

— De unde-ai mai scos-o și pe asta ? Te-ai gîndit mult ?

— Să fiu al naibii dacă puștiul n-are dreptate ! sări sculptorul.

— Mulțumesc, Ruben. Văd că ești alături de mine cînd susțin că datoria tuturor este să lupte pentru cîștigarea unor drepturi egale, adică...

L-am întrerupt :

— Pentru Mai Hakansson a intrat în funcțiune organizația de asistență socială, în clipa cînd Torkel a ridicat receptorul să cheme Salvarea. Fata a murit de trei ori în cursul acestei sîmbete. Prima oară, cînd Torkel încerca s-o convingă pe pălăvrăgioaica de Högberg să lase telefonul liber. A doua oară, cînd o coborau cu targa pe scară, și a treia oară, cînd băieții de la Salvare au început să alerge de la poarta spitalului, ca să ajungă cît mai degrabă la camera de reanimare. Iată că Mai n-a murit, ci numai doarme. Societatea, cu instituțiile ei organizate, își face datoria...

— Torkel însă e un singur individ. El a fost primul care s-a ocupat de caz.

— Este adevărat. Dar el singur nu făcea nimic, dacă un organ al societății, în cazul acesta Salvarea nu ar fi intervenit de urgență.

Tînărul din pragul ușii mi se adresă :

— „Societatea, cu instituțiile ei organizate, își face datoria" ați spus dumneavoastră. Cine garantează că instituțiile societății procedează întotdeauna bine? De exemplu, domnișoara Mai este tratată acum ca să fie readusă la viață. Dar ea a dorit să moară. De ce nu s-a respectat dorința ei? Este viața ei și face cu ea ce vrea.

Sculptorul i-a ținut partea :

— Sigur. Este, într-un fel, o violare a integrității persoanei. De ce să forțezi pe cineva să trăiască cu orice chip, din moment ce nu a mai găsit nici un sens vieții și vrea s-o sfîrșească odată pentru totdeauna?

Tînăra mamă începu să-și alăpteze copilul și găseam că are o frumusețe de madonă. Impresia aceasta nu s-a șters, însă, deși am observat că purta pantaloni gen hippy, părul neîngrijit și pleoapele albastre.

— Ești sigură că a supt destul? întrebă mama-mare a copilului, prietena mea, cu o grijă care mi se păru nepotrivită cu chipul ei de femeie încă tînără și plină de viață.

— Uite, ce dolofan și ce dulce este ! își arătă mama odrasla rîzînd cu toată gura. Puneți mîna, dacă nu credeți.

Ruben se apropie de tatăl copilului și îi spuse contrariat :

— Lipsă de alimente în țara noastră ! Mi se pare ceva de basm.

Cu aceasta, discuția despre Mai a reînceput.

— Știm, din nenorocire, ce înseamnă „restricții", am spus eu. Oamenii din altă țară nici n-ar crede că se poate întîmpla la noi ceea ce s-a întîmplat cu Mai.

Tînărul cu chică mare s-a retras în camera lui. A încercat cîteva acorduri la chitară și pe urmă a dat drumul la magnetofon, să-l asculte pe Jimmy Hendrix.

*

Am chemat spitalul, dar nu mi s-a dat nici o informație. Britta Lindwall mi-a povestit ce a vorbit cu Karin Hakansson :

— Era aproape nebună de mustrări de conștiință. Striga fără încetare : „Mai trebuie să trăiască ! Mai nu poate să mă părăsească !". În timpul acestor crize de nervi, vărsa un torent de acuzații împotriva fostului ei soț și a rudelor lui, împroșcîndu-i cu venin.

Britta mi se păru cu adevărat tristă și mă gîndeam : Este o prietenie de care nici Mai, nici Britta, nu s-au folosit...

Nopțile mele de insomnie erau urmate de perioade de apatie sau de coșmaruri chinuitoare. Îmi reveneau în minte discuțiile cu Torkel despre iubire. El negase existența ei. Susținuse că altceva în afară de amorul sexual nu mai exista. În afară de contactul acela cald, profund, restul ar fi un meschin schimb de atenții și de promisiuni, în vederea unui eventual profit sau avantaj. Totul la un loc constituie un conglomerat de simțire plăcută, îmbietoare, din care nici un element nu e de neînlocuit.

Acum Torkel punea atîta suflet la salvarea unei ființe omenești, după cum vedeam cu nedumerire și aproape speriată, încît nu-l mai puteam socoti un egoist mărunt. În schimb, eu devenisem de-a dreptul josnică. Eram geloasă, plină de nervi, furioasă.

Îi găsisem mai multe vini, însă mi-am dat seama că nu erau întemeiate. Voisem să-i dau niște lecții de ceea ce înseamnă adevărată simțire, dar mă îndoiosasem de starea lui. Am început să am chiar un fel de respect pentru ceea ce făcea el...

Dar îi făcuse, oare, Torkel un real serviciu acestei fete, atunci cînd a găsit-o în pragul morții și i-a sărit în ajutor, singur și cu hotărîre, ca o excepție între sutele de indivizi care o lăsaseră în voia soartei ? Avea Mai un țel sau măcar o nădejde care s-o mai țină în viață ? Era greu de știut. La întrebarea dacă Mai luase o hotărîre pripită, nu se putea răspunde înainte de trezirea ei. Avea să găsească o lume mai bună decît aceea din care voise să plece ?

XI

Îmi era dor de Torkel. Totuşi, nu din această cauză, şi nici din aceea că mă căutase de cîteva ori, am sunat, în sfîrşit, la uşa lui. Eram convinsă că vizita mea va avea un efect tonic asupra lui, dîndu-i curaj să se ocupe în continuare de fata care se zbătea între viaţă şi moarte.

El se însenină, dar zîmbetul lui îmi era străin. „Sînt, probabil, o femeie oarecare în existenţa lui", îmi ziceam... Eu însă mă bucurasem din toată inima ori de cîte ori mă căutase acasă, cu toate că-l ştiam desperat şi cu gîndul numai la Mai şi la soarta ei. Abia acum înţelegeam că venea ca la o confidentă, nu ca la femeia iubită. N-avea unde să se ducă în altă parte.

Faptul nu mă mai impresiona. Era cumva sentimentul că Mai se va sfîrşi şi, o dată cu ea, întreaga poveste? Totul era nebulos în sufletul meu.

— Ce e cu ea? întrebai din baie, unde intrasem să scutur zăpada din păr şi de pe haina de blană.

Mă privi dintr-o parte. Avea de gînd să-mi facă o scenă? E adevărat că Torkel avea destule motive să se teamă de o nouă dezlănţuire a firii mele nestăpînite. Avusese prilejul s-o vadă şi atunci cînd fusese negru de supărare, neştiind dacă fata mai trăia, dar şi pe urmă, cînd părea fericit că sînt speranţe de scăpare.

Judecasem însă greşit privirea lui. Îi erau acum indiferente părerile mele în legătură cu noutăţile privitoare la Mai. Mi-a spus rece:

— Stă tot acolo, în pat. Cînd nu i se dau antispasmodice, atunci are crize puternice. Cînd i se dau, atunci se linişteşte, dar încep să dispară reflexele şi nu mai poate să respire. Spasmele sînt provocate de leziuni pe scoarţa cerebrală. Intoxicaţia a fost foarte puternică. Ieri l-am

întrebat pe doctor dacă nu rămîne cu vreo afecțiune la cap. Dar nimeni nu poate să știe nimic, atîta timp cît este în starea aceasta, încheie Torkel.

Încă nu desenase nimic. Coperta cărții era tot neterminată.

— Mi-a telefonat editorul și m-a scărmănat, îmi spuse. I-am ripostat că poate să mă și înjure, dacă își închipuie că asta e o metodă să mă facă să lucrez.

Masa de desen a lui Torkel era încărcată de praf. Pe masa stricată din camera domnișoarei erau întinse cărțile de joc pentru obișnuita lui pasiență. Maria Högberg îl chemase o singură dată. Ea a telefonat ca să se plîngă de Karin Hakansson, care își trimisese prietenul să-l ia pe Rex. Torkel adăugă :

— Femeile umblă cu fleacuri, în timp ce oamenii serioși sînt îngrijorați de finalul acestei drame. Karin o să-și facă de lucru cu Rex. Nici cîinele, cred eu, nu se simte bine la ea. Prietenul Karinei îl scoate pe Rex la plimbare de fiecare dată cînd vine în vizită, dar el nu se duce în fiecare zi. Mi se pare că s-a plictisit.

— Ne ducem să vedem cîinele, spusei. Sper că ne dă voie să-l plimbăm și noi cîte o oră, cel puțin, pe zi...

Mă gîndeam că și pentru Torkel ar fi o destindere și un motiv să mai iasă la aer.

Stockholmul era nemaipomenit de pitoresc după viforniță. Deși salubritatea lucrase la deszăpezirea orașului cu toate forțele : oameni, tractoare și pluguri, rămăseseră totuși cîteva străzi centrale cu nămeții neatinși, de un alb imaculat.

Torkel întrebă mai mult pentru el decît pentru mine :

— O fi văzut Mai vreodată orașul, așa cum îl vedem noi acum ? Atît de curat, atît de alb și de frumos ? Avusese, oare, timp să vadă ?

N-am putut să-i răspund. Întrebările lui mi-au dat mult de gîndit.

*

Karin Hakansson locuia la etajul patru, într-o casă mai veche din cartierul „Vasa". Am sunat, dar nu răs-

punse nimeni. Torkel a încercat de mai multe ori și pe urmă a început să bată în ușă.

S-au auzit mișcări.

— Cine e ? întrebă un glas de femeie.

Torkel spuse numele lui. Cîinele a început să latre tare, auzindu-i vocea.

— Am vorbit cu dumneavoastră la telefon ca să-l duc pe Rex la plimbare.

— Sînt atît de prost îmbrăcată ...

— Vă promit să nu fiu indiscret, replică Torkel, apropiindu-și gura de ușă.

Cîinele scheuna și lătra fără întrerupere. În sfîrșit, se deschise ușa.

— Intrați, dacă insistați atît, spuse femeia cu un glas stins.

Cînd ușa s-a deschis de tot, Karin m-a observat. Torkel a apucat să intre și am intrat și eu imediat. Cîinele se gudura frenetic. Cu toată vîrsta lui de zece ani, Rex se rostogolea ca un cățeluș la picioarele lui Torkel, se ridica să-l lingă pe față, scheuna și iar se rostogolea. Între timp, Torkel a spus cine eram eu și nu a uitat să adauge :

— Ea știe despre Mai tot atît cît și mine. Prietena mea a fost prezentă de la început.

— Credeți că fata mea se mai trezește ? mă întrebă. Se luptă cu moartea de aproape trei săptămîni. De foarte mult timp ... Sau poate nu ! Nu-i așa ?

Răspunsul meu întîrzia. Karin își înfipse ghearele în blana mea și mă scutura :

— Spuneți-mi ce credeți... Nu vă temeți să-mi spuneți adevărul. Vreau adevărul ! Am fost silită să rezist în viață la orice adevăr. Iar peste o clipă : Credeți cumva că moare ? Dacă îmi spuneți că moare Mai, atunci nu știu ce sînt în stare să vă fac !

— Liniștește-te ! îi spuse Torkel cu o voce blîndă, calmă. Stai jos puțin, te rog să încerci.

Femeia mi-a dat drumul și s-a așezat pe patul ei răvășit.

— Am stat aici tot timpul, spuse ea. Îi tremura mîna cu care își aduna părul de pe frunte. Altceva nu pot. Nu

mănînc, nu dorm, stau numai și privesc la telefonul ăsta. Cînd sună, sar în sus ca o nebună.

Îmi aduceam aminte de apariția ei la spital. În acea sîmbătă seară fusese bine îmbrăcată și fardată. Acum arăta ca o sperietoare. Contrastul era izbitor. Purta pe umeri un pulover care acoperea jumătate din brațele ei slabe și palide. Picioarele subțirele erau pline de varice și de sub cămașa de noapte largă se iveau la fiecare mișcare sînii moi, diformi, spînzurați de coaste.

Pe masă și pe un scaun se aflau scrumiere pline pînă la refuz. Pe jos, mucuri de țigări, chibrituri arse, scrum. Peste tot zăceau vase nespălate. Sub pat, o mulțime de sticle de bere goale. Camera mirosea îngrozitor a murdărie de cîine și a fum acru de tutun.

— Să deschidem puțin fereastra? o întrebă Torkel.

— O nu, vă rog, nu! Nu mai rezist deloc la curent.

— Rex vrea să iasă afară, zisei. Între timp, îmi dați voie să vă pregătesc ceva de mîncare.

— Nu vreau să mănînc... Nu pot să mănînc, nu mai vreau... Cînd se face Mai sănătoasă... atunci.

— Dar e posibil să mai dureze, interveni Torkel. Trebuie să-ți păstrezi puterea pînă atunci.

Karin bătu cu pumnul fără energie și se jelui:

— Ce fac eu cu puterea, cînd Mai doarme? Cînd fetița mea se trezește, să vezi atunci ce putere am! Dacă nu, atunci nu mai vreau nimic, nici să mănînc, nici să mă odihnesc. Vreau să mor și să fiu băgată în aceeași groapă cu Mai.

Torkel începu să aranjeze lanțul cîinelui, care se agita de nerăbdare. Karin Hakansson vroia să mai stăm cu ea — după cum am înțeles — și de aceea vorbea cu desperare, se tînguia, se văita, la început cu o voce moale, caldă, înduioșătoare, mai ales pentru urechile unui bărbat. Numai că bărbatul trebuia să fie și orb. Deodată, femeia schimba tonul fără nici o provocare din afară:

— Lua-l-ar dracu pe Hakansson! striga ea. Fostul meu soț e un animal. Și el și rudele lui. Dă în fiecare seară cel puțin un telefon la spital, să se spună că are grijă de Mai. Da'cine-l cunoaște bine pe tip, cum îl cunosc eu, știe cîte parale face. Vrea să arate că-i tată

bun... Tot e bine măcar că telefonează. Pe urmă mă cheamă și pe mine și îmi spune ce e pe-acolo, că eu nu mai am curajul să-ntreb, nu mai am, nu am, nu am! Mi-e groază să n-aud ceva rău, că nu mai știu ce fac... El trebuia să-mi dea un telefon. De ce întîrzie? Cît e ceasul?

— Șapte și treizeci și cinci de minute, îi spuse Torkel.

— Mi-a promis că mă cheamă la șapte și jumătate fix. Ori a uitat, ori e un program la televiziune, ori a rămas pur și simplu la masă... Nu știți cum mănîncă el! De ce nu mă sună mizerabilul? urla femeia din pat.

A luat apoi aparatul și a format un număr, dar nu a răspuns nimeni.

— O fi la teatru sau la cinema, striga furioasă Karin, cu ochii injectați și înconjurați de cearcăne negre. Sau la o ședință... la o ședință! repeta ea. Cînd fiica lui, singura mea copilă, e între viață și moarte!

A schimbat tonul și l-a întrebat pe Torkel dacă auzise ceva de la clinica stomatologică.

— De mai bine de-o săptămînă, nu mai știu nimic.

— I-au găsit înlocuitoare?

— Cred că nu încă.

Karin începu să rîdă:

— Îmi pare bine. Mă bucur. Ticăloșii de-acolo n-au să găsească niciodată pe nimeni în locul fetiței mele. Acum are ocazie Lena Jonsson să vadă cît face Mai, cu toate că tot timpul a bîrfit-o, săracuța de ea! Afurisita asta de Jonsson e silită acum să facă toate corvezile, să curețe cu mîna ei toate murdăriile, toate. Nici nu merită altceva vrăjitoarea asta, cu gura ei pocită și blestemată, care a împins-o pe Mai la moarte. Ah, ce mă bucur că n-au să găsească pe nimeni s-o înlocuiască!

Karin rîdea ca o dementă. Accesul de ilaritate mi se părea mai nesuferit decît orice manifestare a ei. Hohotul acela sinistru și privirea ei m-au făcut să mă uit spre ieșire, căutînd o scăpare. Deodată, începu să plîngă, strigînd:

— Poate nu-mi telefonează fiindcă a aflat ceva rău și nu vrea să-mi spună.

Ea a format din nou un număr de telefon, însă nici de data aceasta nu a răspuns nimeni. Stătea nemișcată, cu

ochii holbați în gol. I-a scăpat receptorul din mînă și noroc de Torkel, care l-a prins înainte de a cădea pe jos și l-a pus pe furcă. Ea continuă :

— Mă gîndeam azi-noapte că iau prea multe comprimate, o grămadă de calmante de-astea, ca să dorm... Dar parcă pot să dorm ? Mai iau încă una, și iarăși iau, dar degeaba, nu mă prinde somnul. Stau aici trează pe pat și mă omoară gîndurile. Să știți că dacă moare Mai, atunci trebuie să fie numai crini albi pe mormîntul ei. Nimic altceva decît crini albi.

A plîns un timp pe tăcute. Deodată, s-a repezit la telefon, a făcut un număr și s-a adresat pe un ton aspru :

— Vreau să vorbesc cu soacră-mea !

După ce obținu legătura, continuă, aprinzîndu-și o țigară :

— Eu sînt. L-am chemat de o mie de ori, dar n-am dat de el. Mi-a promis că mă sună după ce vorbește cu spitalul. E tot așa de neglijent și de neserios cum îl știu... E o canalie ! E un...

Karin a ascultat cîteva momente, după care i s-a strîmbat gura într-un rînjet :

— Ce zici ? Scoți din priză ? Îmi spui mie „scot telefonul din priză, că nu vrem să fim deranjați" ? Asta faci cînd aștepți vești despre Mai, cînd e vorba de viața ei ? Oameni sînteți voi ? Animale !... Te-a chemat pe tine ? Cînd ? Ce ți-a spus ? Ce-au spus cei de la spital ?... Aha ! spuse pe un ton leșinat.

Mă uitam la tendoanele îngroșate de pe gîtul lui Torkel. Karin s-a urcat în pat cu receptorul în mînă, dar după o clipă s-a dat jos :

— Va să zică... neschimbată... reproduse ea răspunsul. Am înțeles : neschimbată. Nimeni nu știe să spună altceva... Și ție a putut să-ți dea telefon, dar mie, mama fetei, nici nu s-a gîndit.

Ascultă puțin timp și sări nervoasă.

— Poftim ? Ai necazuri cu bătăturile și ai fost azi la doctor ? Poți să ai bătături pe tot trupul, că eu te dau dracului, cînd Mai este acolo unde este, cînd de durere nu pot nici să mănînc, nici să dorm, cînd copilul meu este în agonie... Știi ce înseamnă să-ți fie copilul iubit în ghearele morții ?

Trînti receptorul şi continuă să turuie :

— Maimuţa asta bătrînă ! Auzi ? Bătături ! Sînt nişte indivizi de ăştia mai nesimţitori decît stînca şi reci ca sloiul de gheaţă. Nu simt nimic, nu suferă deloc, merg înainte în viaţă, călcînd totul în picioare, fără să le pese de alţii...

Rex zgîria uşa cu ghearele.

— Trebuie să plecăm, zise Torkel.

Karin părea desperată. Făcu încă o încercare să ne mai ţină pe loc, povestind întîmplări din copilăria fiicei ei :

— Acum îmi par amintiri frumoase ! zise ea cu obrajii scăldaţi în lacrimi şi încercînd să zîmbească. Chiar şi cînd îmi aduc aminte de certurile noastre. Mai seamănă foarte mult cu tatăl ei. Am văzut ce mult îi seamănă, mai cu seamă cînd vroia să mi se urce în cap şi să facă pe stăpîna casei. De asta n-am răbdat-o, şi atunci a ieşit ceartă şi bătaie. Nu prea des... numai din cînd în cînd. Cu toate astea, acum sînt amintiri frumoase.

Cînd a înţeles că trebuie să plecăm neapărat, Karin a încercat să se liniştească :

— Dacă vreţi să aveţi grijă de Rex, atunci puteţi să-l ţineţi cîteva zile. Domnule Torkel şi doamnă, îmi face chiar plăcere să ştiu că Rex este pe mîini bune. Dar Högbergii... N-am putut să fiu liniştită nici o secundă, cînd ştiam că săracul cîine, pe care îl iubeşte aşa de mult Mai, stătea în casa lor ca un animal părăsit. Dacă aş fi sănătoasă, m-aş duce cu prietenul meu acolo, ca să-l aducem acasă pe Rex. M-aş bucura şi eu de mutra lor caraghioasă cînd le vom lua cîinele.

După ce-am ieşit, Torkel mi-a spus :

— De fapt, nu e cazul să ţină acum un cîine şi adăugă : sărmana femeie ! Făcu o pauză. Cu toate astea, are ceva atrăgător.

— Atrăgător ! Nu cred că e un cuvînt potrivit pentru ea.

— N-o cunoşti, replică Torkel.

— Dacă nu mă-nşel, am văzut-o şi unul şi celălalt tot de atîtea ori.

— Da... însă eu am vorbit la telefon cu ea de o sută de ori. N-am mai vrut să-i amintesc lui Torkel cele spuse

chiar de el că madam Hakansson „aiurează tot timpul și bate cîmpii“ la telefon. N-am avut nici interesul și nici puterea să-l contrazic.

Orașul părea supranatural de frumos. Zăpada era așternută ca un giulgiu alb, peste tot. Ninsese liniștit și se răspîndise uniform, iar gerul făcea nămeții scînteietori. Copacii erau împodobiți ca într-o feerie. Strălucirea multicoloră a reclamelor cu neon completau aspectul sărbătoresc al străzii.

Torkel dădu glas unui gînd:

— Aș fi vrut să vadă și Mai visul acesta frumos!

XII

Într-o seară, Torkel mi-a arătat o înștiințare, prin care Mai era invitată la o consfătuire, la serviciul „Drepturile locatarilor" de la Primărie.

— O fi ceva important ?

— „Stabilirea chiriei de bază", am citit eu pe hîrtia primită.

— Dar dacă mai este ceva ? Ar trebui să se ducă cineva la această convocare în locul ei. O rudă sau cineva mai apropiat.

— Dă un telefon părinților.

— Am și dat. Mama m-a îndreptat spre tată, și tatăl spre ea. Karin nu vrea să iasă din camera ei, iar el are o petrecere la sora lui, în aceeași seară.

— Dar Högbergii ?

— Nu mi-a răspuns nimeni.

— Încearcă din nou.

Torkel a încercat și i-a răspuns Ludvig. După ce a aflat despre ce era vorba, el a bolborosit ceva, din care am putut deslușI următoarele :

— Mai a fost ca un copil în casa noastră. Am făcut totul pentru ea. O s-o ajutăm și de data asta. Dacă vreți, aduceți-mi hîrtia și am să mă interesez eu de chestiune.

Am auzit apoi cum s-a răstit Maria Högberg la bărbatul ei :

— Cu ce fel de promisiuni umbli acum, Ludvig ? Despre ce e vorba ?

El i-a răspuns enervat și a încheiat convorbirea, înainte de a rosti obișnuita formulă de politețe. Torkel mi se adresă cu un ton glumeț :

— Högberg mi-a promis că face „totul pentru Mai". Crezi că promisiunea lui va fi aprobată de matroană ?

Rex stătea tolănit în pat direct pe cearşaful alb. Ori de cîte ori auzea numele de „Mai", animalul clipea.

— Este păcat, am spus eu, că prietenul ăsta nu poate să vorbească şi că nu umblă în două picioare ! El ar ajuta-o dezinteresant pe Mai.

— Desigur, aprobă Torkel, mîngîind capul mare al cîinelui.

Animalul mi-a aruncat o privire suspicioasă, dar nu era nici pe departe monstrul care m-a îngrozit la prima vizită. Îmi dădeam seama, totuşi, că trebuia să mai treacă mult timp pînă ce Rex să mă lase ca să mă apropii de el. Torkel se adresă cîinelui :

— Chiar dacă ai avea o muiere cicălitoare acasă sau ai fi invitat la o mie de petreceri, tu le-ai lăsa pe toate şi ai ajuta-o pe Mai. Nu-i aşa, Rex ?

*

Ne-am dus seara la Gara Centrală, să facem copii fotografice de pe actele fetei. Într-un colţ din holul cel mare era instalat un automat de copiat, care funcţiona cu monede. Am făcut o fotocopie de pe contractul de închiriere şi una de pe scrisoarea prin care părinţii cedau fetei drepturile lor de locaţiune. După ce aparatul ne-a înghiţit monezile şi a început să toarcă pisiceşte, Torkel a făcut remarca :

— Clauza asta a contractului mi se pare inacceptabilă : „Apartamentul se predă în starea actuală şi nu poate face obiectul unei subînchirieri sau al unui schimb de locuinţă. Chiria se va plăti cu anticipaţie şi va putea fi majorată fără nici o înştiinţare prealabilă din partea proprietarului".

Călători şi indivizi fără ocupaţie se vînturau pe sub bolţile holului. Două mucoase se strîmbau de rîs în cabina automatului de vizavi, unde se fotografiau în poziţii obscene. Scările rulante făceau un zgomot enervant. Lîngă casetele pentru bagaje de mînă stăteau grupuri de ipochimeni dubioşi. Ne simţeam priviţi, ca şi cum figurile noastre nu erau deloc potrivite acolo la ora aceea. Am simţit o uşurare cînd a ieşit ultima copie din automat şi am putut să plecăm.

A doua zi, am făcut o vizită Högbergilor, care mai întîi au părut surprinşi, chiar deranjaţi. Ea schimba

fețe-fețe, căznindu-se să-și ascundă acreala sub un zîmbet dulce, iar el ne-a privit de sus, mai înainte să se hotărască pentru o mască binevoitoare.

Amîndoi, unul după altul, ne-au cerut vești despre Mai, pretinzînd că luaseră și ei destule informații, chiar amănunțite, de la spital. Torkel le răspundea cu aerul că le dă toate relațiile, dar nu le spunea mai nimic.

— Tuburile cu barbiturice, începu Maria Högberg, dar bărbatul ei o întrerupse.

— Te rog să nu vorbești nimic despre asta.

— Cred că vă înșelați, totuși, spunînd că numele meu a fost scris într-o rețetă, insistă ea. Dumneavoastră sînteți singurul care ați spus așa ceva. Ați citit greșit, desigur. Nici la spital, nici la poliție, nu se știe nimic despre mine în legătură cu cazul Mai. M-a asigurat un nepot care e maior la secția a cincea. În privința doctorului de la Hedemora... au trecut mulți ani de cînd mi-a dat o rețetă.

Bărbatul a întrerupt-o din nou și ne-a întrebat :

— Ce face madam Hakansson ? E tot atît de astenică ?

— Ea e o doamnă care privește lucrurile foarte serios, răspunse Torkel.

— Nu știu cît de serios privește soarta fiicei ei, dar știu că a avut ideea să ne trimită un individ necioplit care ne-a luat cîinele de aici. Cineva trebuie să aibă grijă de Rex și mă tem că n-o să-i meargă tocmai bine în garsoniera ei.

— Aș ! Din contra ! protestă nevastă-sa, săgetîndu-l cu ochii ei mari și expresivi, care străluceau de răutate : În garsoniera ei, Rex a scăpat de chinul să mai stea legat ore în șir pe stradă în fața unor „știm-foarte-precis-ce-fel-de-bodegi". Dealtfel, nu cred că din milă pentru animal ne-a lipsit madam Hakansson de bucuria de a-l avea pe Rex la noi.

A devenit dintr-o dată veselă și ne-a mărturisit că Ludvig avea mai mult timp disponibil pentru persoana ei, după plecarea lui Rex din casă. După aceea, i-a judecat aspru pe părinții fetei, iar despre Lena Jonsson de la clinica stomatologică a spus :

— Sînt convinsă că este vinovată de gestul desperat pe care l-a făcut Mai. Cu Lena sînt prietenă din timpul

școlii și cunosc bine caracterul ei. Îmi închipui că a fost un război crîncen împotriva nervilor bietei Mai...

— Îmi pare rău că fata era atît de tăcută și de modestă, a spus Högberg. Am fi putut s-o ajutăm și cu bani și cu alte lucruri, dar ea n-a vrut niciodată să spună deschis...

— Și familia Borgmann! l-a întrerupt Maria Högberg. Perechea asta are vina cea mai grea în tragedia sărmanei Mai. Am și avertizat-o, dealtfel... Am simțit eu că sînt niște criminali. Dar Mai nu ne ascultă niciodată pe noi. Cînd, în sfîrșit, s-a convins din experiența proprie, atunci a fost prea tîrziu.

Apartamentul soților Högberg era destul de luminos, însă mobila mi s-a părut învechită și neconfortabilă. Peste tot, praf și dezordine. La bucătărie, chiuveta era plină de vase nespălate. Mi-am dat seama că Högbergii aveau neapărată nevoie de cineva care să-i ajute în gospodărie și i-am întrebat dacă apelau la femeile de la „Servicii domestice" din cartier, cînd aveau nevoie.

Maria Högberg făcu ochii mari și răspunse :

— Dragă domnișoară, știți cîți bani cer astea pentru ora de muncă ? Și nici nu știu să lucreze. Trebuie să le supraveghezi de la început pînă la sfîrșit.

Nici unul dintre ei nu îngăduia celuilalt să vorbească prea mult. Soțul o întrerupse :

— Mica Mai este, mi se pare, o ființă urmărită de ghinioane. I se întîmplă niște lucruri de necrezut. De exemplu, în primăvara trecută, în ziua cînd și-a luat salariul pe o lună, și-a pierdut portofelul, cu bani și cu legitimații cu tot. Am trimis-o înapoi, pe unde umblase, a întrebat în dreapta și-n stînga, dar degeaba. Altădată, cînd s-a dus la serviciu cu bicicleta, ca să nu cheltuiască bani cu autobuzul, și-a lăsat bicicleta în stradă, fără să o lege cu lanț, și bineînțeles că n-a mai găsit-o.

— Ar trebui să fie ajutată și îndrumată, zise Torkel. Încă nu e pregătită pentru a se descurca ea singură în societatea noastră.

— Chiar asta am vrut s-o învățăm. Dar ea are mîndria ei, e foarte mîndră ! N-a vrut niciodată să ne asculte. De exemplu, în toamna aceasta, după ce a stat cîteva săptămîni în apartamentul ei, a căpătat curaj și a avut și

îndrăzneala să strige la noi. Ne-a predat cheile, zicînd, ca o naivă ce este, că se descurcă singură.

Nu mi-a plăcut deloc privirea pe care i-a aruncat-o lui Torkel. Pupilele mici ale ochilor lui de un albastru spălăcit şi sclerotica foarte iritată voiau parcă să spună: „Ştim cu toţii cum s-a terminat experienţa asta". Era pregătit să-şi dezvolte subiectul, dar nevastă-sa a intervenit:

— Fusesem cu Mai pe la magazinele generale o zi întreagă, şi ştiţi şi dumneavoastră situaţia mea. În orice caz, este datoria fiecărui om sănătos să ne dea ajutor, nouă, invalizilor, nu-i aşa? Se întîmplă foarte des să am nevoie de ajutor, cînd urc sau cobor cu scaunul meu scările sau merg cu autobuzul, şi e normal ca Mai să ceară sprijinul trecătorilor. Nu pot să-i cer fetei să umble singură cu căruciorul şi să-l ducă peste tot, e greu pentru ea! Nu-i aşa? Cu toate că Mai e tare ca un cal. Dar ea e şi foarte curioasă. Îmi spunea de multe ori că îi este ruşine să oprească oamenii şi să-i roage s-o ajute. Asta n-am înţeles, pentru că nu s-a întîmplat aproape niciodată ca să refuze cineva sprijinul. Din contra, toţi par bucuroşi cînd au ocazia să facă ceva pentru un om nefericit. I-am spus domnişoarei Mai: „De fapt, tu nu vrei să ai grijă de mine. Vrei să umbli prin oraş fără nici o treabă, de capul tău!". Şi i-am mai spus: „Asta-i mulţumirea pentru tot ce-ai avut de la mine şi casa mea?

— Poate că morala dumneavoastră nu i-a plăcut, spuse Torkel.

— Se poate... adevărul este uneori greu de suportat. Şi, din ziua aceea, duduia şi-a băgat în cap să se mute de la noi în locuinţa ei, cu ideea că se descurcă singură, dar rezultatul...

Fostul director general o întrerupse din nou: Interesul dumneavoastră pentru sărmana Mai merită toată lauda, deşi nu prea vă înţeleg... Făcu o pauză. Privirea lui îmi era şi mai nesuferită.

— Aş vrea să spun, continuă el, că mi se pare cam ciudat faptul că tocmai dumneavoastră, chiriaşul ei, în orice caz un străin, aţi avut atîta timp să vă ocupaţi de acest caz.

— Am intrat involuntar în acest labirint, fiindcă am găsit-o pe Mai în comă și am însoțit-o pînă la spital, zise Torkel. De aceea, mi se pare că procedez omenește dacă mă interesez mai departe de drama ei.

Maria Högberg suspină :

— Numai de-am putea ști cauza acestei nenorociri !

Torkel s-a uitat la soții Högberg, și la unul și la celălalt. Se lăsase o tăcere apăsătoare. Spre uimirea mea, el spuse :

— Mai e gravidă.

Lui Ludvig Högberg i s-a tăiat respirația. Fața lui masivă se întunecă. Femeia începu să răsufle repede și superficial. Mi s-a părut că ochii ei albaștri, ca de copil, i se rostogolesc în cap ca niște bile colorate.

— Ludvig ! țipă ea ca o sirenă de alarmă.

Bărbatul tresări :

— Dar eu am prevăzut de mult. Am spus de nu știu cîte ori că fata asta...

— Taci din gură ! N-ai voie s-o vorbești de rău pe sărmana copilă, care... poate că în această clipă e pe moarte.

Ludvig a continuat, totuși :

— Ei au forțat-o să avorteze prima oară, cînd era atît de bolnavă și a fost dusă la spital în ultima clipă... Dar asta e o chestiune familială. Ori tatăl, ori fiul e vinovat. În orice caz, au amîndoi o mare răspundere.

S-a oprit și ne-a privit. S-a uitat iarăși pe sub sprîncene la Torkel și l-a întrebat : Iertați-mă,... cum vă numiți ?

Torkel i-a spus numele fictiv de la adresa lui, cu care Maria Högberg i se adresase, dealtfel, tot timpul.

— Cei de la spital vă cunosc parcă sub alt nume.

— Desigur că n-au înțeles bine, replică Torkel cu un zîmbet rece.

— Se poate... eventual. Moluștele de-acolo nu mi s-au părut deloc istețe.

În sfîrșit, Torkel i-a dat legitimațiile fetei și fotocopiile de pe acte.

— Dă-mi-le ! porunci matroana, apropiindu-și cărucior de Högberg. El s-a depărtat, lăsînd-o cu mîna întinsă.

— Lasă-mă-n pace să citesc !

În acest timp, noi ne îndreptam spre ieşire.

— Mulţumesc pentru amabilitate, a găsit să spună Ludvig Högberg. Şi n-aveţi nici o grijă. Actele şi problemele fetei sînt pe mîini bune.

— Nu vă deranjez dacă telefonez după aceea ? Aş vrea să ştiu ce-aţi făcut.

— Sigur că da. Aşteptăm telefonul dumneavoastră, s-a silit Högberg să fie amabil, dar zîmbetul lui leşinat a pierit îndată.

Le-am mulţumit şi am plecat.

— Evrica ! exclamă Torkel cînd am ajuns jos, în stradă.

— Şiretlicul tău a prins formidabil, zisei. Azi am făcut nişte paşi mari. Sărmana Mai ! . . . Sărmana copilă, care n-a putut să se apere ! Dar şi tu, dragă, ai înotat în ape primejdioase. Ochii cu care te privea Ludvig Högberg m-au neliniştit. El ar putea să-ţi facă vreo neplăcere.

— Noi să ne îngrijim de ziua de azi. . . Ce-o fi mîine. . .

Lăsa să se înţeleagă că nu-i păsa, dar nu l-am crezut. Prin hotărîrea de divorţ, Torkel era obligat să plătească întreţinerea fostei lui soţii, atît timp cît aceasta nu se recăsătorea. Ea trăise cu un bărbat şi pînă la divorţ, însă Torkel nu a putut să dovedească acest lucru în faţa instanţei. Femeia a continuat să stea cu prietenul ei, pe care de fapt îl avea de şase ani, dar nu s-a măritat cu el. Torkel a plătit tot timpul întreţinerea copiilor, însă „cucoanei altuia“ nu i-a dat din ambiţie nici o coroană. El ar fi putut să sesizeze procuratura şi să introducă o acţiune pentru revizuirea hotărîrii de divorţ, însă detesta procesele. Îi ura pe avocaţi încă din timpul divorţului şi nu vroia să mai aibă de-a face cu ei. A fost pentru mine o ştire de senzaţie cînd mi-a spus că a stat de vorbă cu nişte jurişti pentru chestiuni în legătură cu Mai. „Încă o dovadă de cît de mult interes şi atenţie îi acordă acestei fete !“ reflectam eu cu amărăciune. Aversiunea lui Torkel împotriva instanţelor judiciare şi fiscale avea aceeaşi sursă ca a celei împotriva avocaţilor. În timpul divorţului, avusese sentimentul că este trădat de toţi şi că societatea îl elimină din rîndurile ei. Suma stabilită de instanţa de judecată ca pensie alimentară a copiilor era fixă, dar cea

pentru întreținerea fostei soții trebuia să oscileze în funcție de venitul lui. După părerea lui Torkel, era foarte greu să-și poată întemeia un nou cămin în asemenea condiții. „Sînt dat afară din societate", mi-a spus el. „Sînt forțat să fiu un vagabond. Am să rămîn vagabond, fiindcă astfel dorește societatea". Ca pictor nu era ieșit din comun, după părerea mea. E adevărat că stăpînea meșteșugul, dar tablourile lui păreau niște vase frumoase fără conținut. Ca grafician, era mai priceput și știa să creeze o atmosferă interesantă în lucrările lui. Era foarte solicitat ca ilustrator de carte. El însă nu vroia să lucreze mai mult și să cîștige prea mulți bani. Nu dorea să atragă atenția organelor fiscale. A ridicat totuși prețul la lucrările ilustrare a cărților și la coperți. Vindea tablouri ocazional pe la cunoscuți ai lui sau la cunoștințe ale prietenilor. I s-a propus să facă o expoziție, dar a refuzat. Într-un fel, Torkel se găsea într-o situație similară cu cea a lui Borgmann. Se ascundea de fisc și de organele judiciare și din această cauză locuia la Mai sub un nume fictiv. Eu eram singura care îi știam adresa. Incognito-ul lui funcționase pînă în momentul cînd a declarat singur la spital și la organele de poliție numele adevărat. Inițiativă care putea să-l coste, dar n-a avut altceva de făcut în situația aceea. Știa că birocrația funcționează cu întîrzierea ei organică și că informația care îl descoperea era sortită să rămînă mai curînd în vrafurile de hîrtii. Singurul fapt care îl neliniștea era atitudinea fostului director general Högberg, a cărui privire perfidă îl arăta în pe un individ în stare să facă un denunț.

— Am înțeles că Mai, am zis eu, a fost, în menajul Högberg fată în casă, și îngrijitoare sanitară, și damă de companie, și de toate fără nici un salariu. N-ai văzut că amîndoi au avut aerul că se apără tot timpul împotriva unor acuzații pe care nimeni nu li le-a adus ?

Torkel spuse cu sarcasm :

— Într-o zi, undeva, cîndva ... de-aș avea chef să desenez, aș face o lucrare cu tema „Egoismul".

Rex ne-a primit cu mare bucurie și Torkel l-a scos imediat la plimbare. Între timp, am pregătit masa. La înapoiere, Torkel mi-a spus supărat :

— Nu-mi convin deloc aluziile că aş fi avut ceva cu Mai. Îşi imaginează unii că tocmai din această cauză mă ocup de problemele ei.

— Deh !... Idealismul şi omenia nu prea sînt luate în seamă şi preţuite cum se cuvine. Nu m-am putut abţine să adaug : E şi greu de crezut că mai pot fi astăzi asemenea caractere !

Torkel mă privi drept în ochi. La un moment dat, bărbatul şi cîinele semănau parcă unul cu altul, aşa cum stăteau amîndoi pe patul cu aşternut alb al fetei. Bărbatul era nepieptănat şi ciufulit. Privirea lui tristă avea ceva din aceea a cîinelui. Animalul mi se păru foarte vioi, inteligent, cu o expresie omenească.

— La început, n-am avut altceva decît un simţămînt de omenie, de milă pentru Mai. După aceea... mult mai mult, mărturisi Torkel pe un ton ferm.

N-am putut să scot nici o vorbă. Doar să dau din cap. Se părea că nici nu-l interesa efectul ce-l produsese accesul lui de sinceritate. „Adevărul este uneori greu de suportat", spusese Maria Högberg.

Dar adevărul poate să facă şi curăţenie, ca o baie de acid. Îmi era ruşine de felul cum mă comportasem cu cîteva săptămîni în urmă, dar n-am putut să-i cer scuze. Am continuat să-l secundez însă la investigaţiile în legătură cu Mai şi încercam să mă acomodez cu situaţia. N-am făcut nici o promisiune formală. În orice caz, Torkel era convins că sînt la post. Simţeam, dealtfel, că îi era indiferent ce făceam. Dacă rămînea fără ajutorul meu, el continua şi singur. „Să ne îngrijim de ziua de azi", spusese Torkel. Fraza suna grandilocvent, ca un vers de epopee eroicomică.

Am făcut o vizită la clinică, dar nu ca pacientă. M-am prezentat în calitate de „asistentă psihiatră" la spital şi am spus aceeaşi minciună pe care o spusese Torkel lui Högberg :

— Mai Hakansson e gravidă.

O vedeam pe Lena Jonsson de aproape şi eram atentă la ochi ei. Erau ca oţelul, pătrunzători şi reci, exact cum îi descrisese Torkel, cam nepotriviţi pentru chipul ei. Senzaţia de dezgust s-a completat bine cu obrajii ei umflaţi şi cu cărnurile grase de sub halat. Mă gîndeam că, dacă aş

fi fost obligată să fac serviciu cu ea, m-ar fi obsedat privirea ei chiar şi noaptea, în somn. Se uita fix, cu buzele strînse, la şefii ei, dentiştii. Dentistul cel tînăr, mic de statură, rotofel, cu umeri înguşti, nu şi-a schimbat deloc fizionomia, dar parcă dispăru ceva din siguranţa lui. Cel în vîrstă păru serios îngrijorat.

— Biata copilă! Să păţească una ca asta! Ne-a vorbit de mai multe ori despre prietenul ei bătrîn, pensionarul cu soţia paralizată. Am bănuit eu ceva, dar nu mă aşteptam să ajungă pînă aici.

Fiul lui dispăru discret din cameră. Mi-am răsfoit caietul de însemnări.

— În cazuri de acestea, am spus eu, trebuie să cercetăm şi să stabilim împrejurările şi complexul psiho-fizic al pacienţilor.

— Se înţelege, încercă să zîmbească Lena Jonsson. Psihiatrii au în vedere toate faptele care explică boala... abaterea de la normal.

— Exact. Şi acesta e motivul pentru care vă rog să-mi răspundeţi la nişte întrebări.

— Cred că domnişoara Jonsson poate să răspundă mai precis decît mine, a opinat dentistul în etate. Dînsa şi domnişoara Hakansson sînt prietene foarte bune. Îşi cunosc toate intimităţile. Nu vă supăraţi dacă mă retrag.

A ieşit din cabinet, fără să mai aştepte răspunsul meu.

Lena Jonsson şi-a început declaraţiile, afirmînd că ceea ce a făcut Mai a produs tuturor o adîncă impresie şi tulburare. Apoi a adăugat:

— Mai Hakansson ar fi avut nevoie de asistenţă psihiatrică începînd de la ultima ei încercare de sinucidere. A fost o mare greşeală că i s-a dat drumul din spital atunci, fără să se ia măsuri de vindecare completă.

— Cum a fost atunci?

— Ah! Mai a fost foarte deprimată. Nu se plîngea de nimeni şi de nimic, dar din discuţii am aflat că bunicul ei era foarte zgîrcit şi că se purta urît cu ea. N-o mai putea suferi în locuinţa lui. I-am dat o tabletă de „Meprobamat". Puţin mai tîrziu, a venit la mine după încă una, spunînd că se simţea „atît de fericită"... Un medic pe care îl cunosc i-a dat o reţetă pentru o sută de comprimate. Pe urmă, am văzut eu că am făcut o mare prostie,

dar nu mi-ar fi trecut prin cap vreodată ideea absurdă că ea le va înghiți o dată pe toate.

Părea cam stingherită și citeam o teamă în privirea ei de gheață. Am clătinat capul binevoitoare și i-am zîmbit, spre a o face să meargă mai departe :

— Sigur că nu. Cine și-ar fi putut închipui așa ceva ?

— De neînchipuit dar Mai a fost în stare ! Bunicul ei a găsit-o. A fost internată în spital, îngrijită și după vreo trei zile s-a trezit. La cîtva timp după aceea, am întrebat-o : „De ce ai făcut prostia asta ?“ „Am vrut să fiu fericită“, mi-a răspuns. „Pentru ce a trebuit să înghiți tot flaconul ?“ Replica ei a fost spontană : „Eram fericită după un comprimat și mi-am zis dacă le consum pe toate, voi fi de o sută de ori mai fericită“. Ce poți să spui despre un om care trece prin viață cu o astfel de logică ? mă întrebă asistenta medicală.

— Ceva nu e cum trebuie.

— Exact. Dacă vreți să știți, sărmana Mai *era* o depresivă.

Întrebuința imperfectul, am observat, ca și cum Mai nu mai exista. Mi-am adus aminte de ceva și am pus altă întrebare :

— Ați afirmat „ultima ei încercare de sinucidere“. Asta înseamnă că a mai fost cel puțin una.

— Cine poate să știe ? rosti cu o voce blîndă.

Am întors o foaie din caietul meu de note și am întrebat-o :

— Știu că lucra mult și cu tragere de inimă la familia Högberg. Era bine plătită ?

Lena Jonsson a izbucnit în rîs :

— O nu . . . deloc. Nici cu împrumut nu putea să ia de la ei măcar cîteva zeci de coroane.Știu acest lucru, fiindcă venea la mine de multe ori ca s-o ajut. Mi-aduc aminte că, într-o dimineață, Mai avea nevoie de patruzeci de coroane. Ceruse de la mama ei, dar dînsa nu putea să-i dea nimic pînă seara. Atunci, ea i-a telefonat lui Högberg, chiar de la aparatul ăsta, așa că am auzit tot. „Mama o să-mi dea banî deseară“, i-a spus Mai aproape plîngînd. Se isprăvise hrana cîinelui și Mai nu mai putea să ia pe datorie de la negustor, fiindcă nu plătise datoria veche. Högberg i-a răspuns foarte aspru : „N-avem în-

credere în pălăvrăgelile tale!" Atunci am ajutat-o eu, așa cum v-am spus. Și aceasta nu a fost singura dată.

Respiră adînc și continuă :

— Sînt, însă datoare să vă spun că Mai era o risipitoare. Dacă avea ceva bani, îi cheltuia cu cea mai mare ușurință. Odată, de exemplu, și-a cumpărat un fular. Foarte frumos, ce-i drept, dar, costase totuși opt coroane, și îmi aduc aminte că i-am spus : „Te plîngeai că nu prea ai bani, dragă Mai. De ce ai cumpărat fularul ăsta ?". Știți ce mi-a răspuns ? Vă redau aproape cuvînt cu cuvînt : „Am plătit toate datoriile și am rămas cu puțini bani. N-am putut să rezist să nu-mi cumpăr un lucru frumos, la care să privesc cu mare plăcere".

— Emoționant ! am exclamat.

— Da, foarte emoționant, dar și teribil de naiv, nu-i așa ?

I-am întins o cursă, întrebînd-o dacă Mai i-a mărturisit ceva în legătură cu plecarea ei din clinica stomatologică. Desigur că nu mă așteptam la un răspuns sincer și chiar așa s-au petrecut lucrurile. Lena Jonsson a început să înșire pe masă cărțile, dar unele cu fața în jos. Ezită o clipă înainte de a începe :

— E adevărat că Mai ne-a spus că vrea să plece de la noi, din cauză că e prost plătită. Atunci, șefii și cu mine am hotărît să-i mărim salariul și i-am promis mai multe ore libere. Am făcut această sforțare să-i înțelegem situația, cu toate că cei din generația noastră, crescuți în disciplină și în respect absolut față de șefi, este greu să admită că fetele din ziua de azi nu vor să muncească cum trebuie și să stea seara pînă tîrziu, de cîteva ori pe săptămînă.

— Cînd i-ați comunicat domnișoarei Hakansson hotărîrea dumneavoastră ?

— Am vorbit prietenește cu ea vinerea trecută sau joi... nu știu precis. În orice caz, a luat cunoștință și s-a bucurat foarte mult. Vreau să spun că este exclus să fi fost vreo supărare în legătură cu clinica noastră, care s-o facă să-și ia zilele sîmbătă dimineața.

— A făcut numai o încercare... să nu uităm că pacienta trăiește.

— Ce spun doctorii ? Se vindecă sau... ?

Am observat iarăşi o licărire stranie în ochii Lenei Jonsson. Puteam s-o încolţesc cu toate întrebările posibile, dar am lăsat-o în pace. M-am ridicat să-i spun:

— Medicii au constatat că starea ei e gravă, dar nu desperată.

— Graviditatea... cine a constatat-o? A spus ceva Mai?

— Mă iertaţi că nu pot să spun mai mult. Se păstrează secretul în vederea cercetărilor, am replicat. Am vorbit deja prea mult şi prea deschis, cînd v-am comunicat faptul la început.

Am ţinut să-i atrag atenţia:

— Toată convorbirea noastră trebuie să rămînă între noi, domnişoară Jonsson.

— Sigur că da, am înţeles.

Eram aproape sigură că nu va tăcea. Era suficient să ia legătura cu Maria Högberg şi în trei minute se ştia deja rolul jucat de mine. Nu mi-am bătut capul să ştiu ce urmări avea să aibă înscenarea mea.. Important era faptul că aflasem tot ce mă interesa în acel loc. A semăna neliniştе printre răuvoitori este un procedeu care dă uneori bune rezultate.

Coborînd scara de la clinică, mă gîndeam că am descoperit încă o persoană care face tot ce-i posibil să scape de remuşcări.

XIII

În seara aceea, Torkel îmi părea complet distrus. I-am pus întrebarea obișnuită.

— Nu, nu, îmi răspunse el. Starea ei e neschimbată. Karin Hakansson mi-a dat un telefon care m-a enervat grozav. Ea a primit prin poștă azi, de la Högberg, toate actele fetei. Hodorogul ăsta de fost director general n-a făcut nimic la ședința de la secția „Drepturile chiriașilor".

— Ședința s-a ținut ieri ?

— Da.

— Am fost de față cînd a promis că rezolvă el chestiunea. Poate că nu l-a lăsat nevastă-sa să iasă din casă ca să nu se abată pe la bodegă.

— Asta-i o simplă bănuială. Cred că este o cu totul altă cauză. Un prilej întîrziat, dar potrivit, ca să se răzbune pe cineva. Îți aduci aminte de mulțimea de cărți poștale și de vederi pe care le-am găsit la Mai ? Felul cum erau formulate salutările dovedea un sentiment de dragoste. Ai văzut pe urmă ce cap a făcut Högberg cînd am spus că Mai e însărcinată ? Ar fi putut, cel puțin, să-mi dea un telefon sau să-mi trimită actele înapoi, ca să pot interveni eu la timp.

— I-ai telefonat ?

Torkel a dat afirmativ din cap :

— M-am mărginit să-l întreb de rezultatul ședinței. Hodorogul mi-a spus, după multe ocoluri, că doamna Karin Hakansson l-a convins că este mai bine dacă se ocupă ea, ca mamă, de „interesele copilei". Aceeași Karin Hakansson mi-a mărturisit, însă, că actele trimise de Högberg, fără nici o scrisoare explicativă de însoțire, au picat ca ploaia din cer senin.

— Högbergii s-au comportat josnic, făcui observația.

— Şi se mai plîng tot timpul. Torkel se apucă de cap : Numai eu sînt de vină. Am fost un prost. De ce ne-am dus la Högbergi ? Trebuia să fi făcut eu treaba asta de la bun început. Puteam să mă duc eu la şedinţă, cu o delegaţie improvizată.

— Te rog să nu-ţi distrugi nervii şi din cauza asta.

Se uită posomorît departe, fără să-mi răspundă. Puţin mai tîrziu, el reluă :

— Mai este ceva. Trebuie să plătesc în curînd chiria.

— De unde ?

— Eu dau trei sute, răspunse Torkel încurcat. Trebuie însă să mai fac rost de diferenţa pînă la cinci.

— O locuinţă în Stockholm înseamnă un capital. Indiferent dacă Mai trăieşte sau moare, rudele trebuie să se îngrijească de apartament, dacă vor ca acesta să rămînă în mîna familiei.

Torkel a pus mîna pe telefon şi a chemat-o pe Karin, iar eu m-am aşezat alături ca să ascult convorbirea, după un obicei urît pe care mi-l făcusem.

— Aş vrea să plătesc chiria ei imediat, dar n-am bani, răspunse ea. Am întrerupt legăturile cu toţi prietenii mei. În situaţia asta, nu pot nici măcar să mă gîndesc la zilele frumoase petrecute. Aş fi putut să cer o sumă cu împrumut... Întreabă-l pe tatăl ei, că el are bani cu duiumul. Este normal să arate cu faptele, nu numai cu gura, dacă vrea să facă într-adevăr ceva pentru copila lui şi nu se mulţumeşte numai cu telefoanele la spital, de nu ştiu cîte ori pe zi, aşa cum se laudă la mine, de-i deranjează mereu pe cei de-acolo în treburile lor, şi are pretenţia că-l consider un om de mare omenie, care ia parte la nenorocirea fetei...

Torkel asculta cu o răbdare nemaipomenită tirada ei fără sfîrşit. Mi s-a părut o veşnicie, pînă cînd s-a eliberat telefonul şi am putut să-l chemăm pe Hakansson.

Vocea lui veselă răsună puternic în cameră :

— Aha ! Dumneavoastră sînteţi. Ce mai faceţi ? Numai bine, sper...

— Mulţumesc de întrebare.

— Azi nu am aflat nimic de Mai, tună în receptor Hakansson. Încă n-am avut timp să telefonez. Dar cred că situaţia e neschimbată.

Torkel îl informă despre chiria care trebuia să fie plătită. Vocea bărbătească, sonoră, a lui Hakansson, se transformă subit în una prăpădită. A trecut un timp record pînă cînd omul de la capătul firului şi-a regăsit graiul :

— Mi-aţi spus că Mai are o sută zece coroane în geantă, zise el în sfîrşit. Atunci trebuie încă nouăzeci. Reuşi să exprime cifra asta cu greu, de parcă era una enormă.

— M-am folosit de suma aceasta, ca să scot lucrurile amanetate, i-a zis Torkel. Am mai vorbit despre asta... Cred că vă amîntiţi.

Urmă o altă pauză penibilă.

— Aş putea să vă trimit un cec prin poştă, se hotărî Hakansson în cele din urmă, dar... şi iar se opri : am o treabă în cartierul dumneavoastră peste o oră. Aş putea să vă fac o vizită şi să vă dau banii personal. Poate însă că nu aveţi timp în seara asta... că aveţi vreun program... ştiu eu ?

— N-am nimic. Stau acasă tot timpul, toată seara, îl asigură Torkel, abia stăpînindu-se să nu sară pe pereţi.

— Aha ! am înţeles. Bine... nu-i nimic. Am să vă fac o vizită.

Torkel îşi scutură capul şi puse receptorul pe furcă. Ne uitam unul la altul, fără să ne spunem vreun cuvînt.

După o jumătate de oră, cîinele începu să latre, apropiindu-se de uşă. I se zbîrlise părul de pe spinare.

— Treci la locul tău ! îi ordonă Torkel.

Rex se retrase în colţul lui, dar continua să se uite cu vrăjmăşie.

Hakansson intră. Şi el şi Rex nutreau aceeaşi antipatie, unul faţă de celălalt. După ce a traversat holul şi a intrat în cameră, Hakansson s-a simţit în siguranţă. Şi-a reluat aerul lui jovial, de om împăcat cu viaţa, aşa cum l-am văzut prima oară.

— E rău cu Mai, începu fără introducere sau diplomaţie. Cred că mama ei nici nu bănuieşte starea fetei. În orice caz, Karin nu trebuie să ştie nimic. Rîse încet : credeţi-mă că îmi este groază de înmormîntare. Va fi inevitabil atunci să mă întîlnesc cu Karin şi pot să mă

aştept la orice, chiar şi la bătaie. Karin aruncă toată vina pe capul meu. O cunosc eu... Ştiu ce poate cînd îi vin istericalele.

Torkel se silea să pară calm, însă ochii îl trădau în momentul cînd spuse :

— Evident că numai aparatele o ajută să trăiască. Am vorbit însă ieri cu medicul-şef al secţiei, care mi-a spus că, deşi situaţia e încă destul de gravă, s-au ivit totuşi nişte semne de ameliorare. Spasmele nu mai sînt atît de puternice.

— Foarte frumos din partea lor că sînt optimişti, a zis Hakansson. Eu am vorbit cu o soră din spital, care e rudă cu soţia, cu actuala mea soţie, bineînţeles. Are mare experienţă şi a cunoscut multe cazuri din acestea de comă îndelungată. Vin oameni cu accidente de circulaţie, de exemplu, care dorm luni întregi, dar sînt salvaţi pînă la urmă. Ei prezintă şansa că organismul lor nu e intoxicat cu otrăvuri. În cazul fetei mele, doctorii pot face să o ţină în viaţă prin mijloacele tehnice de reanimare, dar nu prea mult timp, căci inima cedează. Rezervele ei de forţă sînt insuficiente, atunci cînd organismul trebuie să lupte şi împotriva toxinelor şi împotriva efectului pe care îl au antispasmodicele, acelea care, de fapt, îi amortizează reflexele. Astea mi le-a explicat dînsa, şi mai spunea că sînt rare cazurile cînd cei intoxicaţi scapă cu viaţă după un somn atît de lung.

S-a oprit deodată şi ne-a întrebat dacă poate să telefoneze : Trebuie să chem spitalul. I-am promis Karinei ultimele ştiri şi înnebuneşte dacă nu i le dau la timp.

L-am lăsat singur. Torkel s-a aşezat jos lîngă Rex. El a mîngîiat cîinele şi l-a alintat cu aceleaşi cuvinte pe care i le spunea Mai. Auzeam vocea lui Hakansson din cealaltă cameră :

— Vorbiţi despre aceeaşi pacientă ? întrebă el nervos.

Am avut impresia că s-a întîmplat ceva, urmărind în acelaşi timp privirea lui Torkel. Hakansson a ascultat o clipă. Torkel îi apucă mîna. Dacă individul cu care vorbeşte la telefon nu reuşeşte să se facă înţeles mai curînd, atunci Torkel va începe să urle, mă gîndeam eu.

— Aha! exclamă Hakansson. Fata a respirat fără ajutor toată ziua. Spasmele... aproape au dispărut? Veşti bune! Vă mulţumesc.

Ne privirăm unul pe altul. Hakansson nu a fost nici prea surprins, nici prea bine dispus. El s-a comportat ca de obicei:

— Sînt obligat să-i telefonez şi mamei ei, a spus el.

L-am auzit cum a vorbit cu Karin, punînd-o la curent. După cîteva minute a pus receptorul jos. Un zîmbet dispreţuitor i se plimbă pe figură:

— Karin este atît de impresionată! Urlă de fericire!

— Se vede, în orice caz, o ameliorare... Nu-i aşa?

— Hm! Aşa s-ar părea. Cei de la spital nu sînt prea convinşi că pacienta ajunge să se pună pe picioare. Apoi, după o pauză: mama şi fiica nu seamănă deloc la înfăţişare, dar la suflet parcă-s gemene. Din cauza asta n-au putut să se înţeleagă şi să trăiască în pace niciodată.. Să te ferească sfîntul de Mai, cînd o apucă dracii! De-aia mi se par cam exagerate acum crizele de desperare ale Karinei.

Hakansson şi-a scos portofelul şi a început să răstoiască nişte bilete de bancă. Cred că a fost o adevărată nenorocire pentru el să se despartă de o sută de coroane.

— Două sute îmi lipsesc, îi aminti Torkel.

— Dumneavoastră aveţi, însă, bijuteriile ei, obiectă Hakansson. Nu sînt prea valoroase, dar fac în orice caz o sută zece coroane, cît aţi găsit în geantă. Vă păstraţi lucrurile sau le vindeţi. Cum vreţi dumneavoastră. Trebuie însă să înţelegem un lucru, adăugă el: Dacă Mai rămîne paralitică pentru restul vieţii, sau alienată mintal, sau mută, sau neputincioasă, să nu-şi ţină udul şi treaba mare, atunci e mai bine să nu se trezească niciodată.

Torkel ripostă cu un accent de ironie:

— Dumneavoastră aveţi un punct de vedere foarte practic!

Cu o grijă demonstrativ exagerată, a scos o hîrtie de zece coroane şi a făcut un schimb cu biletul de o sută al lui Hakansson. Bărbatul părea nepreocupat. După ce a băgat, însă, portofelul în buzunar, şi-a descărcat sufletul:

— Astăzi a fost ce-a fost. Dar ştiţi că eu nu mă angajez să plătesc chiria pentru Mai de azi înainte. Mai cu

seamă că eu sau rudele mele nu avem nici o şansă să ocupăm acest apartament. Karin rămîne aici după legile în vigoare, afară de cazul cînd proprietarul reuşeşte să-l elibereze ca să facă speculă.

Hakansson a plecat. Rex s-a cuminţit, în sfîrşit, lungindu-se pe plapuma lui. Am intrat în bucătărie. Torkel a schiţat gestul să vină după mine, dar s-a răzgîndit şi a intrat în camera fetei.

Nu era încă timpul de culcare şi începuse să mă pasioneze toată treaba asta. Torkel stătea lîngă fereastră, privind jos, în stradă. M-am apropiat de el. Zăpada de pe acoperişurile vecine arunca reflexe albăstrii. Luna ne privea ca un ochi plin de ură din cerul întunecos.

— Cum te simţi ?

— Ca în paradis ! spuse Torkel după o clipă de reflecţie şi adăugă : Mai are acum în geantă două sute de coroane. În momentul cînd fata va avea nevoie de lucrurile din geantă, va găsi şi banii ei neatinşi.

La ferestrele caselor de vizavi se aprindeau şi se stingeau luminile. Oamenii îşi vedeau de treburile lor. Cu toate că nu ne despărţeau de ei decît vreo douăzeci de metri, păreau totuşi că aparţin unei alte lumi, în care fiinţele sînt foarte fericite. Cîţiva tineri şi tinere trecură ţipînd şi rîzînd printre maşinile parcate lîngă trotuar. O bătrînă se plimba cu doi cîini, care umblau ca nişte dihanii păroase pe lîngă picioarele ei. Îmi căutam cuvintele şi vorbeam încet, de teamă să nu pierd o singură nuanţă sau să exagerez ceva :

— Cred că îţi dai seama ce fel de întreprindere ai început. Faci sacrificii mai multe decît oricine pentru fata asta. I-ai salvat viaţa... după cum sperăm.

— Gestul ăsta e firesc la orice om. Nu ? m-a mustrat cu fineţe Torkel.

— Da, la orice om cu nervii întregi, cu măsură... Dar tu nu te-ai oprit unde trebuie. Ai început să faci ordine în treburile ei, i-ai scos lucrurile de la amanet, i-ai plătit amenda pentru contravenţie la circulaţie, nota de telefon, şi acum vrei să-i plăteşti şi chiria !

Torkel m-a întrerupt :

— Partea proastă este că am rămas fără bani. Trebuie acum să mă-mprumut la tine, dar îţi restitui pînă

la ultima coroană, cînd am să-ncep să desenez. Dacă crezi că sînt absurd că iau bani de la tine ca să dau altei femei, poți să-mi spui. Te rog. Am și alte surse.

I-am răspuns pe tonul cel mai calm posibil :

— Nu e chestia de bani în sine. Despre asta cred că ești și tu lămurit că nu vei mai primi nici o coroană înapoi. Sînt aproape sigură că nu-ți va spune nimeni nici un „mulțumesc".

— Astea nu sînt noutăți pentru mine. Știu că mă comport ca un naiv, ca un idealist rămas în urmă, că nu fac corp comun cu ceilalți oameni socotiți normali și aceasta e marea mea greșeală, după unii. Știu că pot să fiu acuzat de încălcare a legii, pentru că am scos bijuteriile amanetate de Mai. Tatăl fetei și restul lumii rîd, probabil, de mine și zic că sînt un prost că îi plătesc chiria, că îi hrănesc cîinele și sacrific tot timpul meu să o apăr de mizerabili și de profitori. Dar nu mă interesează deloc părerile altora. Mă doare în fund de ei și de cei care rîd de mine. Am început să merg pe calea asta și vreau să merg mai departe, atît de departe cît va fi nevoie să o ajut pe Mai. Ai înțeles?

— Sper că da. Sper că ai înțeles și tu că sînt de partea ta.

— Îți mulțumesc, rosti cu un ton aproape solemn.

Iar eu gîndeam : „Sper că nu ai înțeles cum te-ai demascat în fața mea și în fața lumii".

El m-a luat în brațe, dar nu din prietenie. A fost un gest de mulțumire cvasioficial. În acel moment, îmi trecea prin cap că el putea tot atît de bine s-o ia în brațe pe Lena Jonsson, dacă se întîmpla să-i vorbească și ea cu duhul blîndeții, ca mine.

XIV

Şi în prima seară şi în a doua Torkel a fost liniştit şi chiar bine dispus. Mai începuse să respire fără ajutor medical. Spasmele erau din ce în ce mai rare, astfel încît n-a mai fost nevoie de antispasmodice.

În a treia seară, însă, Torkel arăta complet epuizat.

— Aş vrea să ştiu ce urmăresc Högbergii, spuse el furios. Scroafa mi-a dat un telefon azi-dimineaţă şi mi-a spus : „Starea fetei este extrem de gravă. Mai a fost internată prea tîrziu ! Dacă ar fi fost adusă la spital cu două ore mai devreme, starea ei ar fi fost cu totul alta !"

— Ţi-a spus „cu două ore mai devreme" ? am întrebat uluită.

— Exact. Asta m-a enervat peste măsură şi i-am spus de la obraz : „Nici nu poate să fie vorba de ore... S-au pierdut, într-adevăr, cîteva minute din cauza unei persoane care nu mi-a lăsat telefonul liber". Dar ea nu s-a simţit şi a trăncănit mai departe : „Cei de la spital se întreabă ce aţi făcut cu fata o dimineaţă întreagă ?".

— E o nerușinată !

— Pe urmă, a încercat să mă convingă că soţul ei a avut o convorbire îndelungată cu medicul-şef al secţiei. Dar imediat după aceea m-a întrebat ce ştiri aveam despre Mai. Mi-am dat seama că Maria Högberg nu ştia nimic din cele ce aflasem noi, dar nici eu nu i-am spus nimic.

— O lovitură în gol, am observat.

— Aşa este. Unde vroia Maria Högberg să ajungă cu provocările ei ?

N-am vrut să-i spun ceea ce credeam. Mi se părea un lucru foarte urît şi mă gîndeam că ar trebui să fie

chiar pedepsit de lege. Vedeam cum indivizi ca aceia din familia Hakansson şi alţii n-au nici un scrupul şi se comportă destul de josnic.

După un timp de tăcere, Torkel veni cu nişte păreri:

— E totuşi posibil ca Högbergii să fi vorbit cu un medic. Cred că doctorii nu-şi dau toată silinţa să trezească un pacient din comă, dacă sînt semne că are leziuni grave la creier.

Se opri brusc. Apoi încercă să zîmbească:

— Hai să-ţi arăt. Am început să desenez din nou.

Îmi arătă nişte foi. Desenase pe Mai din memorie. Portretele erau atît de reuşite, încît mi s-a părut că fata e acolo, în carne şi oase. Aşteptam doar să-i aud vocea şi s-o văd mişcîndu-se. Era ca vie şi îmi dădeam seama că Torkel nu desenase niciodată atît de bine.

În general, era un desenator destul de bine văzut, deşi criticii l-au caracterizat uneori, pe bună dreptate, drept „superficial" şi „facil". Facilitatea şi rutina lăsau impresia că nu avea spirit creator. „Nu eşti deloc artist", i-am strigat odată, cînd m-am certat rău cu el. „Faci pictură de gang". Nu i-au plăcut cele ce i-am spus, dar am avut impresia că îmi dădea dreptate în gîndul lui. Dealtfel, nu eram singura care i-a făcut o astfel de critică. Dar desenele cele noi?

Poate că nu erau opere de artă, dar aveau viaţă şi farmec. O desenase pe Mai din memorie, ca pe o femeie cu expresie nevinovată, de fecioară, încît se vedea că portretul era făcut cu dragoste.

Am vrut să spun ceva, dar Torkel mi-a luat-o înainte:

— Ori de cîte ori încerc să aflu cîte ceva de la un medic, mă întreabă el pe mine cîte minute a stat Mai fără să respire. Nu pot să-i spun cu mult mai puţine, fiindcă are mijloace să verifice, şi atunci mă pun singur într-o situaţie proastă.

— Te rog să le spui adevărul.

Dar şi cuvintele mele şi tonul m-au făcut să încerc o silă faţă de mine însămi.

— Desigur, făcu Torkel cu amărăciune. Să le spun tot, cu precizie, dacă mă întreabă despre mediul, despre cunoştinţele, prietenii, familia ei? Şi ce voi spune dacă

vor să știe cine veghea asupra ei, cine îi purta de grijă? Pot să le spun, de exemplu, că Högbergii n-au fost în stare să-i apere drepturile ei de locatară? Că mama ei este o isterică și o zăpăcită, care suferă acum ca în iad, dar care mai înainte n-a vrut să știe de ea? Că această mamă este, pentru fostul ei soț și pentru toți oamenii din blocul nostru, o curvă? Că tatăl este un cărpănos fără pereche, pe care de-abia am putut să-l conving să dea nouăzeci de coroane pentru chirie? Să-i spun psihiatrului că mama își ura fiica pentru că semăna cu fostul ei soț? Să-i spun că Hakansson nu putea s-o sufere pe Mai, fiindcă semăna la fire cu fosta lui soție și că, din cauza asta, nu vrea să-i dea nici un ajutor? Trebuie să afle psihiatrul că și la locul ei de muncă avea dușmani? Că domnișoara Jonsson vorbește despre Mai tot timpul ca și cum ar fi moartă? Să spun toate astea, dacă mi se pun întrebări?

Mi se făcuse, pe brațe, pielea ca de găină.

— Ai pictat iadul în care a trăit Mai, am zis.

— Mă întreb dacă se cuvine să prezint această panoramă de tipuri dezgustătoare, mediul infect în care era obligată să trăiască această ființă delicată. Dacă eram medicul ei, mă furișam într-o noapte în camera unde zace și tăiam legătura cu aparatul de reanimare. Cred că făceam o operă de caritate cu această nefericită!

Am simțit că mi se urcă sîngele în cap, dar m-am stăpînit cît am putut.

— Ai face o greșeală de neiertat, o crimă. Viața e în continuă mișcare și prezintă mereu alte aspecte. Cînd se va trezi fata, dacă se va trezi, s-ar putea să găsească o altă lume decît aceea pe care a vrut s-o părăsească.

Cuvintele îmi păreau cunoscute. Poate că mi le spusese chiar Torkel. Poate le-am mai spus eu sau numai le-am gîndit. Dar n-am avut altele și am simțit nevoia să le rostesc. În fine, i-am vorbit despre impresia pe care o produsese asupra prietenilor mei cazul Mai și despre promisiunile unora. Îi mai spusesem eu lui Torkel ceva, însă țineam să-i reamintesc:

— Putem să o ajutăm pe Mai... Chiar foarte mult.

E de datoria noastră să facem tot ce putem, ca să nu regrete vreodată că s-a trezit din somnul ei.

Observai o sclipire în ochii lui Torkel. După un moment de ezitare, spuse :

— Mă urmăreşte gîndul că nu m-am luat după presimţirea pe care am avut-o la început că se petrecea ceva anormal cu Mai, şi că n-am făcut tot ce se putea face. I-am propus doar să păstrăm alimentele în acelaşi frigider. M-am oferit să-i împrumut bani, dar nu m-am ocupat mai îndeaproape de problemele ei sau, cel puţin, să o fac să vadă că acestea nu erau chiar atît de complicate cum i s-au părut...

— Riscai numai să-ţi spună „mulţumesc, nu".

Torkel dădu trist din cap :

— Era foarte demnă... Pe lîngă aceasta, devenise susceptibilă.

— Se poate trăi şi astfel.

— Acum, continuă Torkel, totul merge spre un deznodămînt. Dă-mi numai voie să fac tot şi să spun tot ce gîndesc.

Vorbe în vînt ! Mi se părea că nu mai are nici o importanţă dacă înţeleg ceea ce spune sau nu. Mă persecuta de mai mult timp o idee, care acum se ivea din nou : Dacă prezenţa mea o făcuse pe Mai să-şi piardă iluziile ? Dacă fata avea pentru Torkel o dragoste de care eu vroiam s-o vindec ? Dacă tînăra s-a temut că-şi descoperise acest sentiment, care era reprimat atît de voinţa ei de înfrînare, cît şi de atitudinea rece a lui Torkel ? În condiţiile acestea, biata fată şi-a văzut încuiată ultima uşă şi a găsit scăparea în flaconul de barbiturice. Mie nici nu mi-a trecut prin cap că aş putea să provoc o dramă, în momentul cînd i-am spus fetei ce fel de om era Torkel în realitate.

„Gemetele ei după ajutor !" îngîna Torkel ca un obsedat. Se dichisise Mai şi căutase să fie cît mai îngrijită, în speranţa că o va găsi Torkel ca o păpuşă frumoasă ? Mă urmăreau fel de fel de gînduri şi încercam să le fac să dispară.

Torkel stătea la masa lui de lucru. Părea desprins de lume. Asta nu e Mai aşa cum o ştiu eu, cum e în realitate, îmi spuneam. A făcut-o mult mai frumoasă,

mult mai interesantă. Fața îi era însă vie, expresivă. Făcusem împreună cu Torkel o muncă de detectivi și am ajuns de la imaginea unei fete, aproape un copil, la aceea a unei femei tinere încă nedezvoltate, care stătea în fața lumii fără nici o apărare.

Era aceasta realitatea? întregul adevăr? Poate. Era Mai altcineva decît cea văzută de noi? Poate că numai Torkel, ca artist, descoperise realitatea ei sufletească și a putut să o transpună în desenele lui. Sau a făcut-o mai frumoasă, fiindcă așa o vedea în visurile lui? Nu știam. Știam numai că mie nu-mi făcuse un portret niciodată.

Am plecat din camera lui foarte încet. Chiar dacă băteam din picioare, Torkel tot n-ar fi observat. Atît era de absent.

— Acum stă acolo, înăuntru... creează... am început să vorbesc cu Rex. Eu sînt obosită, bolnavă de spleen. El își făurește o altă lume, pe hîrtie sau pe pînză, și uită de lumea în care trăim, și eu și tu. Nici stăpîna ta nu știe că el devine cîteodată atît de absent! Nu e nimic rău în comportarea lui. Gîndurile nu-i ascund nici un pic de egoism.

Cîinele mă supraveghea cu ochii care clipeau des în capul lui mare, ca de lup. Mă întrebam cînd avea să înceteze aversiunea lui împotriva mea și să mă lase în cercul lui de încredere. Rex primi cratița cu mîncare din mîna mea și începu să înghită numai după ce m-am depărtat mult de el.

— Vino cu mine, Rex! i-am propus.

I s-au ridicat urechile, iar vîrful cozii lui de vulpe se mișcă puțin. Se apropie apoi ca să mă examineze și își puse botul lui umed și rece în palma mea.

A doua zi, Britta Lindwall vru să vorbească cu mine.

— Istoria cu săraca Mai devine din ce în ce mai urîtă! suspina femeia aceea mărunță și neaspectuoasă. Am auzit niște lucruri pe care nu am putut să le cred. Fata asta atît de curată, de cinstită... tocmai ea așteaptă un copil cu chiriașul ei. El se prezintă întotdeauna atît de civilizat la telefon, stă de vorbă cu mine ca

un domn veritabil, dar cred totuşi că este un individ foarte periculos. Stă cu cameră mobilată la Mai, sub un nume fals! Ludvig Högberg şi-a procurat informaţii despre el. Ce s-a întîmplat, de fapt, în dimineaţa cînd desenatorul a găsit-o pe Mai? Nimeni nu ştie. Nu a fost nici un martor acolo. Oamenii ştiu numai după spusele lui Torkel. Toată lumea a umblat să-l laude şi poate că, de fapt, el este criminalul vinovat de totul!

„Asta nu-i adevărat, eu ştiu", am vrut să strig, dar m-am stăpînit.

— De ce te-ai schimbat aşa la faţă? mă întrebă Britta Lindwall.

I-am răspuns că eram surprinsă de veştile ei şi am întrebat-o cu buzele îngheţate:

— Vrei să zici că chiriaşul ăla a făcut o crimă?

— Cum să nu! Şi-a înşelat soţia şi a lăsat-o cu cinci sau şase copii pe cap şi a mai înşelat o mulţime de oameni... Ştiu precis, de la Maria Högberg.

— Şi? A omorît pe cineva? Ce-a mai făcut?

— Altceva nu mai ştiu de el... Mi-ar fi spus Maria, că ea e fericită să afle ceva de rău sau de scandal, ca să povestească.

— Ce i se poate întîmpla acum? simţii nevoia s-o mai întreb.

— Asta depinde de ce se va întîmpla cu Mai Hakansson. Va fi salvată sau nu?

*

Cînd am intrat seara la Torkel, l-am găsit cu receptorul la ureche. Nu replica decît rar. Am recunoscut vocea Karinei Hakansson. După terminarea convorbirii, care durase patruzeci şi patru de minute, i-am reprodus lui Torkel cele auzite de la Britta Lindwall.

Torkel a rîs. Era acuzat de infamii şi el a rîs totuşi. M-am simţit obligată să-i spun:

— Nu fi atît de nepăsător, Torkel. Te-ai băgat într-o chestiune particulară care poate să aibă urmări cu totul neaşteptate.

Torkel a izbucnit într-un hohot de rîs dispreţuitor:

— Bîrfelile babelor nu mă interesează cîtuşi de puţin!

XV

După cîteva zile, într-o seară, cînd mă întorceam acasă de la serviciu, m-am întîlnit la uşă cu un bărbat necunoscut, un ţăran de vreo cincizeci de ani. Mi-a spus că doamna Karin Hakansson închiria în fiecare an de la el o căsuţă de vară, unde venea uneori şi fiica ei Mai.

— Duduia asta atît de plăcută! zise el cu sinceră compătimire. Nici n-am crezut că poate fi adevărat, cînd am auzit ce s-a întîmplat.

— Mulţi au fost impresionaţi, îl informă Torkel. Şi eu... Vă rog să puneţi haina în cui şi să luaţi loc.

Le-am făcut cafea. Musafirul, frămîntat şi îngrijorat, punea întrebări la care Torkel îi dădea răspunsurile cuvenite. Între timp, îşi rotea ochii prin camera fetei. Cînd a văzut florile de pădure, puse în vase de plastic spumos la ferestre, ţăranul a tresărit:

— Florile astea le-a culeş la noi, vara trecută. Îi plăcea foarte mult să umble prin poieni şi dumbrăvi, după flori. De obicei, se ducea singură... dacă nu pui la socoteală pe băiatul ăsta, spuse el mîngîind capul cîinelui.

— Impresia mea e că Mai e foarte singură în viaţă, găsi Torkel.

Omul îl privi cu oarecare îndoială:

— Da şi nu, spuse el aproape şoptit. Într-un fel, este tot atît de prietenoasă ca şi mama ei Karin, sau... a fost. Rîdea, glumea, zicea vorbe de duh, putea să joace şi ca un comic adevărat, cînd era dispusă. Din cînd în cînd, se ducea la pescuit împreună cu băieţii mei. Lor le plăcea foarte mult cînd o vedeau în barcă, întotdeauna cuminte, liniştită şi fără teamă, atunci cînd

vîntul bătea şi făcea valuri mari. Dar Mai nu le dădea niciodată pas să fie mai îndrăzneţi sau să o privească altfel decît prieteneşte. Baba mea zicea că duduia Mai o să prindă şi ea dragoste de cineva odată, dar atunci pică de tot. Poate că asta s-a întîmplat... Numai eu ştiu cîţi tineri şi cîte fete se duc pe lumea ailaltă dintr-o dragoste nenorocită!

— Poate că aşa a fost şi cu Mai. Dar, în acest caz, şi-a păstrat într-un chip aproape de necrezut taina ei... Ne-aţi spus că „Mai era prietenoasă", adică sociabilă ca şi mama ei, doamna Hakansson. Părea cumva schimbată în vara asta?

Omul a răspuns după o clipă de ezitare:

— Mi se părea cîteodată că era cu gîndul pierdut... încuiată în ea. Au fost şi dăţi cînd parcă era ca mai înainte... dar nu prea multă vreme. Anul ăsta a fost la noi numai o dată. Avurăm atuncea o petrecere cu raci, şi băuturi, şi lămpi de hîrtie colorată şi... Acum nu vreau să zic mai mult, că nu pot s-o vorbesc în lipsă pe duduia Mai.

Se uită cu neîncredere. Torkel îl asigură:

— Noi doi sîntem prieteni buni cu Mai. Nu spunem nimănui nimic.

— Aşa... seara a început foarte frumos. Mai rîdea, cînta şi dansa singură, nebună de fericire, pe iarba din grădină. Cred că înghiţise prea repede şi prea multă băutură şi-ncepu să-şi dea drumul la gură. Doamna Karin băuse şi ea destul. Şi au început să se certe între ele, mama cu fiica. Ajungeau şi la bătaie, dacă nu săream noi să le despărţim. Mai a fugit în casă şi s-a încuiat. A doua zi, nu s-au arătat supărate, de parcă nu fusese nimic. Numai că Mai a plecat la Stockholm mai devreme decît era vorba la-nceput.

— De ce s-au certat?

Din uşa de la bucătărie am putut să văd cum ochii bărbatului se făcură mici şi priveau aspru din obrajii brăzdaţi de soare şi de vînt.

— Nu vreau să spun nimic de rău despre Karin Hakansson, zise el după o pauză. Sînt femei care sînt născute să-i înnebunească pe bărbaţi. Dar nu trebuie să pună mîna pe prietenul fiicei. Tipul era cam în vîrstă

pentru Mai, asta e adevărat, dar amîndoi au fost atît de frumos îndrăgostiți unul de altul... Doamna Karin putea să se lege și de altul, nu...

— Cînd s-a întîmplat asta?

— Anul trecut.

— Poate că e același bărbat de atunci, care a rămas prietenul doamnei Karin pînă acum vreo două-trei săptămîni. Nu?

— Nu, nu! Musafirul rîse. Romanța nu e așa de veche. Doamna Karin schimbă repede placa.

— Nu a încercat Mai niciodată să-și ia prietenul înapoi?

— Baba mea a întrebat-o într-o seară, în vara asta, cînd au băut împreună un păhărel, și erau vesele, și au vorbit despre toate. Mai s-a posomorît deodată și a mărturisit că era jurată să nu-l mai vadă niciodată pe tipul care a fost în stare să se uite la o bătrînă ca mama ei. Asta a fost ultima oară cînd a stat baba mea de vorbă, așa, mai de-aproape, cu duduia Mai.

După mina lui, Torkel părea nedumerit. La ce s-o fi gîndind? mă întrebam.

Am băut cafele. Țăranul ne-a dat douăzeci de coroane ca să cumpărăm niște flori „pentru duduia Mai". Ne-a lăsat apoi numărul lui de telefon și a plecat.

— Îți aduci aminte de intriga filmului „Bacalaureatul"? mă întrebă Torkel.

— Sigur că da. L-am văzut împreună.

— O fată tînără, care descoperă că prietenul ei este și amantul mamei. Îți aduci aminte bine?

— Subiectul nu mi se părea prea original și interesant, dar Torkel a continuat înainte de a-i da vreun răspuns: O dată am invitat-o pe Mai la cinema. M-am gîndit mult pînă să îndrăznesc să-i fac propunerea asta. Fata a fost plăcut surprinsă de invitație și a acceptat cu plăcere. A avut însă o preferință. Mi-a spus că vrea neapărat să vadă filmul „Bacalaureatul", nimic altceva.

„Aha! Ai fost cu ea la cinema, îmi spuneam. Ai văzut un film pentru o doua oară, după ce îl văzusem împreună! Și acest eveniment a fost atît de secret în sufletul tău, încît nu ai suflat nici o vorbă pînă astăzi!?"

— Cum a reacţionat Mai ? am întrebat.

— A făcut nişte reflecţii amare şi pline de dispreţ cu privire la femeile în vîrstă care aleargă după tineri. Nu atît cuvintele, cît tonul era foarte tranşant. Actriţa Anne Bancroft, care interpreta pe mama fetei într-un mod magistral, mă emoţionase mai mult decît ceilalţi actori din distribuţie. Auzindu-mi opiniile, Mai n-a mai spus nici o vorbă pînă acasă, a mers alături de mine ca o mută.

Torkel stătea nemişcat, cu un aer absent, şi întindea cu degetele pe faţa de masă albastră o picătură de cafea. Apoi, ca trezit din somn :

— În timpul filmului, m-am uitat atent la Mai, de mai multe ori. Pe întuneric, mi se părea că mîna ei era ca de zăpadă, albă şi fragilă şi atît de gingaşă ! Am vrut s-o ating, s-o reţin, dar nu ştiu ce m-a împiedicat.

După o pauză, continuă :

— Întreaga seară a fost catastrofală. Am făcut numai gafe. Mai se aştepta poate să o invit la un restaurant, undeva. Dar rămăsesem aproape lefter. Aveam în buzunar numai douăzeci de coroane, toţi banii pe două zile. Ne-am dus direct acasă. Aici, am vrut să-i ofer o mîncare preparată din alimentele mele. Ea mi-a spus scurt „mulţumesc, nu“ şi s-a retras.
A pretextat că era obosită şi că vrea să se culce.

L-am privit tot timpul, dar el nu a băgat de seamă. Am simţit nevoia să-i spun :

— Tu, omul care n-ai vrut niciodată să-ţi încurci viaţa cu gazda ! Hotărîrea ta a fost cam şubredă, după cum se vede.

Se uita la mine cu ochii întunecaţi. Am avut însă curînd impresia că nici nu mă vedea, cu toată privirea lui pătrunzătoare.

— Dacă ar fi vrut Mai, renunţam de mult la hotărîrea mea, mărturisi Torkel deschis. Stăteam treaz în pat seară după seară, chemînd-o în gînd şi străduindu-mă s-o fac să vină la mine prin forţa voinţei. Am simţit uneori că şi Mai stătea trează, aşteptîndu-mă pe mine.

— Scuză-mă dacă rîd. Mi se pare atît de ridicol, ca tu să te mulţumeşti cu dorinţe ... visate ! Sînt convinsă că ai făcut şi nişte încercări mai serioase ... Îmi strîngeam buzele ca să nu tremure.

— Am încercat o dată, zise cu glas șters. O singură dată.

— Și ? am oftat fără să vreau.

— M-a respins. Nu era mai tîrziu de ora opt. I-am spus că vreau să stau de vorbă cu ea cîteva minute. Mi-a răspuns „nu" din spatele ușii. Era deja în pat și, după glas, mi s-a părut foarte obosită și indispusă.

— Era înainte sau după ieșirea aceea formidabilă la cinema ?

— După. A fost în seara cînd m-ai căutat tu aici. Mai a stat afară cu cîinele mult timp după ce ai plecat.

Am simțit un fior. Credea Torkel că influențase cumva pe Mai ? Ochii lui exprimau doar o tristețe iremediabilă.

— Mai era foarte schimbată, continuă el. Stătea nemîncată, se îndopa cu tablete din cauza durerilor de dinți, părea complet deprimată. Am crezut, la un moment dat, că am ofensat-o cu îndrăzneala mea.

— Poate că da.

— Se poate. În orice caz, am lăsat-o în pace. M-am mulțumit cu situația care era. M-am gîndit din nou la deviza mea înțeleaptă că „nu e bine să ai încurcături cu gazda" și m-am hotărît să o aplic.

— Ai avut totdeauna preferință pentru cuceririle cele mai ușoare ! am căutat să-l ating.

— Se poate... a recunoscut liniștit.

— Din această cauză ai și cucerit numai cucoane ieftine, de care te-ai plictisit repede, după ce ți-ai satisfăcut curiozitatea. Ca mine și ca altele cîteva.

— Am vrut însă să termin odată cu acest vagabondaj, recunoscu Torkel cu aceeași sinceritate obosită și indiferentă. Privirea lui se ascuți dintr-o dată : De ce nu am forțat-o să stea de vorbă cu mine ? se mustră singur. De ce nu am fost insistent, hotărît, bărbat ?

— De ce n-ai încercat s-o violezi ?

— Taci, te rog ! Mă crezi chiar fără scrupule ? Ar fi trebuit s-o hrănesc cu forța, să mă ocup mai mult de ea. Și dacă ajungeam să mă culc cu Mai, sînt convins că nu s-ar fi întîmplat tragedia asta. Chiar dacă rămînea însărcinată, era mai puțin grav decît comprimatele.

— Avea dealtfel și comprimate anticoncepționale. Fii sigur că duduia Mai nu prezenta nici un pericol pentru libertatea ta prețioasă.

— N-am știut nimic și nu mă gîndeam atunci la libertatea mea, replică Torkel, vorbind mai mult pentru sine decît pentru urechile mele. Continuă : De ce n-am fost sincer în seara aceea, să-i spun adevărul că nu aveam bani pentru o masă la restaurant? De ce nu am cheltuit cele douăzeci de coroane, să luăm undeva cîte-o prăjitură și o ceașcă de cafea ? Trăiam, la urma urmei, două zile fără țigări. Sînt tot atît de vinovat ca restul lumii, tot atît de meschin, de nesimțit și de imbecil !

N-am putut să mai rezist. Simțeam nevoia imperioasă să fug. Mi-am pus blana cu atîta repeziciune, încît n-a mai avut cum și cînd să mă ajute. Nici nu mai vroiam să-l văd făcînd pe cavalerul.

— Tu singur te-ai caracterizat, nu eu ! i-am zis.

Pînă jos, pe scări, și tot drumul spre casă — un drum plin de gînduri chinuitoare, tocmai în preajma Crăciunului — și toată noaptea, cînd n-am dormit aproape deloc, mi-am repetat hotărîrea ca niciodată să nu mai am de-a face cu nemernicul de Torkel.

XVI

Era rîndul lui Torkel, așa că veni el în vizită la mine. Chiar în ajun de Crăciun. A găsit totul în dezordine și pe mine într-un halat și cu tulpan pe cap. Cînd a sunat soneria, am coborît repede scara de lemn și am deschis ușa. Torkel îl adusese pe Rex. Îmi făcea impresia că era și el un cîine, dar unul foarte neîngrijit.

— Intrați ! i-am poftit eu, adăugînd : Ai atît de multă grijă de Rex, că uiți complet de tine.

— El trebuie să rămînă tot atît de îngrijit, cum era cînd l-a lăsat Mai.

Amîndoi erau murdari de zăpadă amestecată cu noroi. Torkel și-a scos pantofii în hol și i-a șters cîinelui labele, mai înainte de a intra în camera mea N-am avut curaj să-l întreb dacă aflase ceva important de la spital.

— Venim de la spital, zise el, cînd tăcerea devenise insuportabilă.

A trebuit să iau loc pe un scaun.

— Am fost la ea. Am stat lîngă patul ei cîteva minute.

— Și ?

— Mai stătea liniștită. Era atît de fină și roză... ca într-un somn ușor și sănătos, gata să se trezească în orice clipă. Mă temusem să n-o găsesc slabă și fără culoare, dar nu. La început a fost alimentată intravenos, dar acum i se introduce hrană, cu o sondă, direct în stomac. Personalul a reușit s-o îngrașe cu un kilogram și jumătate. Din cînd în cînd, mișca mîinile și capul. Dar asta nu înseamnă încă nimic. Mi-a spus sora că

mișcările acestea sînt efectul spasmelor. Despre asta au vorbit tot timpul.

— Ai vorbit și cu medicul ?

Torkel dădu din cap și înghiți în sec de cîteva ori : Au examinat-o foarte atent pe Mai. Temperatura i s-a ridicat după acest control, ceea ce — după cum mi s-a spus — e un semn bun. Pacienta a reacționat, dar...

Torkel se uita peste capul meu.

— Dar... am repetat cu nerăbdare.

— Are leziuni pe scoarța cerebrală. Cît sînt de grave încă nu se știe sau nu vor să spună ei. Sînt, în orice caz, niște leziuni.

Mă privi drept în ochi :

— Dacă fata nu mi s-ar fi părut atît de vie ! Avea ochii pe jumătate deschiși și mișca ușor din buze. Parcă vedeam un copil mic, gata să se trezească din somn. Mi s-a permis să-i adresez cîteva cuvinte în șoaptă, fără întrebări, fără reproșuri sau compătimire.

— Ziceau cei de-acolo că aude ?

— E posibil să și audă, să și vadă. Nimeni nu știe precis. E foarte important, însă, să nu i se facă sau să i se spună ceva care să-i provoace un șoc.

Se întrerupse. După o clipă, reluă : Am simțit că Mai a știut că am fost acolo și că apropierea mea i-a plăcut foarte mult.

Să cred, oare, ce spune ? mă întrebam. Sau încearcă numai să mascheze, și pentru el și pentru mine, realitatea de care îi este o teamă nespusă. Torkel era acum un exaltat. Contrastul dintre focul din ochii lui și persoana lui neglijată ar fi fost înspăimîntătoare, dacă eu nu l-aș fi cunoscut atît de bine. Am încercat să-l opresc la mine, dar n-a rămas și nici n-a vrut să mănînce ceva. I-am promis că mă duc la el, în seara de Crăciun, ca să fac o curățenie generală. El îmi răspunse rece : „Mulțumesc... Dacă vrei, vino !"

•

Nu am putut să fac prea mare curățenie. De fiecare dată cînd luam un lucru din locul lui obișnuit, Torkel îl punea înapoi :

— Lasă-l să rămînă cum vrea Mai !

În hol rămăsese mantoul fetei, dintr-o stofă gri-bej, demodat, un cadou de la Maria Högberg. Am vrut să-l bag în garderobă, dar Torkel nu mi-a dat voie : Vreau să găsească totul cum a fost.

El nu cumpărase nimic pentru sărbători. Cînd i-am reproşat, mi-a răspuns cu indiferenţă :

— N-am avut nici un chef să mă gîndesc la asta.

— Dar nu poţi să opreşti o lume întreagă din mers pentru că o fată este bolnavă !

— Lumea întreagă nu mă interesează, iar viaţa mi-o conduc cum vreau eu.

Era jalnic, nu atît ceea ce auzeam din gura lui, cît ceea ce vedeam. Îmi era teamă să-l las singur. Am încercat să-l tentez cu o masă de Crăciun la mine, cu slujba la catedrală în dimineaţa Crăciunului, în sfîrşit cu alte propuneri. Torkel rîse de mine :

— Eşti foarte cumsecade şi ştiu precis că îmi vrei numai binele. Recunosc că sînt un animal fiindcă nu apreciez grija ta, dar acum asta este. Animal sau om, ce dracu'sînt, vreau să stau singur zilele astea şi dacă nu înţelegi cît de serios vorbesc, atunci încep să urlu... să urlu !

Mi-a fost de-ajuns ca să plec. Încă o dată am plecat de la el. De cîte ori făcusem concesii în zadar ? De cîte ori îi iertasem bădăraniile ? Bilanţul era destul de trist. Important era să iau odată hotărîrea că nu mai... niciodată nu mai...

•

Apartamentul meu nu fusese niciodată atît de pustiu. Nu aveam mobilă de lux, nici antichităţi sau obiecte de mare artă care figurează în cataloagele oficiale. Chiar dacă aş fi avut bani pentru ca să-mi amenajez un asemenea interior, nu m-ar fi interesat. M-am mulţumit cu lucruri mai puţin scumpe, dar care mi-au plăcut. Cîteva obiecte de artă modernă, nişte pînze de Torkel, cîteva sculpturi făcute de prietenul lui, Ruben, desene executate de alţi artişti din cercul lor, obiecte care puteau să valoreze mai tîrziu sau nu. În orice caz,

cunoştinţele mele spuneau că am reuşit să-mi aranjez un cămin cu o atmosferă plăcută. Nu cred că mi-au spus-o ca să mă măgulească. Mă simţeam foarte bine în casa mea.

Dar pentru a-mi transforma locuinţa într-un cămin adevărat, aveam nevoie de încă un suflet. Acum, casa mea era goală, strigător de goală. Vina bărbatului! Vina lui Torkel! Omul pentru care sacrificasem atît de mult: timp, nervi, bani, nopţi întregi de nesomn. Aşteptări lungi şi neîmplinite.

Dacă aş fi fost în situaţia lui, de om urmărit, aş fi fost extrem de prudentă cu toate forţele potrivnice. Torkel nu făcuse însă altceva decît să le provoace.

Am scos din biroul meu toate actele, şi de la Procuratură şi din partea avocatului fostei soţii a lui Torkel. Le-am citit din nou şi am constatat că prima mea impresie fusese justă: instanţele se resemnaseră. Existau, desigur, cazuri mult mai grave, mult mai importante decît acest pictor, care nu avea nici adresă, nici venituri regulate. Funcţionarii de la fisc îşi făcuseră datoria lor de salariaţi. Avocatul, însă, n-ar fi cheltuit nici cu mărcile poştale, dacă n-ar fi fost presat de fosta soţie a lui Torkel, o femeie răzbunătoare, care nu suporta ideea că el putea să-şi găsească fericirea în altă parte, alături de altă femeie. Era la mijloc mai mult ambiţie, fiindcă — după cîte aflasem — ea nu l-ar fi primit înapoi pe fostul ei soţ, nici dacă acesta s-ar fi tîrît în genunchi în faţa ei. Eu am înţeles-o. Am avut, cred, şi motive. Am înţeles-o perfect într-o singură clipă. Era pentru prima dată cînd am simţit simpatie pentru această femeie.

Am introdus ştecărul în priză, ca să aprind luminările din pomul de Crăciun. Douăzeci de luminiţe artificiale se oglindeau în geamurile dinspre pustiul oraşului, în plină noapte. Totul îmi apărea atît de inutil, atît de urît, încît am întrerupt contactul electric. Nu am mai rezistat la jocul luminilor. Mă întrebam dacă era posibil să deranjez nişte oameni total necunoscuţi, complet străini, într-o seară de Crăciun. În acest caz da, categoric da! „Fostă doamnă Torkel, aş vrea să vă mulţumesc pentru cel mai frumos cadou din toate".

Dar n-am vrut să-l demasc pe Torkel, arătînd numele lui fals şi adresa. Aş fi vrut numai să-i dau ideea să formeze numărul de telefon a lui Ludvig Högberg, care era şi el pe urmele lui Torkel. Högberg şi fosta doamnă Torkel ar avea plăcerea să meargă împreună la vînătoare...

Am format numărul ei. Am lăsat să sune. După unsprezece apeluri, am pus receptorul jos.

Voi telefona din nou după sărbători.

XVII

Seara tîrziu, cu două zile înainte de bobotează, Torkel a venit la mine din nou. Era a treia oară. Fața îi era pămîntie, încît, înainte de a scoate primul cuvînt, știam că e ceva foarte grav.

— Stai jos ! i-am spus pe un ton de ordin, arătîndu-i un fotoliu.

Avea ochii roșii. Mă învîrteam în jurul lui, făcînd nici eu nu știu ce, și îl ascultam cu mare atenție, fără să-l arăt cît mă mișcă.

— Pînă în ultimul moment, fusesem convins că își revine, se tînguia Torkel. Părea atît de normală, atît de plină de viață ! Chiar ieri vorbisem cu doctorul și l-am văzut optimist... Niște mincinoși blestemați ! Astă seară, am aflat că în timpul zilei i se oprise inima de trei ori. Adevărul adevărat este că, la spital, s-a știut tot timpul că era un caz foarte grav, aproape fără speranță. În primele patru zile mai avea o șansă. Atunci a avut o criză puternică și medicii, au văzut că nu mai poate fi salvată... Dar, chiar dacă mai trăia, ar fi rămas bolnavă de cap și paralitică din cauza leziunilor de pe creier.

Mă gîndeam că tatăl ei a avut dreptate totuși. Știa ce spunea. A primit, probabil, informații precise de la început, deoarece se arătase destul de tare, destul de stăpîn pe nervi, atunci cînd i s-a spus adevărul.

O nouă speranță caldă și blîndă mă inunda ca un val. Mă uitam la Torkel, care părea un copil pe locul unde ședea. Era într-adevăr un copil cu barbă neagră, da, un copil părăsit. Mă încerca gîndul să-i mîngîi părul și să-i spun : „S-a terminat cu visul tău de groază. Acum ești liber să privești în jurul tău și să descoperi

că lumea, care îți apare atît de tristă, de urîtă și de îmbătrînită în rele de mii de ani, are totuși mai multe părți frumoase și luminoase. Vino, Torkel ! Nu simți că ești așteptat ?“ Nu am scos însă nici un cuvînt. Va avea el timp să reflecteze și să-și descopere singur drumul ...Nu știu cum se făcea că nu ajunsesem încă să vorbesc cu fosta lui soție. Făcusem trei încercări. Cu o zi înainte, am ridicat iar receptorul, dar l-am pus la loc înainte de a forma o singură cifră.

Torkel s-a ridicat. Nici n-am încercat să-l reții. Cuvintele erau inutile, dacă el nu simțea din privirea mea tot ce aveam să-i spun.

•

Torkel nu a mai venit. Așteptam în zadar. De o sută de ori am încercat să telefonez, dar înainte de a forma numărul, puneam receptorul pe furcă. În sfîrșit, mi-am luat inima în dinți și am format tot numărul. Eram foarte liniștită în acel moment. Aveam senzația că mă scufund într-un loc foarte adînc, de unde nu mai puteam să ies ușor... Aveam însă timp acum.

— Aha, făcu Torkel indiferent. Tu ești.

— Dacă aștepți cumva altă convorbire, nu-i nimic. Întrerupem și vorbim mai tîrziu.

— Nu e nevoie. Merge și acuma. Dar un individ, proprietarul sau omul lui, mi-a telefonat să plec imediat din casă. M-a amenințat că vine să mă evacueze cu poliția.

— Nu poate, am încercat să-l asigur. Subînchirierile sînt legale. Vorbește cu Karin Hakansson. După cîte știu, ea rămîne beneficiara contractului de închiriere.

— După legea cea nouă, nu. Deoarece ea nu a mai stat aici de mulți ani, proprietarul are dreptul să evacueze apartamentul. Dar nu mai înainte de întîi octombrie, termenul legal.

— Și de ce te execută acum ?

— Fiindcă Mai nu a respectat contractul și a subînchiriat. Nu-ți aduci aminte de clauza expresă pe care am citit-o împreună ? Proprietarul cunoaște acum și nu-

mele meu adevărat. Nu știu cum l-a aflat, dar asta n-are nici o importanță. Am să dispar de-aici. Cred că vrea să-și vîndă apartamentul cu suprapreț.

— Legea nu permite specula cu casele din categoria asta.

— Nu-i nimic. Știe el cum să ocolească legea. Ajunge numai să aibă un avocat priceput și versat. Am aflat cine e proprietarul. E prieten cu Ludvig Högberg. Familia locuiește tot într-un apartament de-al lui. Are vreo șapte sau opt case. Tot așa de abuziv a procedat și cu alții : cu amenințări, cu clauze ilegale, cu chirii urcate după bunul plac. La ședința de la primărie, unde Högberg nu s-a dus să vorbească pentru Mai, s-a hotărît să fie reduse chiriile la anumite categorii de locuințe. Nu cunosc amănunte. S-a hotărît totodată ca proprietarul să nu poată anula dreptul de subînchiriere, chiar prin clauză expresă în contract. Speculantul ăsta folosește toate tertipurile ca să-și mărească veniturile. Dacă nu-i merge într-un loc, încearcă în altul.

L-am întrerupt pe Torkel :

— Înțeleg graba proprietarului de a goli apartamentul. Mi se pare că aștepta mai de mult ocazia asta.

— Ai dreptate. Ți-aduci aminte de doamna Hansson ?

— Bătrîna care a cunoscut-o pe Mai din copilărie.. Care îi împrumuta bani cînd și cînd ?

— Da. Mi-a spus alaltăieri că Mai se plîngea deseori împotriva proprietarului. El îi făcea șicane, fiindcă obișnuia să subînchirieze și fiindcă reparațiile făcute de Borgman i se păreau de proastă calitate, numindu-le „vandalisme". Dar de la cine putea să știe toate aceste amănunte decît de la Högbergi, singurii care le știau.

— I-a adresat și vreo scrisoare ?

— Din păcate, nu există nici un act scris. O amenința prin telefon. Mandatarul proprietarului are însă o perseverență de speriat, după cum spune doamna Hansson.

— Nu cumva acest împuternicit a terorizat-o pe Mai astă toamnă, în zilele dinaintea întîmplării ?

Îmi era acum foarte ușor să pronunț numele „Mai" și mă înduioșam de soarta acestei fete.

— S-ar putea, reflecta Torkel. În ultima zi, adică sîmbătă dimineață, am auzit-o vorbind la telefon de

vreo trei ori. A ridicat tonul la un moment dat, cum făcea cînd cerea bani cu împrumut de la Högberg. Am ghicit apoi pe Lena Jonsson, colega ei de la clinică, şi cealaltă convorbire cred că a fost cu proprietarul sau cu omul lui.

— Calmează-te, te rog ! Şi mai ţine-ţi puţin fantezia în frîu ! Oamenii aceştia nu se cunosc unul pe altul, ca să poată să afle unele lucruri. Cred că au fost numai nişte coincidenţe şi...

— Stai puţin ! mă întrerupse Torkel. De ce spui că nu se cunosc unul pe altul ? Lena Jonsson şi Maria Högberg au fost colege de liceu. Prietena ta, Britta Lindwall, a mărturisit că era prietenă intimă cu Mai şi avea legături şi cu dentiştii şi cu Högbergii. Afară de asta, am aflat că proprietarul a fost avocatul lui Ludvig Högberg pe vremea cînd era director general... Ce mai vrei ?

— Au făcut un complot ca s-o lase pe Mai în drum ? Aberaţii !

— Nici o aberaţie, draga mea. Nu era posibil ca fata să locuiască în familia Högberg ? În felul acesta se rezolva problema locuinţei ei şi soţii Högberg s-ar fi asigurat de îngrijirea bătrîneţii lor.

Explicaţia mi se păru admisibilă. Dar nu avui timp să fac vreo observaţie, deoarece Torkel continuă seria deducţiilor :

— Încă nu am găsit motivul determinant al sinuciderii. E adevărat că fata avea multe necazuri care, adunate zi de zi, au adus-o în stare de mare tensiune nervoasă. M-am întrebat, totuşi, de multe ori, dacă *numai* aceste necazuri cotidiene au făcut-o să ia funesta hotărîre.

— Dacă era neurastenică ?

— În ultima săptămînă, se schimbase complet în ceea ce priveşte starea de spirit. Se închisese în sine şi a fost imposibil să stau de vorbă cu ea. Nu era în stare să spună nici „da" sau „nu". A încercat, parcă, să iasă din starea asta de apatie... nu ştiu cum să spun... Mi s-a părut, la un moment dat, că face o sforţare să treacă peste un obstacol, peste un gard înalt, dar în clipa următoare a renunţat. Îşi strîngea buzele cu hotărîre şi

se uita la mine cu niște ochi străini, ca la un individ care îi putea face un rău.

Mi-am șters broboanele de pe frunte. L-am întrebat :

— Ai vorbit cu Karin Hakansson ? Cum a primit vestea ?

— A fost înspăimîntătoare ! spuse șoptit. Cînd m-am întors acasă de la tine, telefonul suna insistent. Mi-a spus că mă chemase de multe ori. Și în cursul nopții m-a deranjat de unsprezece ori... dacă nu mă-nșel.

— S-a mai liniștit puțin ? l-am întrebat, ca să-l mai îndepărtez de gînduri care nu-mi conveneau.

— Așa și așa... Sînt momente cînd e calmă, resemnată. Uneori la telefon, țipă, vociferează îngrozitor, ca o desperată. Apoi, se mai domolește. Mi-a spus că numai cînd stă de vorbă cu mine se liniștește.

— Ai devenit, vrînd-nevrînd, medicul ei psihiatru gratuit, i-am spus rîzînd.

Torkel a răspuns supărat :

— Nu e cazul să rîzi așa. Din cînd în cînd, îmi spune niște lucruri care nu sînt lipsite de adevăr și de un bun simț. Mi-a mărturisit, de pildă, că ar fi fost mai ușor pentru ea, dacă fata ar fi murit într-un accident de circulație. Trăia cu iluzia că Mai fusese fericită, că nu a trebuit să-și ia singură zilele. Uneori, atunci cînd vorbește la telefon cu fostul ei bărbat și cu mama lui, ajunge să fie aproape nebună. Indivizii ăștia au un talent nemaipomenit s-o scoată din sărite. Hakansson l-ar fi spus că trebuie luat un sicriu mai ieftin, fiindcă e păcat să fie arsă o avere !

— Mi-ai spus că dorința Karinei este să nu o incinereze pe Mai.

— Ar fi totuși mai bine. Nu prea sînt locuri la cimitir. În orice caz, mama lui Hakansson vrea să ia înapoi inelul pe care i l-a făcut cadou fetei cînd a împlinit douăzeci de ani.

Am oftat, scîrbită :

— Nu poate fi adevărat ! Karin Hakansson spune prostii. E în stare să-și imagineze orice. Îi urăște pe pe acești oameni care nu țin la ea. După părerea mea, Hakannson e un tip nesimțit și egoist, dar mama lui, bunica fetei, nu cred că ar putea să facă așa ceva.

— Karin nu a scos asta din nimic, mă întrerupse Torkel furios. Bătrîna a spus că inelul ar fi un cadou potrivit pentru altcineva. Cuvintele astea mi se par prea crude și urîte, ca s-o cred în stare pe Karin să le inventeze.

„El o apără pe isterica asta!" am gîndit dezamăgită. Am vrut să-i mai spun ceva, dar Torkel s-a grăbit să-mi pună întrebarea care plutea în aer în ultimele minute și de care voiam să scap:

— M-ai întrerupt foarte îngrijorată, tocmai cînd am vrut să te întreb: Ce dracu ai vorbit cu Mai? Ce i-ai spus? De ce s-a închis în ea deodată, după întîlnirea cu tine?

— Nu i-am spus nimic deosebit. Am vorbit numai... Ea a vorbit, de fapt, mai mult decît mine și... știi despre ce. Ți-am spus deja.

— A mai fost ceva. Ceva cu totul aparte. După întîlnirea ei cu tine, Mai s-a schimbat total.

— Nu cumva ești gata să înnebunești ca mama ei, tîrîtura asta ordinară?

— E posibil, dar asta mă privește numai pe mine, strigă Torkel. Vocea lui îmi sparse urechea la care țineam receptorul: Aș vrea să-ți mai spun că, uneori, o văd parcă pe Mai cum intră în apartamentul ăsta!

— În fosta ei locuință, am spus apăsat.

— Cîteodată, complet treaz și conștient, o simt aici lîngă mine, foarte aproape, zise Torkel punînd accent pe fiecare cuvînt. De cîte ori am auzit pașii ei și m-am trezit, iar cîinele a ieșit afară, în hol! Aveam impresia înfrozitoare că Torkel credea realmente ce spune: N-am atins nimic din lucrurile ei. Rochiile și fustele sînt în garderobă așa cum le-a lăsat ea. Flacoanele și cutiile cu cosmetice sînt la locul lor, în camera de baie. Florile de pădure sînt în vazele lor la ferestre. Cred că îi place grija mea și simt că nu mă privește urît. Cred că vine aici ca să-și arate mulțumirea că mai sînt pe lume oameni care i-au vrut numai binele și care au știut să se poarte cu ea.

— Te-ai scrîntit la minte sau ai băut?

Atunci, Torkel a întrerupt convorbirea. Am stat cîteva minute, ca paralizată, pînă ce am putut să pun şi eu receptorul pe furcă.

Sărmanul! I-am compătimit. Trebuie să-i recunosc totuşi intuiţia. Discuţia mea cu Mai în parc nu ar fi trebuit să aibă loc... Poate că a fost o lovitură decisivă pentru curajul ei de a trăi. Dar ce i-am spus eu, de fapt, care să o tulbure atît de mult? După cît îmi amintesc, nimic despre Torkel şi mine... sau... Cînd s-a despărţit Mai de mine? Parcă atunci cînd a simţit că îi este frig. Cînd s-a înapoiat acasă? I-am spus că Torkel şi-a părăsit copiii. Mai aflase deja că Torkel are copii, chiar ai lui. Prin urmare, nici existenţa lor, nici divorţul, n-au fost noutăţi care să-i producă un şoc. Cînd i-am spus însă că el dezertase de la datoria de tată şi cînd i-am arătat trei scrisori oficiale, deşi n-a putut să citească nimic în întunericul din parc, atunci cred că a încercat o mare dezamăgire... Au început să-mi tremure genunchii. Lada ţărănească veche, moştenită de la tata mare, stătea nemişcată, la locul ei. Nu eram atît de ameţită să cad jos. Dacă Mai ar fi fost mai tare, mai puţin sensibilă, atunci Torkel ar fi putut să facă o pereche bună cu ea. Mi s-au umezit ochii. Îmi ştergeam lacrimile şi reflectam: Ce rol mai joc în viaţa lui Torkel? Aveam de la el mai puţin decît oricînd.

E un fapt constatat că unii oameni tari, destul de pregătiţi pentru viaţă şi asprimile ei, sînt de multe ori daţi la o parte, dar ies din nou la suprafaţă şi se salvează prin propriile forţe, prin sănătatea şi optimismul lor. Afară de aceasta, lumea nu stă pe loc. Fiecare clipă aduce o schimbare mai mare sau mai mică şi în viaţa indivizilor şi în viaţa mulţimilor. Mai devreme sau mai tîrziu, vine clipa lui, clipa ei, clipa ta, a mea...

Trăiam, şi Torkel era în viaţă. Munca fizică este un leac bun şi ieftin pentru suflet. Ea nu dă niciodată ameţeala pe care o dau licorile din butelii. Am început să fac ordine şi curăţenie în camera cea mică, unde stătuse Torkel. Am scos nişte mobilă, ca să fac loc pentru masa de desen, biblioteca şi mapele lui. Cînd va fi scos afară din apartamentul unde a locuit cu duduia Mai, va fi forţat să revină la mine.

XVIII

Ar fi fost o sfruntare, un gest fără rost, mă gîndeam eu, să mă duc la incinerarea domnişoarei Mai Hakansson pentru a-l vedea pe Torkel. Îi dădeam şi prilejul Brittei Lindwall să spună lucruri nedorite. Dar cîteva cuvinte din partea ei m-au făcut să-mi schimb hotărîrea . am să trimit flori, dar nu mă duc acolo. Nu voi putea să rezist la gîndul că trupul din sicriu a avut soarta să trăiască numai douăzeci şi doi de ani. Trebuia să mai suport pe urmă şi scenele de teatru pe care aveau să le joace Högbergii şi alte persoane.

Mi-am luat „liber" o jumătate de zi şi am căutat să ajung la timp în galeria enormă cu coloane din faţa capelei Sfintei Cruci de la Cimitirul din Pădure de lîngă Stockholm.

Cerul era greu, acoperit de nori cenuşii. Colinele pline de zăpadă dintre pîlcurile negre de copaci aveau reflexe violacee. Cînd participanţii la ceremonie au început să coboare din maşinile lungi şi negre de la firma de pompe funebre, m-am ferit să fiu văzută de lume sau, în orice caz, cît mai puţin. Erau vreo patruzeci de persoane, aproape toate necunoscute. Încercam să ghicesc raporturile lor cu Mai : doi unchi din partea mamei şi unul din partea tatălui. Mulţi tineri şi tinere frumuşele, bine dichisite şi încrezute, nişte veri şi verişoare şi alte rude mai depărtate. Lena Jonsson şi dentistul cel bătrîn făceau impresia unei perechi vechi şi onorabile. Maria Högberg l-a certat pe bărbatul ei, care încerca s-o tempereze în momentul cînd căruciorul trebuia să fie coborît dintr-un taximetru normal.

— Nu vine Karin ? întrebă o femeie blondă ca mierea.

Nu a putut să se văicărească de-ajuns ? N-a avut timp să-şi joace rolul de damă în mare doliu pînă acum, la înmormîntare ?

—Este deja în vestibul, mamă ! oftă Hakansson.

Figura lui avea aceeaşi expresie de bună dispoziţie şi calm. Ceea ce mă interesa mai mult era femeia asta de talie mică, cu aer de păpuşă uzată — delicată totuşi pe lîngă fiul ei înalt şi voinic — femeia care trăise o viaţă foarte aventuroasă. Karin Hakansson spunea despre fosta ei soacră că avusese trei bărbaţi şi o mie de amanţi, cîştigase toate procesele de divorţ, fusese operată de cancer la stomac şi la uter... Mă miram că arăta totuşi destul de bine. Trebuia să aibă vreo şaptezeci de ani, dar părea cu cel puţin zece ani mai tînără, mai ales cînd zîmbea atît de amabil, salutîndu-şi rudele şi cunoştinţele. Părea un tip ideal de mamă-mare. Parcă nu-mi venea să cred că ar fi fost în stare să ceară înapoi inelul pe care i-l dăruise nepoatei ei. Bîrfe ! Karin Hakansson, care umblă cu astfel de vorbe, este o nebună — îmi ziceam — o diavoliţă afurisită.

Cînd s-au deschis porţile capelei, prima a intrat Karin, pe sub cupola susţinută de coloane înalte de piatră, iar Torkel o ţinea de mînă şi o sprijinea cu braţul de talie, în timp ce îşi potrivea paşii după ea. La aşa ceva nu m-am aşteptat. Mi s-a făcut gura amară. El nici nu m-a observat, cu toate că se oprise la un metru de mine. Fără să exagerez, Karin mă fascina. Era o ruină, dar frumuseţea ei originară trebuie să fi fost strălucitoare. Urmele acesteia se vedeau cu prisosinţă. Faţa slabă care apărea de sub voalul negru subţire era dominată de ochii ei de jar şi de buzele senzuale. Această Karin Hakansson nu avea nimic de a face cu femeia şlampătă, nepieptănată, nespălată, nefardată, pe care am văzut-o într-o seară în garsoniera ei.

— Högbergii ! Exclamă Karin, privind atît de aprins spre cărucior, încît mă aşteptam să ia foc pătura cu care îşi acoperea picioarele Maria Högberg. Am interzis să fie invitaţi !

Torkel se apleacă spre ea şi îi şopti ceva. Femeia a zîmbit mulţumită, liniştindu-se pentru un moment. În clipa următoare, însă, dînd cu ochii de perechea de la clinica

stomatologică, Lena Jonsson cu şeful ei, a început să murmure. Atmosfera se încinsese, dar Torkel s-a mai aplecat o dată la urechea Karinei şi i-a şoptit ceva. Între timp, ea îşi aranja voalul cu cochetărie. A continuat să meargă cu capul mult aplecat spre Torkel şi oamenii parcă s-au mai liniştit. Una din fetele mai tinere izbucni în rîs. Fosta soacră a Karinei a strîmbat din nas, în timp ce Hakansson arbora un surîs de satisfacţie. Venise cu două femei : cu mama lui şi cu o damă înaltă, plăcută la vedere, cu un aer liniştit, pe care o ţinea la braţ. Asta-i cea de-a doua soţie !, presupuneam eu. Femeia pe care Karin trebuia să fie extrem de geloasă.

Interiorul capelei era tulburător de frumos. M-am aşezat pe o bancă, aproape de ieşire. Sicriul alb era acoperit cu trandafiri roşii. La cele două extremităţi ale altarului, ardeau cîte o sută de lumînări. N-am putut să-mi înlătur gîndul că o treime din cheltuielile făcute cu incinerarea aceasta ar fi fost suficiente să acopere toate datoriile fetei. Dacă adăugam costul tratamentului intens şi al îngrijirilor excepţionale de la spital, în timpul celor două luni de internare, adică cel puţin o mie de coroane pe zi, precum şi pierderea pentru societate a unei fiinţe pline de vigoarea tinereţii, atunci cheltuielile se ridicau la o sumă greu de calculat sau de evaluat în monedă. Şi toate acestea, din cauza unor condiţii de viaţă care pentru unii sînt simple bagatele.

Torkel privi înapoi peste umerii Karinei şi tremura, uitîndu-se drept în ochii mei. Chipul îi era rece, fără expresie. Aş fi vrut să-l iau la mine, să-l alint şi să-i spun ceva frumos, care să-l transporte pe alte tărîmuri sufleteşti... O bănuială m-a izbit ca un pumn în faţă : Dacă Mai i-a relatat toată discuţia noastră din parc ?? Dacă ea a vrut să verifice spusele mele, întrebîndu-l pe Torkel, iar el i-a dat alte explicaţii şi s-a încurcat în răspunsuri, ceea ce a complicat şi mai mult toată istoria ? Nu ! Torkel nu ar fi tăcut din gură atîta timp şi mi-ar fi spus pînă acum măcar ceva în legătură cu aceasta. El nu m-a întrebat niciodată ce i-am spus fetei. Pe el îl interesa doar că i-am spus. Aici era punctul nevralgic.

Și dacă o asemenea explicație, între mine și Torkel, ar fi avut loc, poate că alta era soarta bietei fete.

Ceremonia deveni insuportabilă. Bolta capelei părea că este gata să se prăbușească pe umerii mei și simțeam că mă înăbuș. Nu voiam însă să atrag atenția asupra mea, plecînd înainte de sfîrșit, cînd se deschideau porțile.

Un violonist executa „Pe aripile cîntului", pe estrada din dreapta, în fața orgii care semăna cu o formațiune de stalactite. După aceea, un solist vocal a cîntat un imn, acompaniat pianissimo de orgă. Toți cei prezenți au trecut pe lîngă sicriu, atingînd ușor capacul cu mîna. Torkel a luat-o pe Karin și a condus-o spre ieșire, sprijinind-o tot atît de bine ca la sosire.

Spre sfîrșitul slujbei, acordurile orgii au devenit mai pline și mai răsunătoare, dînd impresia că zguduie capela din temelii. Era corul peregrinilor din „Tannhäuser". După părerea mea, muzica aceasta fusese aleasă de cineva fără prea multă fantezie. Încercam să-mi stăpînesc emoția adîncă pe care o aveam și să devin din nou lucidă și echilibrată. De îndată ce poarta capelei s-a deschis, am ieșit în grabă.

XIX

Cînd am ajuns la poarta mare a cimitirului, sub zidul sumbru de granit cioplit, veneau încet din urmă mașinile care staționaseră în apropiere. Unul din vehiculele acestea lungi și spațioase, de culoare neagră, — mașini de închiriat la înmormîntări — s-a oprit lîngă mine.

— Alo, doamnă ! Scuzați-mă că nu vă știu numele... Avem loc aici. Poftiți înăuntru, poftiți ! Nu v-am recunoscut la început, dar pe urmă, la slujba din capelă... Sînteți invitată la reuniunea de doliu de la cofetăria „Cimitirul din pădure".

Hakansson zîmbea din cadrul ușii deschise pe jumătate. Îmi părea teribil de vesel, ca pe drumul dintre două petreceri. Am început să mă scuz și să mă explic, dar după o clipă mă aflam în mașină. Auzeam pronunțîndu-se numele meu, auzeam și numele celorlalți, nume pe care nu le știam și pe care le-am uitat imediat.

— Karin are totuși un pic de bun simț, zise mama lui Hakansson. Frumos din partea ei că n-a venit cu noi. Cu lipsa ei de educație, cu manierele și cu trecutul ei... S-a purtat însă, în capelă, mai civilizat decît mă așteptam. Desenatorul era acela care a însoțit-o ? Mi se par atrași unul de altul. Dar unde s-au dus ?

— Probabil că vroia Karin să facă o plimbare, ca să se liniștească, zise Hakansson.

Mama lui continuă cu vocea ei blîndă, de femeie instruită :

— Tu n-ar fi trebuit să-i dai atîta libertate, s-o lași să se ocupe ea de incinerare. Mergea foarte bine și cu un sicriu mai ieftin. Grămada asta de trandafiri a costat cel puțin trei sute de coroane !

— N-am vrut să mai discut cu ea. Am avut destule scene și scandaluri.

Ea trecu la alt subiect :

— Ai controlat cumva situația asigurărilor fetei tale ? Am întrebat-o pe Karin de mai multe ori, despre dispozițiunile privitoare la asta, dar ea parcă era turbată, și n-am priceput nimic.

Hakansson îi răspunse mamei lui cu același ton calm și prudent :

— Să amînăm discuția asta pentru mai tîrziu, mamă dragă. În orice caz, nu sînt prea mulți bani de luat. Dentiștii nu sînt membri la A.P.I., la „Asociația patronilor de întreprinderi", ceea ce înseamnă că Mai nu a fost asigurată de ei. Nu ne putem aștepta la altceva decît la „asigurarea de viață" obișnuită, de la sindicat.

— Doamne ferește ! exclamă ea. Nu ajunge nici pentru cheltuielile făcute cu pompa. Atunci trebuie să dea Karin diferența. Să fie obligată să achite luxul pe care numai ea l-a vrut.

Dacă nu aș fi auzit aceste cuvinte cu propriile mele urechi, nu le-aș fi crezut.

Din fericire, drumul era scurt. Nici măcar jumătate din persoanele care fuseseră la capelă n-au venit la cofetărie. M-am așezat într-un colț mai izolat de la masa cea lungă din mijlocul localului. După cîteva minute, se auzi o voce puternică :

— Nu vă supărați, rugăm să dați ajutor unei persoane invalide. Doi inși sînt de ajuns. Trebuie să ridicăm un cărucior pe scară.

Un bărbat mai în vîrstă se oferi :

— Noi sîntem pompieri, și eu și băieții mei. Sîntem obișnuiți cu treburi din astea de salvare.

Mi s-a părut că Hakansson e confuz, dar numai pentru un moment. A vorbit cu șefa de sală. Două chelnerițe au pregătit imediat o masă mai mică, alături de cea lungă.

Femeia slabă din cărucior mă privi foarte rece. Ochii ei au exprimat în prima clipă surpriză, pe urmă dușmănie. M-am făcut că n-o iau în seamă. Vizavi de mine stătea o tînără, căsătorită, bronzată ca în toiul verii. Vorbea cu cineva despre o călătorie în insula Gran Canaria, unde petrecuse trei săptămîni. Aveam impresia că se aflau

acolo toate rudele. Bunele obiceiuri şi tradiţii nu trebuie uitate, mă gîndeam. Lumea îşi urmează cursul, orice s-ar întîmpla. Pentru oamenii întregi şi zdraveni nu are nici o importanţă dacă cineva este strivit de greutăţile vieţii sau se hotărăşte să plece definitiv din lumea lor. Sînt, în orice caz, destul de mulţi oameni care — nu ştiu dacă nu sînt mai norocoşi — nu au nevoie să se gîndească la alţii. Aş fi vrut să fac şi eu parte din această categorie mai puţin onorabilă în acele momente.

Hakansson a spus o întîmplare cu haz. Toată lumea din jurul lui a rîs. Am prins nişte cuvinte adresate de Maria Högberg bărbatului ei :

— Să ne pună separat, ca pe slugi ! Tocmai pe noi, care am fost singurii ei prieteni serioşi !

Discuţii... rîsete... S-au cunsumat cafele, pateuri, biscuiţi, prăjituri, torturi cu frişcă garnisite cu cruci negre de marmeladă şi încă un rînd de cafele.

— Pictorul sau desenatorul ăsta nu e un om cinstit, spunea Maria Högberg la urechea unei femei care îşi întorsese capul de la masa cea mare. Este un individ nemaipomenit de impertinent. L-am chemat alaltăieri, ca să aflu dacă este atît de lipsit de bun simţ încît să stea mai departe în locuinţa scumpei noastre Mai. Cînd i-am spus ce mare doliu este pentru mine şi că nu pot să văd un singur loc din oraş fără să-mi aduc aminte de sărmana fată, el mi-a răspuns foarte obraznic : „Doliul dumneavoastră este din cauză că nu mai aveţi o slugă de pomană, că vă lipseşte fata care v-a făcut tot menajul, care v-a fost îngrijitoare şi damă de companie pe gratis". Am simţit că-mi vine leşinul şi i-am zis : „Parcă n-am înţeles bine !" El a repetat obrăzniciile, iar eu i-am trîntit receptorul în nas.

— Bine ai făcut. Cred că-i un individ oribil, îi dădu dreptate prietena. Numai cînd mă gîndesc ce a făcut cu fata !

Ludvig Högberg completă :

— Am cerut poliţiei să-l ia imediat la cercetări. Dar poliţia nu mai este ce-a fost. Acum sînt nişte funcţionari, fixaţi la mesele lor de scris, care doresc numai să treacă timpul cît mai repede şi să-şi ia leafa. Sînt nişte imbecili,

niște mormoloci. Unul a avut tupeul să-mi spună drept în față că poliția nu poate să ia în serios reclamația mea.

Am auzit ceva și din ceea ce spunea unul din tinerii pompieri, care aflase de la un prieten relatările șoferului de la mașina Salvării, atunci cînd a fost internată Mai în spital : „Desenatorul era alb ca un cearșaf, dar am văzut că știe să fie stăpîn pe nervii lui. Îngrijitorul din mașină care dă primul ajutor ar trebui să aibă cel puțin patru mîini, ca să manipuleze tubul de oxigen și să facă în același timp masaje la inimă. Desenatorul a știut ce trebuie să facă, și colaborarea cu îngrijitorul a mers bine. Fata s-a înverșunat cînd a fost coborîtă din mașină cu targa, adică în momentul cînd au încetat ajutoarele. Aici nu a fost nici vina băieților, nici a desenatorului".

— Cred că desenatorul ăsta a umblat după locuința fetei, a spus Ludvig Högberg. S-a distrat cu Mai și a distrus-o, dar locuința însemna pentru el mai mult decît fata.

Hakansson s-a ridicat și a cerut atenție. Discuțiile s-au întrerupt. Fața lui băiețească a luat o expresie solemnă :

— Dragi prieteni, aș vrea să vă spun cîteva cuvinte, ca să exprim viile mele mulțumiri pentru bunăvoința dumneavoastră de a lua parte alături de noi la marea durere ce am încercat prin pierderea scumpei noastre Mai. Vă mulțumesc încă o dată tuturor !

A încheiat cu un zîmbet care însemna că marele lui discurs a luat sfîrșit. Abia s-a așezat pe scaun, și îndurerata asistență a început din nou să rîdă și să vorbească.

A început să ningă. Sentimentul că prezența mea acolo era absolut inutilă deveni dureros. Aveam impresia că pereții și tavanul mă apasă. Încercam aceeași senzație de lipsă de aer și de sufocare, ca în capelă. Dar nu puteam să plec. Am așteptat pînă s-au ridicat toți de la masă. În sfîrșit, unul după altul au început să se miște nervoși pe scaune și își priveau ceasul. Hakansson se ridică primul. Își puse scaunul sub masă, ca un semnal. Mama lui avea locul la capătul mesei mari. Mîna ei albă, subțire, ca mîna unei fetițe, făcu o mișcare sub masă, în spatele celorlalți. Într-o secundă, reuși să-și pună patru prăjituri

într-un şervețel de hîrtie, şi le făcu să dispară în poşeta ei. Gestul a fost extraordinar de iute, aş zice chiar elegant. Mi s-a părut perfect exercitat. Într-o clipă, i-am completat portretul. Simțeam nevoia să mă adresez dispărutei : „Sărmană Mai, dacă n-ai fi fost atît de sensibilă şi plină de vise, convinsă de bunătatea oamenilor, atunci ai fi ştiut că n-aveai nici un motiv să întorci spatele vieții. Ai fost o proastă, cu tot capul tău frumos ! Poate că ai gîndit mai puțin, dar ai fost în schimb înzestrată cu o simțire profundă şi mult prea delicată".

Mi-am luat blana din cuier şi am părăsit cît am putut de repede societatea aceea zgomotoasă. Fără să ştiu de ce, m-am reîntors în cimitir. Drumul plin de zăpadă dintre zidurile înalte de piatră neagră-cenuşie mi se părea că mă conduc spre o lume a fantomelor. Am trecut prin porțile de fier forjat, bogat ornamentate, şi m-am oprit. Crucea uriaşă de pe dealul din fața mea se profila pe cerul încărcat cu nori, din care se cernea zăpada. Fulgi mari mă mîngîiau pe frunte şi pe față.

O pereche în haine negre se apropia. Femeia căuta sprijinul bărbatului. Părea o păpuşă mecanică ce înainta cu paşi mici şi rari. El îşi potrivea paşii cu ai femeii, pe care o ținea cu multă grijă de talie. Cu mîna liberă îi ducea poşeta. Nu m-au observat, deoarece erau foarte preocupați, vorbind fără încetare.

Coşurile crematorului se ridicau ca două semne de exclamare deasupra pădurii. Din cerul cenuşiu cu reflexe violete cădeau încetişor fulgi de zăpadă care se topeau în fumul incinerării.

Karin şi Torkel trecură foarte aproape de mine, fără să mă zărească şi fără să pot deslușì vreun cuvînt din discuția lor. Cînd au dispărut după colțul zidului, m-am mirat că mai am totuşi puterea să mă mişc.

După ce am ieşit dintre zidurile de granit negru, m-am uitat de-a lungul străzii, însă nu i-am mai văzut. În direcția stației de metrou se zărea o cabină de telefon luminată ca un far din depărtare. Mă întrebam dacă era mai bine să dau un telefon la Administrația Financiară sau la fosta soție a lui Torkel. M-am hotărît pentru ultima acțiune. Am început să alerg, căci distanța pînă

la cabină era destul de mare. Cînd am ajuns, însă, hotărîrea mea nu mai avea nici o putere. Dispăruse ideea că este datoria mea de cetățean conștiincios să ajut organele oficiale în urmărirea debitorilor. Nu puteam tolera, totuși, ca cineva să meargă mai departe pe același drum greșit. Sînt prea mulți oameni care lovesc cu cruzime tot în cei bătuți.

Am oprit un taxi ca să ajung acasă cît mai repede. Mi-am pus în gînd să mă îmbăt pînă la inconștiență. Mîine va fi încă o zi. Poate că mîine lumea mea va arăta puțin schimbată.

Redactor: DOINA FLOREA-CIORNEI
Tehnoredactor: MIHAI BUJDEI

Apărut 1974. Format 54×84/16. Coli tip 10,50
Bun de tipar' la 9. VIII. 1974. Tiraj 65.000
exemplare.
EDITURIA JUNIMEA IAŞI, str. Gh.
Dimitrov nr. 1
ROMÂNIA

Tipărit la Intreprinderea poligrafică Iaşi
str. Vasile Alecsandri nr. 6

JUNIMEA

Lei 6,75